

*Załącznik do uchwały
Nr XLI/309/2018 Rady Miejskiej w Parczewie
z dnia 25 stycznia 2018r.*

Parczew: tradycja, pasja, nowoczesność

***Program Rozwoju Przedsiębiorczości w Gminie
Parczew na lata 2017-2023***

Parczew, grudzień 2017

Spis treści

1.	Wprowadzenie	3
1.1.	Przesłanki opracowania dokumentu	3
1.2.	Przyjęta metodyka oraz proces prac nad dokumentem	3
2.	Diagnoza stanu wyjściowego	4
2.1.	Parczew i jego potencjał rozwoju	4
2.1.1.	Lokalizacja i dostępność komunikacyjna miasta	4
2.1.2.	Potencjał ekonomiczny miasta	6
2.1.3.	Atrakcyjność inwestycyjna miasta	8
2.2.	Lokalna gospodarka i jej perspektywy rozwoju	11
2.2.1.	Struktura i profil lokalnej gospodarki	11
2.2.2.	Przedsiębiorczość w gminie	26
2.2.3.	Zasoby pracy w gminie i ich jakość	30
2.2.4.	Zdolność finansowania przez gminę działań prorozwojowych	32
2.3.	Otoczenie działania biznesu	36
2.3.1.	Instytucje otoczenia biznesu i oferowane usługi	38
2.3.2.	Działania gminy na rzecz wspierania lokalnego biznesu	42
2.3.3.	Klimat dla rozwoju przedsiębiorczości w ocenie badań ankietowych	50
2.4.	Analiza SWOT	54
3.	Wizja rozwoju oraz przyjęta strategia działań	57
3.1.	Wyzwania strategiczne	57
3.2.	Wizja rozwoju lokalnej gospodarki	60
3.3.	Priorytety i zasady zrównoważonej gospodarki lokalnej	60
4.	Cele i działania operacyjne oraz źródła ich finansowania	65
4.1.	Cele operacyjne oraz działania i przedsięwzięcia je realizujące	65
4.2.	Główne źródła finansowania Programu	77
4.3.	Etapy i plan wdrażania Programu	79
5.	System monitorowania realizacji Programu	81
5.1.	Wskaźniki monitorowania celów strategicznych	82
5.2.	Wskaźniki monitorowania celów operacyjnych	83
6.	Informacja nt. strategicznej oceny oddziaływania Programu na środowisko	84
7.	Spisy	86
7.1.	Wykaz rycin	86
7.2.	Wykaz tabel	86
7.3.	Wykaz wykresów	87

1. Wprowadzenie

1.1. Przesłanki opracowania dokumentu

Nie ma ustawowego obowiązku przygotowywania przez samorząd gminny programu rozwoju przedsiębiorczości. Taka nazwa w ogóle nie pojawia się w żadnej ustawie lub rozporządzeniu dotyczącym samorządów lokalnych. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o charakterze lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Zadaniem własnym gminy jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty. W liście ustawowych zadań własnych gminy nie wymienia się *explicite* wspierania przedsiębiorczości, lecz jedną z wyłącznych kompetencji rady gminy jest uchwalanie programów gospodarczych¹.

Głównym argumentem przemawiającym za opracowaniem programu rozwoju przedsiębiorczości jest możliwość planowego, opartego na dobrej podstawie analitycznej, realizowania działań, ukierunkowanych na tworzenie jak najkorzystniejszych warunków rozwoju przedsiębiorstw z pożytkiem dla lokalnego środowiska. Definiując w jednym zdaniu cel przygotowania takiego programu, można określić go w następujący sposób: **osiągnięcie jak największych korzyści społeczno-gospodarczych dla gminy, przy jak najlepszym wykorzystaniu dostępnych zasobów finansowych, organizacyjnych oraz ludzkich**. Cel ten będzie możliwy do osiągnięcia dzięki przygotowaniu spójnego i zrozumiałego dla społeczności lokalnej (w tym przedsiębiorców) programu rozwoju przedsiębiorczości.

1.2. Przyjęta metodyka oraz proces prac nad dokumentem

Program został opracowany z wykorzystaniem metody ekspercko-partycypacyjnej, polegającej na powierzeniu opracowania ostatecznej wersji dokumentu ekspertom zewnętrznym, przy jednoczesnym zaangażowaniu społeczności lokalnej (w tym przedsiębiorców) w proces identyfikacji głównych barier i szans rozwoju oraz możliwych kierunków działań i realizacji wspólnych projektów.

Pierwszym etapem prac było opracowanie wstępnej diagnozy stanu wyjściowego, zakończonej analizą SWOT. Ustalenia i wnioski z diagnozy zostały przedyskutowane i uzupełnione w trakcie spotkania konsultacyjnego. Spotkanie posłużyło również do przeprowadzenia badania ankietowego wśród uczestników, w trakcie którego różni interesariusze (w tym przedsiębiorcy) mieli możliwość wyrażenia swojej opinii nt. klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości w gminie, ze zwróceniem szczególnej uwagi na występujące bariery, a także na oczekiwane kierunki i narzędzia wsparcia lokalnych przedsiębiorców.

W czasie drugiego spotkania konsultacyjnego zostały wypracowane priorytety oraz możliwe kierunki rozwoju przedsiębiorczości w gminie, wraz z określeniem systemu wdrożenia dla zaplanowanych działań i zadań. Ważnym elementem opracowanego dokumentu jest również system monitorowania postępów wdrażania programu za pomocą wybranego zestawu wskaźników monitoringowych oraz instrumenty jego finansowania, zidentyfikowane w ramach funkcjonujących obecnie programów na poziomie krajowym i regionalnym. Przyjęto, że program ten, po uchwaleniu przez Radę Miejską, będzie wdrażany w perspektywie czasowej do końca 2023 roku i będzie wykorzystywał instrumenty wsparcia oferowane zarówno w formie pomocy publicznej, jak i finansowane ze środków prywatnych.

¹ Art. 18 ust. 2, pkt 6 Ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (z późn. zmian.)

2. Diagnoza stanu wyjściowego

2.1. Parczew i jego potencjał rozwoju

Miasto Parczew jest jednym z 923 miast w Polsce. Z liczbą ludności wynoszącą 10 913 osób zajmuje 381 pozycję w kraju, oraz 20 miejsce w województwie lubelskim. Miasto jest siedzibą władz gminy miejsko-wiejskiej Parczew oraz Powiatu Parczewskiego. Powierzchnia miasta wynosi 8,05 km², co stanowi nieco ponad 5% całkowitej powierzchni gminy miejsko-wiejskiej.

2.1.1. Lokalizacja i dostępność komunikacyjna miasta

Parczew położony jest centralnie w północno-wschodniej części województwa lubelskiego i stanowi ważny węzeł komunikacyjny w układzie lokalnym i regionalnym. W mieście krzyżują się drogi wojewódzkie: 815 – Lubartów – Parczew – Wisznice, 813 – Łęczna – Ostrów Lubelski – Parczew – Międzyrzec Podlaski, 819 – Parczew – Sosnowica – Dorohusk. Miasto jest oddalone o 63 km od Lublina, o 60 km od Białej Podlaskiej i o 182 km od Warszawy. Miasto leży w odległości około 50 km od przejścia granicznego z Białorusią (Sławatycze), choć zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego, gmina Parczew nie jest zaliczana do przygranicznego obszaru funkcjonalnego.

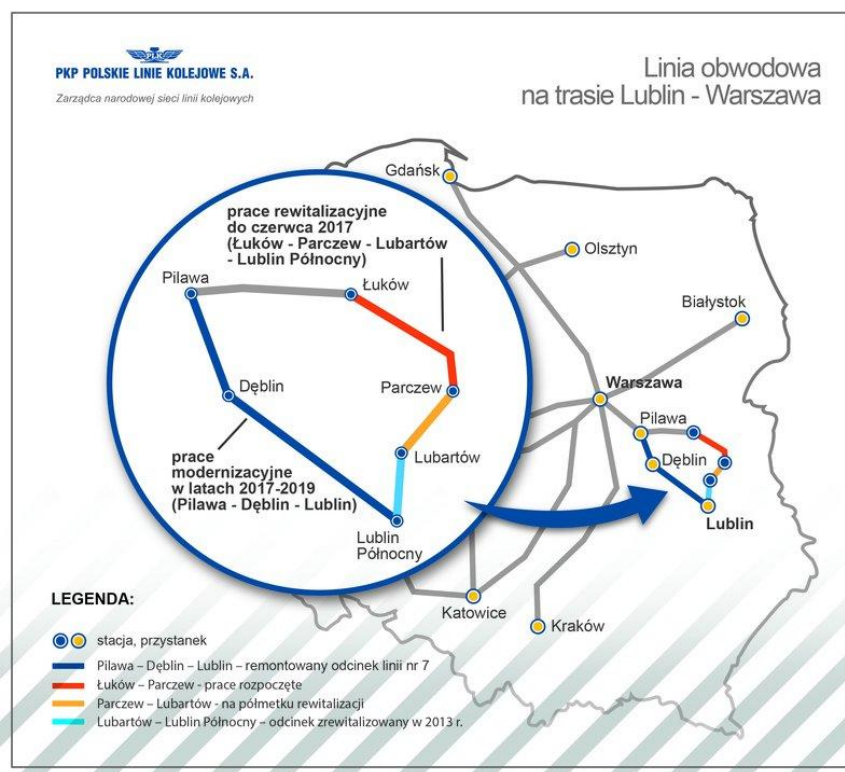
Ryc. 1. Układ komunikacyjny gminy Parczew

Źródło: Urząd Miejski w Parczewie

Przez miasto przebiega linia kolejowa nr 30 na trasie: Lublin – Łuków Północny. Ruch pasażerski na tej trasie odbywa się za pośrednictwem autobusów szynowych i dziennie realizowanych jest 8 połączeń pasażerskich. Linia ta jest również wykorzystywana do transportu pasażerów z Lublina do Warszawy, z uwagi na kompleksową modernizację linii kolejowej nr 7 na odcinku Lublin – Otwock.

Ryc. 2. Linia kolejowa nr 30 (Lublin – Lubartów – Parczew - Łuków) i etapy jej modernizacji

Źródło: PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.

Od ponad 5 lat linia kolejowa nr 30 jest gruntownie przebudowywana. W latach 2012-2013 za ponad 50 mln zł przeprowadzono kompleksowe prace modernizacyjne na odcinku Lublin Północny – Lubartów, które m.in. obejmowały wymianę 25 km torów, przebudowę 10 przejazdów kolejowo-drogowych, instalację nowoczesnego systemu telekomunikacyjnego oraz budowę nowych, zadaszonych peronów w Wandzinie, Niemcach, Ponikwodzie, Lublinie, Zadębciu i Rudniku. Od września 2016 roku trwają prace modernizacyjne na odcinku Lubartów – Parczew, w ramach których przebudowywanych jest 25 km torów, a prace obejmują także rozjazdy, instalacje energetyczne oraz przejazdy kolejowo-drogowe. Trwają również prace na odcinku o długości 51 km od Parczewa do Łukowa. W zaplanowanej modernizacji ma być wymienionych 90 km szyn oraz powstanie 14 nowych rozjazdów, zmodernizowane zostaną przejazdy kolejowo-drogowe oraz wyremontowane perony. Przewiduje się, że po zakończeniu wszystkich prac o łącznej wartości prawie 110 mln zł², pociągi pasażerskie z Lublina do Łukowa (przez Parczew) **pojadą z prędkością 100 - 120 km/h.**

Około 10 km na południowy wschód od miasta znajduje się prywatne lądowisko Dębowa Kłoda. Lądowisko posiada pas trawiasty oraz hangar z rękawem po zachodniej stronie pasa. Lądowisko należy do firmy "Karol Kania i Synowie" Sp. z o.o. (Nr ewid. ULC 173) i może służyć do obsługi lotów biznesowych z wykorzystaniem lekkich samolotów typu Cessna. W przypadku lotniczej komunikacji pasażerskiej mieszkańcy mogą korzystać z oddalonego o 60 km lotniska w Świdniku.

Niestety zewnętrzna dostępność komunikacyjna miasta jest dość mocno ograniczona. Jest to spowodowane głównie tym, iż miasto leży z dala od głównych szlaków komunikacyjnych

² Część z poniesionych kosztów (68 mln zł) będzie mogła być zrefundowana ze środków RPO WL 2014-2020 w ramach projektu kluczowego pn. „Rewitalizacja linii kolejowej nr 30 na odcinku Lubartów- Parczew”

(tj. autostrad i dróg ekspresowych), oraz ciągle złym stanem dróg wojewódzkich prowadzących do miasta od strony Lubartowa (droga nr 815) oraz Ostrowa Lubelskiego (droga nr 813).

Istnieją jednak realne przesłanki by sądzić, iż w najbliższych latach dostępność komunikacyjna Parczewa będzie ulegała systematycznej poprawie. Będzie to związane głównie z kończącą się przebudową linii kolejowej nr 30 (Lublin – Parczew – Łuków) oraz zaplanowanymi modernizacjami dróg wojewódzkich³ i powiatowych⁴, a także budową autostrady A2 (na odcinku od Mińska Mazowieckiego do Terespoła⁵) oraz przebudową drogi ekspresowej Via Carpatia (VC), czyli trasy S19 prowadzącej od przejścia granicznego z Litwą w Budzisku przez Suwałki, Białystok, Lublin i Rzeszów do granicy ze Słowacją⁶.

Ryc. 3. Planowany przebieg drogi ekspresowej Via Carpatia

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

2.1.2. Potencjał ekonomiczny miasta

Potencjał ekonomiczny Parczewa jest pochodną wielu czynników i zjawisk. Zwykle oceniany jest w sposób syntetyczny za pomocą zestawu określonych danych i wskaźników. Oceny najczęściej dokonuje się w układzie dynamicznym, analizując różne trendy i procesy rozwojowe, z jednoczesnym wykorzystaniem analiz porównawczych odnoszących się do określonych kategorii miast. Instytucją od lat zajmującą się oceną potencjału ekonomicznego miast w województwie lubelskim jest Urząd Statystyczny w Lublinie, który co kilka lat publikuje szczegółowe analizy dotyczące poszczególnych miast i ich potencjałów rozwoju.

³ Ze środków RPO WL 2014-2020 będzie realizowany projekt kluczowy przebudowy drogi wojewódzkiej nr 815 (Wisznice – Parczew – Siemień - Lubartów) o długości 34,9 km. Wartość projektu wynosi 224 mln zł, zaś jego realizacja przewidziana jest do końca 2019 r.

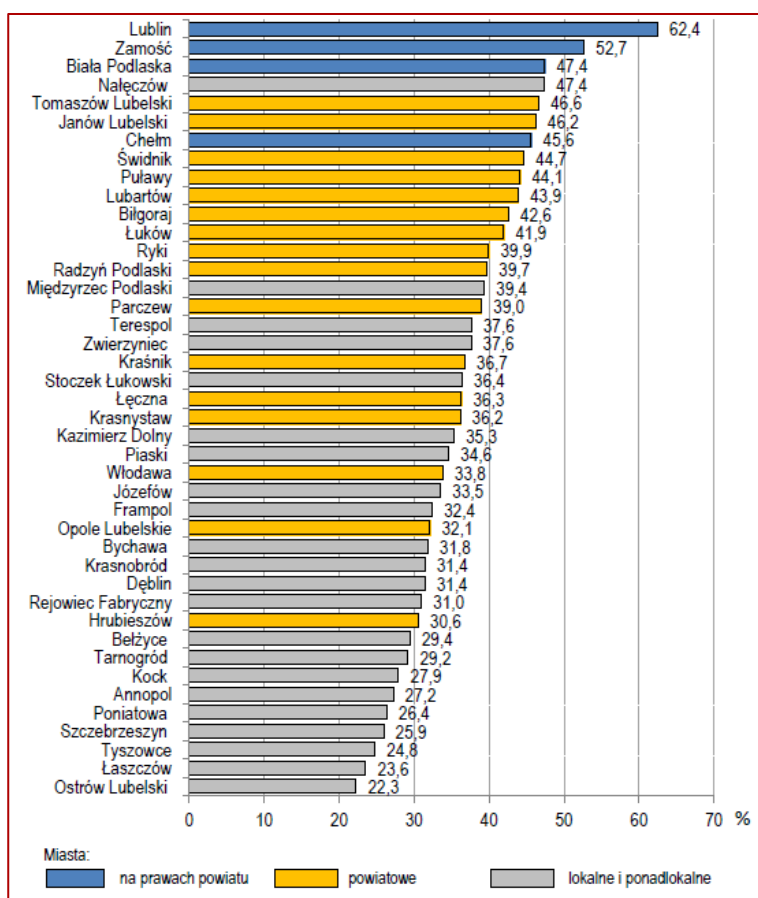
⁴ W ramach projektu partnerskiego 20 powiatów pn. „Wygodniej, szybciej, bezpieczniej” współfinansowanego ze środków RPO WL 2014-2020 przewidziana jest m.in. realizacja zadania inwestycyjnego powiatu parczewskiego polegającego na przebudowie drogi powiatowej nr 1250 L o długości 9,9 km (od drogi wojewódzkiej nr 815 w Siemieniu do drogi wojewódzkiej nr 813 w Parczewie)

⁵ Więcej na stronie: <http://www.bialapodlaska.pl/artykul/3266/autostrada-przez-biala-podlaska-to-juz-tylko-kwestia-czasu>

⁶ Więcej na: http://serwisy.gazetaprawna.pl/transport/artykuly/989211.via-carpatia-polska-slowacja-litwa.html?gclid=EAlaIQobChMI-rGpIrXu1QIVjcyqCh3nIQXfEAYASAAEgKmTvD_BwE

W opublikowanym przez GUS rankingu miast województwa lubelskiego pod względem potencjału ekonomicznego za lata 2000-2010, miasto Parczew zostało sklasyfikowane na 16 miejscu (na 42 miasta w woj. lubelskim). Ranking został sporządzony w oparciu o zintegrowany wskaźnik potencjału ekonomicznego miast zagregowany na bazie wskaźników jednostkowych wyliczonych dla takich obszarów jak: potencjał demograficzny, aktywność gospodarcza, aktywność jednostek samorządu terytorialnego w pozyskiwaniu środków finansowania, poziom rozwoju infrastruktury społecznej i technicznej, kapitał ludzki i społeczny oraz dostępność komunikacyjna. W rankingu tym Parczew uzyskał 39 pkt, wobec 62,4 pkt uzyskanych przez Lublin (pierwsze miejsce w rankingu) i 22,3 pkt uzyskanych przez Ostrów Lubelski (ostatnie miejsce w rankingu).

Ryc. 4. Ranking miast woj. lubelskiego pod względem potencjału ekonomicznego w 2010 r.

Źródło: Potencjał ekonomiczny miast w woj. lubelskim w latach 2000-2010, GUS w Lublinie, 2011

Najwięcej punktów miasto Parczew otrzymało w komponente infrastruktury technicznej (62 pkt i 6 miejsce w rankingu), potencjału demograficznego (52,8 pkt i 14 miejsce) oraz aktywności gospodarczej (40 pkt i 18 miejsce). Natomiast gorzej miasto wypadło w pozostałych obszarach oceny, tj.: dostępności komunikacyjnej (21,8 pkt i 35 miejsce w rankingu), aktywności JST (25,1 pkt i 34 miejsce), infrastrukturze społecznej (27,1 pkt i 23 miejsce) oraz kapitale ludzkim i społecznym (32,8 pkt i 21 miejsce w rankingu).

Analizując powyższe wyniki oceny potencjału ekonomicznego miasta Parczew trzeba mieć na uwadze to, że bazują one na danych za lata 2000-2010 i być może nie do końca odzwierciedlają stan obecny. Należy jednak pamiętać, że przyjęta przez GUS metodyka oceny potencjału ekonomicznego miast w województwie lubelskim jest dość kompleksowa i pozwala na obiektywną ocenę miast

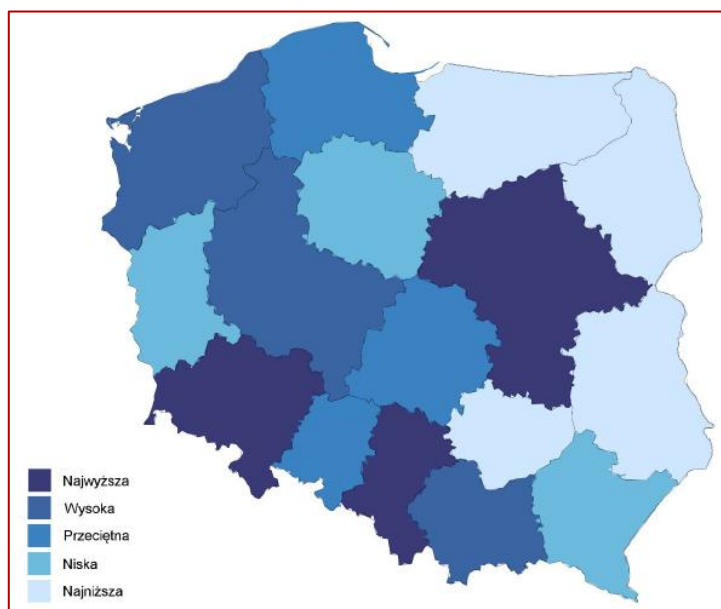
w dłuższym horyzoncie czasowym, wskazując jednocześnie na obszary, w których miasta wykazują pewne przewagi konkurencyjne, a także sfery w których borykają się z poważnymi problemami strukturalnymi. W przypadku Parczewa bazą do dalszego umacniania potencjału ekonomicznego miasta jest stosunkowo dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna oraz aktywność gospodarcza w gminie. Natomiast istotną barierą ograniczającą rozwój gospodarczy miasta pozostaje nadal jego słaba dostępność komunikacyjna oraz niedostateczny rozwój infrastruktury społecznej, a także spore deficyty w rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego.

2.1.3. Atrakcyjność inwestycyjna miasta

Oceny atrakcyjności inwestycyjnej miasta Parczew można dokonać w sposób pośredni, analizując coroczne raporty z badań atrakcyjności inwestycyjnej regionów i subregionów opracowywane przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową (IBnGR) w Gdańsku czy też odnosząc się do publikacji Szkoły Głównej Handlowej (SGH) w Warszawie, która corocznie ocenia potencjalną atrakcyjność inwestycyjną poszczególnych gmin w Polsce. Opracowywane przez IBnGR i SGH raporty bazują na cyklicznych badaniach i biorą pod uwagę szereg czynników mających istotny wpływ na atrakcyjność inwestycyjną danego obszaru oraz napływ inwestycji krajowych i zagranicznych.

Analizując najnowszy raport IBnGR na temat atrakcyjności inwestycyjnej województw i podregionów Polski⁷, należy uznać, iż atrakcyjność inwestycyjna miasta i gminy Parczew jest mocno ograniczona ogólnie niską atrakcyjnością inwestycyjną województwa lubelskiego (14 miejsce w Polsce) oraz podregionu bialskiego – którego atrakcyjność inwestycyjna, zarówno dla działalności przemysłowej, usługowej, jak i zaawansowanej technologicznie, została oceniona jako jedna z najniższych w Polsce (odpowiednio na 58, 56 i 59 miejscu w Polsce).

Ryc. 5. Atrakcyjność inwestycyjna województw w 2016 r

Źródło: Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski,

⁷ Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2016, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2016 r.

To co ciągle decyduje o niskiej atrakcyjności inwestycyjnej województwa lubelskiego i jego podregionów to słaba dostępność transportowa (15 miejsce województwa w Polsce), niski poziom rozwoju gospodarczego regionu (14 miejsce) oraz ciągle słabo rozwinięta infrastruktura gospodarcza (11 pozycja w kraju). Województwo lubelskie na tle innych regionów wyróżnia się natomiast w takich obszarach jak: wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego (2 miejsce w kraju), wysoki stopień ochrony środowiska przyrodniczego (5 miejsce w kraju) oraz stosunkowo niskie koszty pracy (6 miejsce w kraju).

Tabela 1. Ranking atrakcyjności inwestycyjnej woj. lubelskiego i podregionu bialskiego

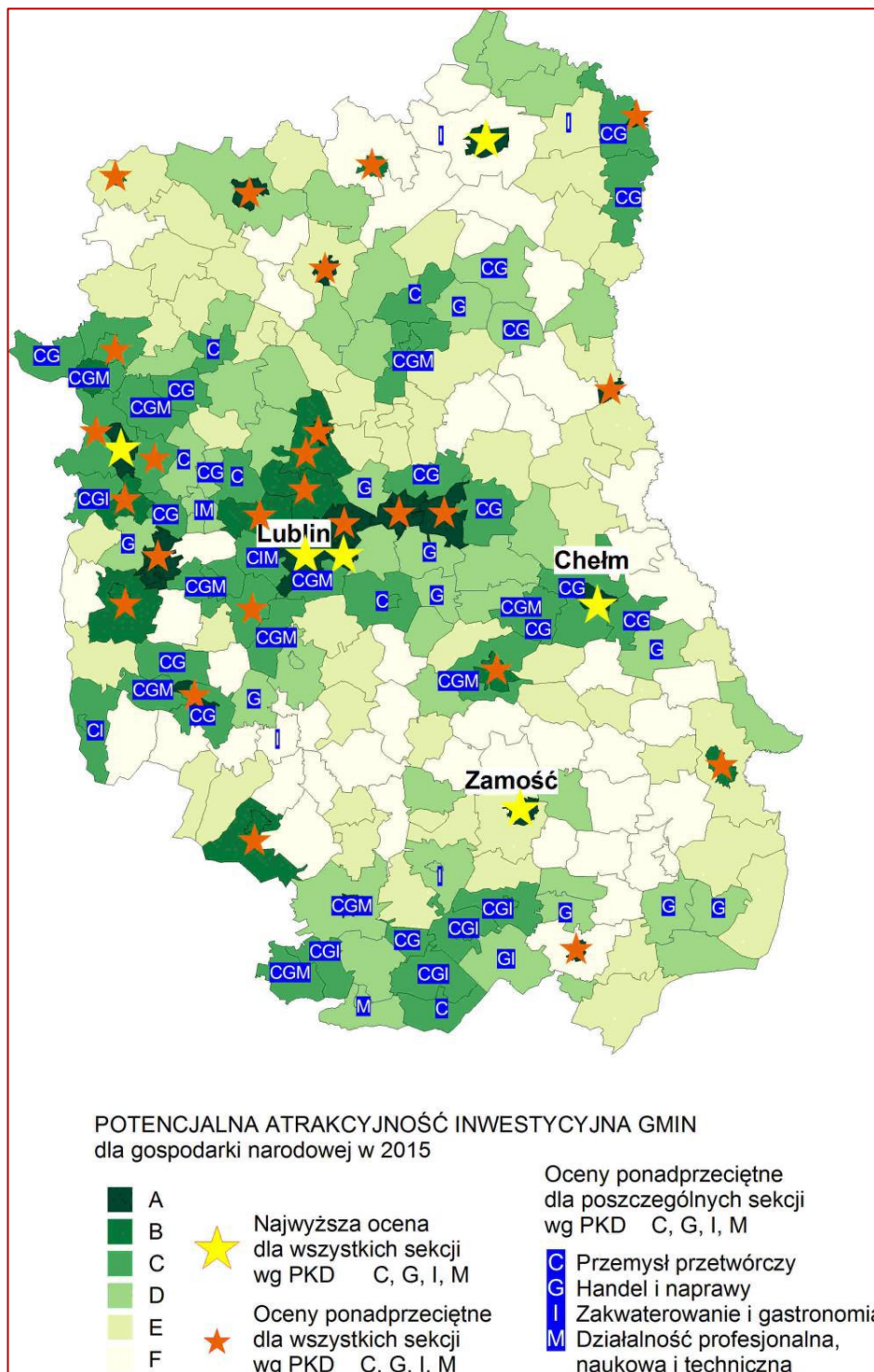
LP	Obszar atrakcyjności inwestycyjnej	Pozycja województwo lubelskie (na 16 regionów w Polsce)			Pozycja podregionu bialskiego (na 60 podregionów w Polsce)		
		Działalność przemysłowa	Działalność usługowa	Działalność zaawansowana technologicznie	Działalność przemysłowa	Działalność usługowa	Działalność zaawansowana technologicznie
1.	Dostępność transportowa	15	13	13	55	53	54
2.	Koszty pracy	6	7	-	12	11	-
3.	Chłonność rynku instytucjonalnego	-	13	13	-	59	59
4.	Zasoby pracy i ich jakość	12	10	8	58	48	59
5.	Infrastruktura gospodarcza	11	15	15	59	59	58
6.	Poziom rozwoju gospodarczego	14	13	14	60	51	57
7.	Środowiska naturalne i stan jego ochrony	5	15	15	8	48	48
8.	Poziom bezpieczeństwa publicznego	2	2	2	4	4	4
9.	Infrastruktura społeczna	-	-	14	-	-	48
Łączna atrakcyjność inwestycyjna		12	15	15	58	56	59

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski, 2016, IBnGR, Gdańsk 2016 r.

Bardziej precyzyjną ocenę atrakcyjności inwestycyjnej gminy Parczew można znaleźć w cyklicznych opracowaniach Szkoły Głównej Handlowej. Uczelnia ta, badając atrakcyjność inwestycyjną, bierze pod uwagę takie czynniki jak: sytuacja na rynku pracy (w tym dostęp do pracowników wykwalifikowanych), wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną, chłonność rynku oraz uwarunkowania przyrodnicze (dające m.in. możliwość rozwoju turystyki).

W ostatnim raporcie SGH z grudnia 2016 roku gmina Parczew została sklasyfikowana na 33 miejscu wśród 213 gmin województwa lubelskiego, uzyskując kategorię C (średnia atrakcyjność) oraz wartość sumarycznego wskaźnika atrakcyjności obliczonego na poziomie 0,157 pkt. Wyżej w rankingu znalazło się 20 gmin miejskich, 7 gmin wiejskich oraz 5 gmin miejsko-wiejskich. Niżej w rankingu od gminy Parczew zostały sklasyfikowane tylko takie gminy miejsko-wiejskie jak: Ryki, Krasnobród, Bełżyce, Józefów, Annopol i Piaski.

Ryc. 6. Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna gmin woj. lubelskiego wg SGH

Źródło: Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2016, SGH, Warszawa grudzień 2016

Z powyższych analiz wynika, iż atrakcyjność inwestycyjna gminy i miasta Parczew jest stosunkowo niska. Bierze się to w dużej mierze z lokalizacji gminy (obszar przygraniczny, położenie z dala od prężnych ośrodków gospodarczych), a także z jej słabości jeśli chodzi o niekorzystną strukturę gospodarki oraz niedostateczny rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, w tym instytucji otoczenia biznesu oraz organizacji pozarządowych.

2.2. Lokalna gospodarka i jej perspektywy rozwoju

2.2.1. Struktura i profil lokalnej gospodarki

Analizując liczbę działających przedsiębiorstw w głównych działach gospodarki trudno określić dominujący profil lokalnej gospodarki. Dostępne dane statystyczne wskazują, iż struktura lokalnej gospodarki jest w dużym stopniu zdominowana przez podmioty działające w branży usług rynkowych (61% wszystkich przedsiębiorstw) oraz nierynkowych (15%). W sektorze budownictwa działa prawie 12 % przedsiębiorstw, zaś w branży przemysłowej niewiele ponad 10% (podczas gdy w woj. lubelskim jest to 8%, zaś w kraju 9%).

Tabela 2. Liczba przedsiębiorstw w gminie Parczew w podziale na główne działy gospodarki

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
rolnictwo, leśnictwo i rybactwo ⁸	36	33	31	29	22	23	22
przemysł ⁹	120	121	127	125	133	133	131
budownictwo ¹⁰	137	134	157	156	150	152	149
usługi rynkowe ¹¹	812	776	774	783	804	802	789
usługi nierynkowe ¹²	188	180	194	196	196	197	194
Łącznie	1 293	1 244	1 283	1 289	1 305	1 307	1 285

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL

Zbyt mały udział firm działających w sektorze przemysłu wynika z jednej strony z ogólnie niskiego uprzemysłowienia województwa lubelskiego, zaś z drugiej świadczy o strukturalnej słabości lokalnej gospodarki gminy Parczew, która jest mocno zdominowana przez mikro przedsiębiorstwa działające w sektorze prostych usług rynkowych (handel, transport, naprawy, gastronomia itp.). Przedsiębiorstwa te nie tworzą oczekiwanej wartości dodanej, jak to ma miejsce w przypadku przedsiębiorstw produkcyjnych – które zwykle wykazują się większym zatrudnieniem i stanowią dobrą bazę do rozwoju lokalnych sieci kooperacyjnych.

Niestety nie ma możliwości określenia profilu lokalnej gospodarki na podstawie struktury zatrudnienia w głównych działach gospodarki gminy. Na podstawie dostępnych danych statycznych można jedynie ustalić ogólną liczbę pracujących w gminie, bez możliwości rozbicia tej liczby na główne działy gospodarki. Dane dotyczące liczby pracujących nie obejmują osób zatrudnionych w mikroprzedsiębiorstwach (do 9 osób zatrudnionych), ani też osób pracujących w rolnictwie, leśnictwie i rybactwie (np. w ramach samozatrudnienia lub prac sezonowych).

Ogólnie można stwierdzić, że liczba pracujących w gminie na przestrzeni ostatnich lat powoli rośnie i na koniec 2016 roku kształtowała się na poziomie 3 332 osób (wzrost o 10% w stosunku do roku 2010). W przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców, liczba pracujących wynosi 227, przy czym na

⁸Sekcje PKD 2007: A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo

⁹Sekcje PKD 2007: B – Górnictwo i wydobywanie, C – Przetwórstwo przemysłowe, D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych,

¹⁰Sekcje PKD 2007: F – Budownictwo

¹¹Sekcje PKD 2007: E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, H – Transport i gospodarka magazynowa, I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, J – Informacja i komunikacja, K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

¹² Sekcje PKD 2007: O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, P – Edukacja, Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna, R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, S – Pozostała działalność usługowa, T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby, U – Organizacje i zespoły eksterytorialne

obszarze miasta jest zdecydowanie większa (298 os/1 tys. ludności), niż na obszarach wiejskich (28 os/1 tys. ludności).

Tabela 3. Liczba pracujących na 1 tys. ludności w gminie Parczew w latach 2010-2016

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Gmina Parczew	203	197	200	205	208	217	227
Gmina Parczew – miasto	263	259	262	270	271	281	298
Gmina Parczew - obszar wiejski	33	24	25	23	29	39	28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Porównując liczbę osób pracujących w gminie na 1 tys. mieszkańców do podobnych wskaźników dla powiatu parczewskiego (132 os/1 tys. ludności) oraz województwa lubelskiego (180 os/1tys. ludności) można stwierdzić, iż rynek pracy w gminie jest nieco lepiej rozwinięty niż to ma miejsce w powiecie i województwie. Z jednej strony wynika to z pozycji Parczewa – będącego ośrodkiem miejskim o randze powiatowej i skupiającym wiele funkcji administracyjno-usługowych generujących zatrudnienie w sektorze usług rynkowych i nierynkowych. Z drugiej zaś strony pozytywny wpływ na lokalny rynek pracy i lepsze wskaźniki zatrudnienia mają również firmy produkcyjne i usługowe działające na terenie gminy i dające miejsca pracy lokalnej społeczności.

Tabela 4. Przedsiębiorstwa z największą liczbą zatrudnionych

LP	Nazwa przedsiębiorstwa	Dział Gospodarki	Zakres prowadzonej działalności	Wielkość przedsiębiorstwa
1.	Fabryka Kabli ELPAR Sp. z o.o.	przemysł	produkcja kabli i przewodów elektroenergetycznych	duże
2.	Huta Szkła Gospodarczego Tadeusz Wrześniak Sp. z o.o.	przemysł	produkcja szkła stołowego gładkiego i zdobionego	duże
3.	Skład Opału i Materiałów Budowlanych T&M. Sobianek	usługi rynkowe	handel hurtowy i detaliczny opałem i materiałami budowlanymi	średnie
4.	Fabel Sp. z o.o.	usługi rynkowe	branża deweloperska, handel detaliczny oraz usługi motoryzacyjne	średnie
5.	Gospodarstwo Ogrodnicze Wiesław Sidor	rolnictwo	produkcją pomidorów i ogórków o wysokich walorach smakowych.	średnie
6.	Spółdzielnia Mleczarnia „SPOMLEK, Oddział Parczew	przemysł	produkcja wyrobów mlecznych	średnie
7.	Agromom Sp. z o.o.	usługi rynkowe	kompleksowe usługi na rzecz rolnictwa	średnie
8.	Zakład Usług Komunalnych w Parczewie Sp. z o.o.	usługi rynkowe	usługi komunalne w zakresie wodno-kanalizacyjnym, gospodarki odpadami	średnie
9.	PARSTER Sp. z o.o.	budownictwo	budowa obiektów inżynierskich i rozbudowa infrastruktury technicznej	średnie
10.	Przedsiębiorstwo Robót Drogowo-Mostowych Parczew S.A.	budownictwo	usługi w zakresie budowy, remontów i modernizacji dróg oraz mostów	średnie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Urzędu Miejskiego w Parczewie

Z powyższego zestawienia wynika, iż największymi pracodawcami w gminie są przedsiębiorstwa z sektora przetwórstwa przemysłowego i usług rynkowych. Wiodącą rolę w sektorze przemysłu odgrywa firma ELPAR Sp. z o.o. – największe przedsiębiorstwo w gminie zatrudniające powyżej 250 osób. Na uwagę zasługują również firmy produkcyjne zajmujące się wytwarzaniem wyrobów ze szkła, drewna oraz firmy z sektora przetwórstwa rolno-spożywczego.

Z kolei w sektorze budownictwa funkcjonuje kilka firm średnich i małych. Firmy te działają głównie na rynku regionalnym i świadczą usługi w zakresie budownictwa ogólnego lub specjalistycznego. Wiodącymi podmiotami w tej branży są takie firmy jak: PARSTER Sp. z o.o. oraz PRDM Parczew S.A.

Na terenie gminy działa również sporo firm z sektora usług rynkowych, szczególnie w takich branżach jak handel (hurtowy i detaliczny), gastronomia i zakwaterowanie, transport i logistyka, serwis i naprawy, finanse i ubezpieczenia, ochrona zdrowia itp. Najczęściej są to firmy mikro (z zatrudnieniem nie przekraczającym 9 osób) i małe z prostą strukturą organizacyjną i dość ograniczoną ofertą rynkową, skierowaną głównie na rynek lokalny.

Mówiąc o zatrudnieniu warto jeszcze wspomnieć o dość dobrze rozwiniętym sektorze usług nierynkowych, reprezentowanym głównie przez placówki edukacji i kultury, publiczny zakład opieki zdrowotnej, administrację rządową i samorządową, instytucje opieki społecznej itp. Sektor ten w dużej mierze finansowany jest ze środków publicznych, ale tworzy też określony popyt na usługi komercyjne, które z kolei mogą być realizowane przez lokalne przedsiębiorstwa.

Turystyka

Z dostępnych danych wynika, iż sektor usług turystycznych w gminie jest słabo rozwinięty. Szacuje się, iż tylko nieco ponad 30 podmiotów działa w sekcji I (gastronomia i zakwaterowanie), którą można bezpośrednio przypisać sektorowi turystyki. Funkcjonujące na terenie gminy obiekty zakwaterowania oferują nieco ponad 160 całorocznych miejsc noclegowych, z których w 2016 roku skorzystało nieco ponad 300 turystów¹³.

Tabela 5. Infrastruktura noclegowa w gminie Parczew

LP.	Nazwa obiektu noclegowego	Liczba całorocznych miejsc noclegowych	Dane adresowe obiektu
1.	G.H.OTEL	30	ul. Strażacka 11, 21-200 Parczew, strona internetowa: http://www.ghotel.pl/#/about-us/
2.	Hotel Orion	50	ul. Lubartowska 11, 21-200 Parczew, strona mailowa: http://www.orionparczew.pl/
3.	Alma sp. jawna J.W.A Sidor	50	ul. Polna 42, 21-200 Parczew, strona internetowa: http://www.almahotel.com.pl/
4.	Dom Weselny Catalina	0	ul. Wojska Polskiego 19, 21-200 Parczew, strona internetowa: http://www.catalina-parczew.pl/
5.	Dom Weselny Jarmuł	32	ul. Lubartowska 6, 21-200 Parczew, strona internetowa: http://domweselny-parczew.pl/

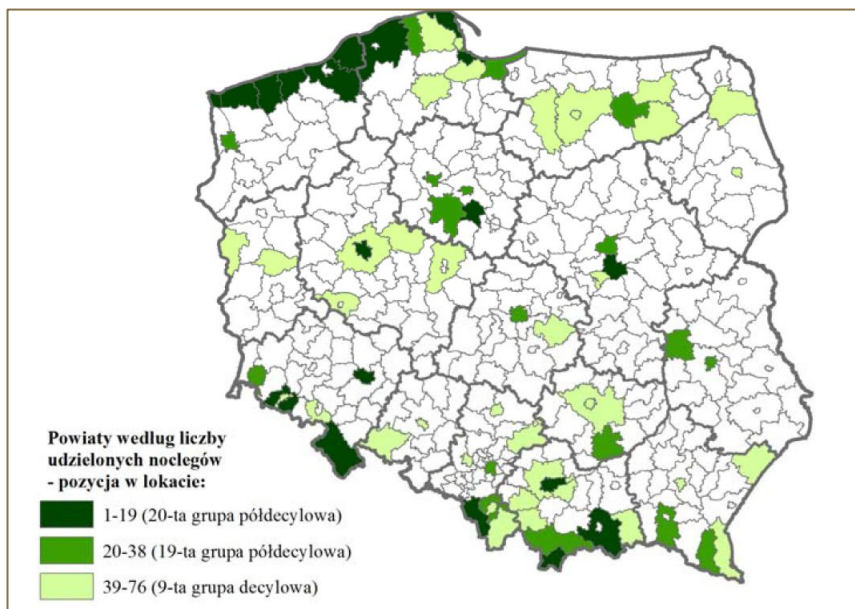
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Parczewie i wywiadu telefonicznego

Infrastruktura noclegowa w gminie stanowi prawie 40% bazy noclegowej w całym powiecie parczewskim (szacowanej na około 400 miejsc noclegowych) i tylko niecałe 0,7% ogólnej liczby miejsc noclegowych w województwie lubelskim (23 695 miejsc).

¹³ Oficjalne dane z Banku Danych Lokalnych, które niestety są mało precyzyjne i nie do końca odzwierciedlają stan faktyczny

Ze względu na brak wiarygodnych danych statystycznych trudno jest ustalić dokładną liczbę turystów, którzy odwiedzili gminę i skorzystali z bazy noclegowej. Biorąc pod uwagę niską atrakcyjność turystyczną gminy oraz dostępne dane statystyczne dotyczące liczby udzielonych noclegów na poziomie powiatów i województw, można jedynie stwierdzić, iż była to niewielka liczba osób, znacznie odbiegająca od realnych możliwości gminy i powiatu parczewskiego.

Ryc. 7. Powiaty z największą liczbą udzielonych noclegów

Źródło: Turystyka w 2016 roku, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2017 r.

Baza noclegowa i stopień jej wykorzystania często jest brana pod uwagę przy ocenie atrakcyjności turystycznej danego miejsca, rozumianej jako zdolność do przyciągnięcia i obsłużenia turysty w oparciu o dostępną infrastrukturę turystyczną oraz z wykorzystaniem istniejących walorów przyrodniczych i kulturowych. Zważywszy na niską zdolność w tym zakresie całego województwa lubelskiego, można z dużym stopniem prawdopodobieństwa stwierdzić, iż również gmina Parczew cechuje się niską atrakcyjnością turystyczną i będzie musiała podjąć szereg wysiłków organizacyjnych i inwestycyjnych w celu zmiany tej niekorzystnej sytuacji.

Tabela 6. Wybrane wskaźniki bazy noclegowej i jej wykorzystania na tle województw w 2016 r.

Wyszczególnienie	Wskaźnik						Liczba turystycznych obiektów noclegowych na 100 km ²
	funkcji turystycznej Baranje'a (miejsca noclegowe na 100 mieszk.)	intensywności ruchu turystycznego		rozwoju bazy noclegowej (korzystający do miejsc noclegowych)	gęstości		
		według Schneidera (korzystający z noclegów na 100 mieszk.)	według Charvata (noclegi udzielone turystom na 100 mieszk.)		ruchu (korzystający z noclegów na 1 km ²)	bazy noclegowej (miejsca noclegowe na 1 km ²)	
Polska	1,9	75,3	199,8	39,9	92,5	2,3	3,2
Lubelskie	1,1	40,7	88,7	36,7	34,6	0,9	1,6
Pozycja lubelskiego w kraju	11 miejsce	15 miejsce	15 miejsce	10 miejsce	15 miejsce	15 miejsce	14 miejsce

Źródło: Turystyka w 2016 roku, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2017 r.

W skład infrastruktury obsługującej ruch turystyczny wchodzi również sektor usług gastronomicznych w gminie, w organizację których jest zaangażowanych nieco ponad 20 podmiotów. Część usług gastronomicznych świadczona jest razem z usługami hotelowymi, część zaś oddzielnie w postaci barów, zajazdów, pizzerii itp. W oferowanym jadłospisie można odnaleźć elementy kuchni lokalnej (np. w zakresie zup i dań rybnych), ale trudno znaleźć w ofercie produkty regionalne – charakterystyczne dla ziemi parczewskiej i okolic.

Tabela 7. Wybrane podmioty infrastruktury gastronomicznej w gminie Parczew

LP.	Nazwa obiektu gastronomicznego	Dane adresowe obiektu
1.	Restauracja G.H.OTEL	ul. Strażacka 11, 21-200 Parczew, strona internetowa: http://www.ghotel.pl/#/our-menu/
2.	Restauracja „Alma”	ul. Polna 42, 21-200 Parczew, strona internetowa: http://www.almahotel.com.pl/galeria/8,resrauracja.html
3.	Pizzeria Imperial	ul. Nadwalna 3, 21-200 Parczew, strona internetowa: http://www.pizzeriaimperial.pl/#home
4.	Zajazd „Bis”	ul. Lubartowska 14, 21-200 Parczew
5.	Strefa Smaku Andrzej Hajbos	ul. Klonowa 43, 21-200 Parczew
6.	Bar u Asi	ul. Warszawska 16, 21-200 Parczew, strona internetowa: https://www.pyszne.pl/bar-u-asi-parczew
7.	Galeria Smaków	ul. 11 Listopada 13, 21-200 Parczew, strona internetowa: https://pl-pl.facebook.com/GaleriaSmakowParczew/
8.	Pierogarnia	ul. Plac Wolności, 21-200 Parczew

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Parczewie i analizy stron internetowych

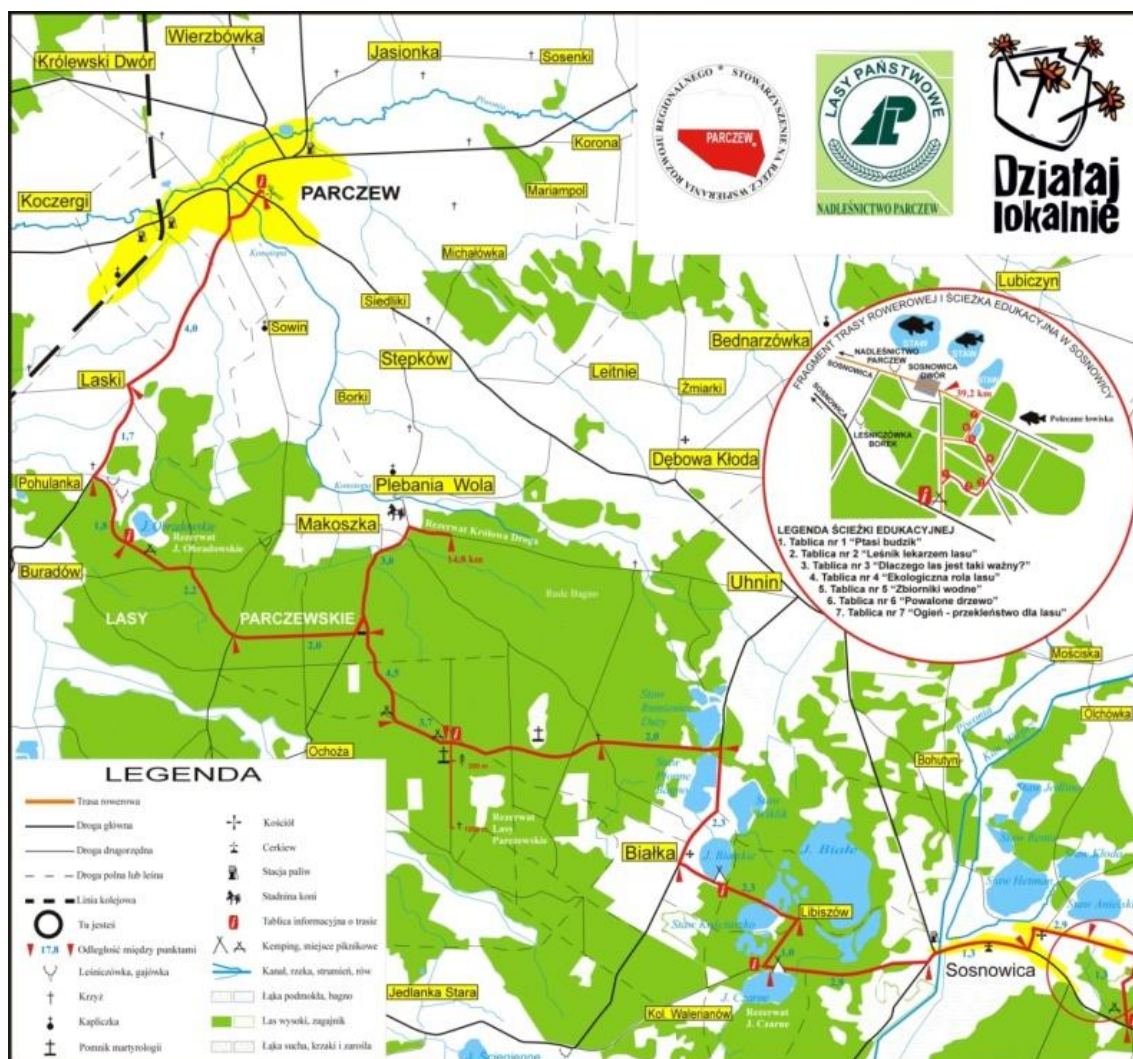
W gminie działa kilka filii krajowych biur podróży, które zajmują się głównie organizacją wyjazdów turystycznych za granicę. Nie ma natomiast lokalnego tour operatora, który organizowałby ruch turystyczny w gminie i okolicach. Jest to poniekąd zrozumiałe, gdyż na terenie gminy, jak i w całym powiecie parczewskim, nie funkcjonuje produkt turystyczny, wokół którego można byłoby zbudować ofertę pobytową dla turysty z zewnątrz. Niezmiernie istotnym zadaniem jest podjęcie działań w kierunku wykreowania takiego produktu we współpracy z innymi gminami w powiecie lub w szerszym wymiarze, na przykład w ramach rozwijanych ponadregionalnych inicjatyw Lokalnej Grupy Działania „Jagiellońska Przystań”, Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Polesie Zachodnie”¹⁴ czy też historycznego Szlaku Jagiellońskiego biegnącego od Krakowa, przez Lublin (i Parczew) do Wilna¹⁵.

Podstawą do zbudowania atrakcyjnej oferty turystycznej w gminie Parczew mogłoby być wykorzystanie istniejących atrakcji turystycznych, w skład których powinny wejść ważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Do współpracy nad produktem sieciowym oraz wspólną ofertą turystyczną powinni zostać zaproszeni główni interesariusze tego procesu, tj. właściciele obiektów hotelowych i gastronomicznych, firmy transportowe, instytucje kultury oraz podmioty odpowiedzialne za zarządzanie obiektami zabytkowymi, a także podmioty zarządzające istniejącymi ścieżkami edukacyjnymi i szlakami turystycznymi.

¹⁴ Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Polesie Zachodnie” ma powierzchnię 140 tys. ha, a jego główną część po stronie Polskiej stanowi Poleski Park Narodowy, zaś po stronie ukraińskiej Szacki Park Narodowy.

¹⁵ Więcej o inicjatywie na stronie: <http://www.zachod-wschod.pl/szlakjagiellonski/>

Ryc. 8. Elementy turystyki przyrodniczej służące do zbudowania oferty turystycznej w gminie

Źródło: Nadleśnictwo Parczew

Szczególna rola w budowaniu lokalnej oferty turystycznej, zarówno w układzie lokalnym lub też szerzej – jako element inicjatywy ponadlokalnej, powinna przypaść Nadleśnictwu Parczew, które zarządza dwiema ścieżkami edukacyjnymi, tj. Jezioro Obradowskie oraz Bobrówka (ścieżka wokół Stawu Gościńieckiego). We współpracy z Nadleśnictwem Parczew powinno się w większym niż dotychczas zakresie wykorzystywać potencjały rozwojowe kompleksu Lasów Parczewskich oraz terenów doliny Tyśmienicy, budując ofertę turystyczną wokół takich usług jak: bieganie, geocaching, jazda konna, narciarstwo biegowe, nordic walking, agroturystyka, obserwowanie ptaków itp.

Rolnictwo

Rolnictwo jest ważnym sektorem lokalnej gospodarki gminy, zarówno w sferze produkcyjnej, jak i przetwórczej. Z analizy struktury użytkowej gruntów wynika, iż 44% powierzchni gminy zajmują grunty orne. Na łąki i pastwiska przypada nieco ponad 16% powierzchni gminy, zaś sady stanowią tylko 0,27% (około 40 ha). Lasy i zadrzewienia zajmują nieco ponad 25% powierzchni gminy, a pozostałe 15% stanowią wody i nieużytki.

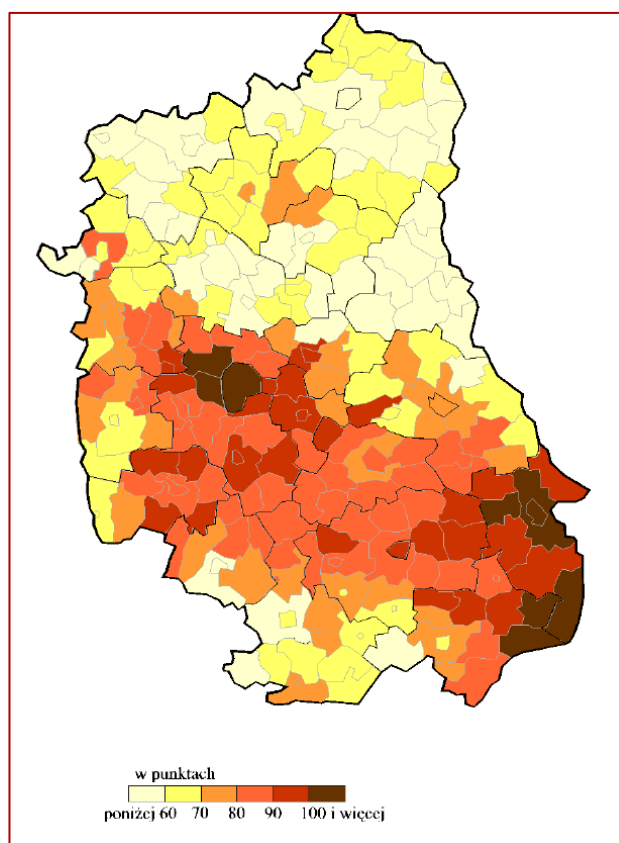
Tabela 8. Struktura użytkowa gruntów w gminie Parczew wg stanu na 31.12.2016 r.

Rodzaj gruntu	Powierzchnia w ha	% ogólnej powierzchni gminy
Grunty orne	6 434	44,00
Łąki	1 913	13,08
Pastwiska	370	2,53
Sady	40	0,27
Lasy i zadrzewienia	3 718	25,43
Wody, nieużytki i inne	2 148	14,69
RAZEM	14 623	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Z analizy różnych czynników mających wpływ na funkcjonowanie rolnictwa wynika, iż gmina cechuje się średnim potencjałem, jeśli chodzi o rozwój sektora rolnego. Większość gleb należy do średnich i niskich klas bonitacyjnych, o niskiej zawartości pierwiastków przyswajalnych przez rośliny. Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, liczony według metodyki IUNG¹⁶, wynosi dla gminy Parczew 57,2 pkt i jest niższy od średniej wartości obliczonej dla kraju (66,6 pkt) oraz województwa lubelskiego (74,1 pkt).

Ryc. 9. Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wg gmin województwa lubelskiego

Źródło: Rolnictwo w woj. lubelskim w 2014 roku, GUS w Lublinie, Lublin 2015 r.

¹⁶Wskaźnik ten uwzględnia takie czynniki jak: jakość i przydatność rolniczej gleby; agroklimat; rzeźba terenu; warunki wodne

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku na terenie gminy było zarejestrowanych 1 351 gospodarstw rolnych i ich liczba w porównaniu z rokiem 2002 zmniejszyła się o 19%. Spadkowi liczby gospodarstw rolnych w gminie towarzyszył wzrost ich średniej powierzchni, który na koniec 2010 kształtował się na poziomie 7,28 ha (dla porównania średnia wielkość gospodarstwa rolnego w woj. lubelskim wynosi obecnie 7,65 ha, a dla kraju – 10,56 ha¹⁷).

Tabela 9. Statystyka sektora rolnego gminy Parczew na tle powiatu i woj. lubelskiego

Nazwa danych statystycznych	Gmina Parczew (dane szacunkowe wg stanu na 31.12.2016 r.)	Powiat parczewski (dane z PSP 2010)	Woj. lubelskie (dane z PSP 2010)
Liczba zarejestrowanych gospodarstw rolnych ogółem	1351	5 401	257 250
Liczba gospodarstw rolnych o pow. do 1 ha	419	942	67 376
Liczba gospodarstw rolnych o pow. od 1 ha do 5 ha	501	1 548	102 542
Liczba gospodarstw rolnych o pow. od 5 ha do 20 ha	376	2 019	77 920
Liczba gospodarstw rolnych o pow. od 20 ha do 50 ha	48	450	7 957
Liczba gospodarstw rolnych o pow. powyżej 50 ha	7	92	1 455
Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie rolnym (w ha)	7,28	9,54	5,51
Liczba gospodarstw rolnych faktycznie prowadzących działalność rolniczą	1 176	4 901	233 559
Liczba gospodarstw rolnych produkujących na rynek	b.d.	4 200	197 500
Gospodarstwa domowe rolników, w których ponad 50% dochodów stanowiły dochody z działalności rolniczej	b.d.	1690	66 981
Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa indywidualnego prowadzącego działalność rolniczą (w euro)	b.d.	7 200	6 500 (9 200 w kraju)
Liczba gospodarstw rolnych posiadających ciągniki	555	2 865	131 983
Pracujący w rolnictwie (w tys. osób)	b.d.	12,0	569,2
Liczba gospodarstw z certyfikatem produkcji ekologicznej	b.d.	24	1 700

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powszechnego Spisu Rolnego (PSP) 2010

Ze względu na brak wielu danych statystycznych dotyczących sektora rolnego na poziomie gminy, trudno jest dokonać szczegółowej analizy ilościowej i jakościowej funkcjonującego rolnictwa w gminie Parczew. Można jedynie podjąć próbę analizy porównawczej, bazując na fragmentarycznych danych szacunkowych z Urzędu Miejskiego i odnosząc je do oficjalnych danych statystycznych z Powszechnego Spisu Rolnego 2010 dostępnych dla gminy, powiatu parczewskiego i woj. lubelskiego. Przeprowadzona w ten sposób analiza pozwala na wyciągnięcie szeregu wniosków w odniesieniu do działającego sektora rolnego w gminie Parczew.

¹⁷Ogłoszenie Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z dnia 26 września 2016 r. w sprawie wielkości średniej powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w poszczególnych województwach oraz średniej powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w kraju w 2016 roku

- Obecny stan rolnictwa w gminie Parczew jest pochodną wielu czynników i zmian strukturalnych, jakie zaszły w Polsce i województwie lubelskim na przestrzeni ostatnich 15 lat, tj. od momentu podpisania przez Polskę traktatu akcesyjnego z Unią Europejską. Na podstawie podpisanych porozumień polskie rolnictwo zostało objęte wspólną polityką rolną, co z jednej strony umożliwiło dostęp do różnych instrumentów finansowania rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich (np. w ramach SAPARD, PROW, dopłat bezpośrednich), zaś z drugiej nałożyła na Polskę i sektor rolny szereg ograniczeń w sferze produkcji i sprzedaży produktów rolnych (np. systemy kwotowe w produkcji mleka czy cukru). Generalnie objęcie polskiego rolnictwa wspólną polityką rolną doprowadziło do większej konkurencyjności w rolnictwie, co doprowadziło do znacznego spadku liczby gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą (o ponad 30% w kraju w ciągu ostatnich 15 lat). Procesowi temu towarzyszy powolny trend wzrostu powierzchni użytków rolnych w gospodarstwach rolnych, obserwowany zarówno na poziomie kraju (wzrost z 9,57 ha w 2006 roku do 10,56 ha w roku 2016), jak i województwa (wzrost z 7,15 ha w 2006 roku do 7,65 ha w 2016 roku). Podobne tendencje zmniejszania się liczby gospodarstw rolnych, przy jednoczesnym wzroście ich średniej powierzchni można również zaobserwować w powiecie parczewskim i gminie Parczew.
- Następują również zmiany w strukturze wielkości gospodarstw rolnych, czego efektem jest coraz większy udział na rynku gospodarstw rolnych o powierzchni od 5 do 20 ha – takich gospodarstw jest prawie 40% w powiecie parczewskim oraz 31% w gminie Parczew. Jednocześnie można zaobserwować spadek liczby gospodarstw o powierzchni do 1 ha oraz w przedziale od 1 do 5 ha. Oba te trendy należy ocenić pozytywnie z punktu widzenia zwiększania konkurencyjności i efektywności ekonomicznej funkcjonujących gospodarstw rolnych.
- Powoli wzrasta również średnia wielkość ekonomiczna gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą. Chociaż średnia ta dla województwa lubelskiego (6 500 euro w 2010 roku) jest ciągle niska w stosunku do średniej w kraju (9 200 euro w 2010 r.), to należy odnotować relatywnie wysoką wartość tego wskaźnika dla powiatu parczewskiego (7 200 euro w 2010 roku), co z pewnością wywiera korzystny wpływ na funkcjonowanie rolnictwa również w gminie Parczew. Należy jednak pamiętać, iż aby efektywnie konkurować na rynku krajowym, wielkość ekonomiczna gospodarstw rolnych powinna być na poziomie co najmniej 10 tys. euro, zaś w przypadku konkurowania na rynku wspólnotowym wartości te zwykle przekraczają 100 tys. euro.
- Innym obserwowalnym trendem jest spadek liczby osób pracujących w rolnictwie (w powiecie parczewskim liczba pracujących w rolnictwie w 2010 roku wynosiła 12 tys. osób i była niższa w stosunku do roku 2002 o prawie 20%). Z jednej strony jest to wynik zachodzących procesów restrukturyzacyjnych w rolnictwie i zaprzestania prowadzenia działalności rolnej przez wiele gospodarstw, z drugiej zaś jest to efekt lepszej mechanizacji rolnictwa i wzrastającej zdolności rolników do gospodarowania na coraz większych arealach rolnych.
- Jednocześnie można również zaobserwować coraz większą dywersyfikację działalności gospodarstwach rolnych. Jest to głównie spowodowane niskimi dochodami w gospodarstwach rolnych i koniecznością poszukiwania dodatkowych źródeł dochodów¹⁸. Najczęściej rolnicy starają się dywersyfikować swoją działalność w kierunku rozwoju agroturystyki, usług okołorolniczych i budowlanych.

¹⁸ Zgodnie z wynikami SPR 2010 tylko 34% badanych gospodarstw rolnych w powiecie parczewskim zadeklarowało, że ich dochody z prowadzonej działalności rolniczej przekraczają 50% dochodów ogółem (dla województwa udział ten wyniósł 29%).

- W rolnictwie dochodzi również do coraz większej specjalizacji w produkcji rolnej, zarówno jeśli chodzi o produkcję roślinną, jak i zwierzęcą. Na szczególną uwagę zasługuje tutaj specjalizacja w produkcji ekologicznej żywności – która pozwala na osiągnięcie większej wartości dodanej i zdobycie nowych rynków zbytu (zarówno w kraju, jak i zagranicą). Niestety liczba certyfikowanych gospodarstw rolnych w powiecie parczewskim jest niewielka (24), zaś w gminie Parczew nie ma ani jednego takiego gospodarstwa.

Biorąc pod uwagę wyżej zidentyfikowane trendy w rozwoju rolnictwa na poziomie krajowym i regionalnym, gmina Parczew powinna przede wszystkim zadbać o zwiększenie bazy produkcyjnej sektora rolnego, m.in. poprzez kreowanie przyjaznej dla rolników polityki podatkowej, aktywnej polityki scalieniowej, a także wsparcia informacyjnego rolników w zakresie dostępnych instrumentów finansowania ich rozwoju. Przy czym wspólnym celem władz gminnych i rolników powinny być działania prowadzące do zwiększania wartości ekonomicznej indywidualnych gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą, zaś punktem wyjścia powinny być schematy wsparcia dostępne w ramach obecnej i przyszłej edycji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW).

Tabela 10. Schematy wsparcia z PROW 2014-2020 w celu zwiększenia WEG

Schematy wsparcia w ramach PROW 2014-2020	Pula dostępnych środków na instrument wsparcia (w mln euro)	Wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego objętego wsparciem ¹⁹	Oczekiwany wzrost WEG po otrzymaniu wsparcia
Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych (typ: Modernizacja gospodarstw rolnych). W ramach wsparcia można uzyskać do 200 tys. zł dotacji (a w przypadku budowy budynków inwentarskich nawet do 900 tys. zł).	2 401	powyżej 6 tys. euro	Wzrost dochodu rolniczego brutto o 10%.
Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników (typ: Premie dla młodych rolników). W ramach wsparcia młodzi rolnicy mają możliwość otrzymania premii do 100 tys. zł.	718	powyżej 10 tys. euro	Utrzymanie przez 3 lata WEG na poziomie 10 tys. euro
Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw (typ: Restrukturyzacja małych gospodarstw). W ramach wsparcia można uzyskać 60 tys. zł na restrukturyzację gospodarstwa rolnego.	883	poniżej 6 tys. euro	Wzrost WEG powyżej 6 tys. euro i min. 20 % wartości bazowej
Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej (typ: Premie na uruchomienie działalności pozarolniczej). W ramach wsparcia można uzyskać do 100 tys. zł. (nie trzeba być rolnikiem, ale konieczność ubezpieczenia w pełnym zakresie w KRUS).	414	poniżej 15 tys. euro	Utrzymanie działalności przez 3 lata

Źródło: Opracowanie własne na podstawie PROW 2014-2020

Na terenie gminy działają 2 grupy producenckie, zrzeszające rolników zajmujących się produkcją zwierzęcą, tj. PROPIG SP. Z O.O. (zarejestrowana w czerwcu 2017 roku i zrzeszająca 11 rolników) oraz POLPIG SP. Z O.O. (zarejestrowana w sierpniu 2017 roku i zrzeszająca 5 rolników)²⁰. Brakuje natomiast grup producenckich zrzeszających rolników zajmujących się produkcją roślinną, w tym owoców i warzyw.

¹⁹ Wielkość ekonomiczna gospodarstwa (WEG) według definicji oznacza wartość standardowej rocznej produkcji wyrażonej w euro. W obecnym PROW 2014-2020 WEG ma znaczenie w kontekście takich programów jak modernizacja gospodarstw rolnych, premia dla młodych rolników, premia na rozpoczęcie działalności pozarolniczej czy restrukturyzacja małych gospodarstw

²⁰ Więcej na stronie http://www.arr.gov.pl/data/02101/rgpr_ot_lublin_18082017.pdf

Oprócz wiodących gospodarstw rolnych oraz grup producenckich, na terenie gminy działa szereg innych podmiotów z branży rolno-spożywczej, które mogą stanowić dobrą podstawę do zbudowania lokalnej specjalizacji gminy w sektorze szeroko pojętej biogospodarki, obejmującej produkcję i przetwarzanie produktów pochodzenia biologicznego (z sektora rolnictwa, leśnictwa i rybactwa) na cele spożywcze, energetyczne i zdrowotne, z wykorzystaniem takich modeli biznesowych jak: krótkie łańcuchy dostaw żywności, sprzedaż bezpośrednia, gospodarka w obiegu zamkniętym itp. Poniżej znajduje się wstępnie zidentyfikowana lista podmiotów, wokół których powinno się budować zrozumienie dla idei rozwoju biogospodarki.

Tabela 11. Kluczowe przedsiębiorstwa w sektorze rolno-spożywczym w gminie Parczew

Nazwa podmiotu gospodarczego	Krótką charakterystyka firmy	Dane teled adresowe
Agronom Plants, Gospodarstwo Rolne Marta Dąbrowska	Gospodarstwo specjalistyczne o powierzchni około 600 ha z własnym zapleczem chłodniczym. Jest jednym większych producentów owoców jagodowych oraz materiału szkółkarskiego w Polsce.	Siedziba firmy: Jasionka 87 21-200 Parczew; adres gospodarstwa: Zienki 14 21-230 Sosnowica; strona internetowa: http://sadzonki.agronomplants.pl/
Gospodarstwo Ogrodnicze Wiesław Sidor	Gospodarstwo zajmujące się produkcją pomidorów i ogórków o wysokich walorach smakowych. Uprawa pomidorów prowadzona jest według najnowszych technologii tzn. komputerowego sterowania klimatem i nawadnianiem na podłożu wełny, ochrony biologicznej oraz zastosowaniu trzmieli do zapylania kwiatów.	Adres i siedziba firmy: Koczerki 5, 21-200 Parczew; strona internetowa: http://www.sidor.pl/
Gospodarstwo rolne "PRO-HAND" Spółka z o.o.	Gospodarstwo rolne położone jest na terenie gminy Jabłoń i Dębowa Kłoda z łączną powierzchnią 550 ha. Głównym kierunkiem działalności gospodarstwa jest produkcja roślinna oraz hodowla bydła mięsnego i trzody chlewnej.	Adres siedziby firmy: ul. Nowa 13, 21-200 Parczew; strona internetowa: http://www.pro-hand.com.pl/
PROPIG SP. Z O.O.	Grupa producencka zarejestrowana w czerwcu 2017 roku i zrzeszająca 11 rolników zajmujących się produkcją trzody chlewnej dla potrzeb przemysłu mięsnego	Adres siedziby firmy: Wierzbówka 38 B 21-200 Parczew
POLPIG SP. Z O.O.	Grupa producencka zarejestrowana w sierpniu 2017 roku i zrzeszająca 5 rolników zajmujących się produkcją trzody chlewnej dla potrzeb przemysłu mięsnego	Adres siedziby firmy: Wierzbówka 38 A 21-200 Parczew
Uprawa Pieczarek Myszkowiec Sp. z o.o./WAMIKA PROCESSING	Producent i dystrybutor pieczarek	Adres i siedziba firmy: ul. Polna 73 21-200 Parczew, brak strony internetowej, w KRS informacja o upadłości firmy
Skład Opału i Materiałów Budowlanych T&M SOBIANEK	Firma z długoletnim doświadczeniem związanym z dystrybucją nawozów, węgla, środków ochrony roślin, materiału siewnego oraz skupem zbóż.	Adres i siedziba firmy: ul. Polna 70, 21-200 Parczew; strona internetowa: http://www.sobianek.com.pl/
"B.E.S.T." Zakład Przetwórstwa Ziemniaczanego E.Barycki - B.Barycki Sp.j.	Firma z ponad 20 letnim doświadczeniem w zakresie produkcji mąki i skrobi ziemniaczanej	Adres i siedziba firmy: Przewłoka 81a, 21-200 Parczew, strona internetowa: www.zpz-best.com.pl/
Agronom Sp. z o.o.	Firma z 25-letnią historią działania, zajmująca się kompleksową obsługą producentów rolnych (sprzedaż maszyn i urządzeń rolniczych oraz środków produkcji rolnej)	Adres i siedziba firmy: Jasionka 102 21-200 Parczew; strona internetowa: http://www.agronom.com.pl/
PPHU „Mleko System”	Firma z prawie 20-letnim doświadczeniem, zajmuje	Adres i siedziba firmy: ul. Strażacka 15,

z siedzibą w Parczewie	się głównie produkcją i dystrybucją urządzeń i technologii do produkcji mleka (autoryzowany dealer GEA FARM TECHNOLOGIES Sp. z o.o.)	21-200 Parczew; strona internetowa: http://mleko-system.com.pl/
Wytwórnia Octu i Musztardy Sp. z o.o. w Parczewie	Wiodący producent musztardy, octu i keczupu w Polsce z ponad 40 letnią tradycją. Produkuje rocznie 4 miliony litrów octu i 2 tysiące ton musztardy).	Adres i siedziba firmy: ul. Tartaczna 1, 21-200 Parczew; strona internetowa: http://womparczew.pl/
Spółdzielca Mleczarnia Spomlek Oddział Parczew	Oddział produkcyjny Spółdzielczej Mleczarni Spomlek z siedzibą w Radzynie Podlaskim. Zajmuje się produkcją i dystrybucją produktów mlecznych, w tym serów pod takimi markami jak Radamer, Serenada itp.	Adres i siedziba oddziału firmy: ul. Strażacka 15, 21-200 Parczew; strona internetowa: http://www.spomlek.pl/oddzial_parczew_3.php
ZPCH Alma Sp. z o.o.	Firma cukiernicza z ponad 20-letnim doświadczeniem. Zajmuje się produkcją i sprzedażą słodczy (cukierki czekoladowe, landrynki, lizaki, sople).	Adres i siedziba firmy: ul. Polna 21, 21-200 Parczew; strona internetowa: http://www.almaparczew.pl/alma1/index.php
DMG Sp. z o.o.	Firma zajmująca się produkcji energii z biogazu dzięki wybudowanej w 2007 roku biogazowni o mocy 1,2 kW mocy elektrycznej.	Adres i siedziba firmy: Wierzbówka 38 21-200 Parczew; strona internetowa: http://www.dmg.net.pl/

Źródło: Opracowane własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego oraz stron internetowych

Powyższa lista powinna być punktem wyjścia do dalszej identyfikacji podmiotów i włączenia ich do wspólnej platformy współpracy na rzecz rozwoju nowoczesnego sektora biogospodarki w gminie Parczew i szerzej w całym powiecie parczewskim. Władze gminy powinny nawiązać bliższą współpracę z tymi podmiotami, starając się zbudować wspólny system promocji, wymiany wiedzy i propagowania dobrych praktyk.

Leśnictwo i łowiectwo

Gmina cechuje się znacznym potencjałem jeśli chodzi o rozwój leśnictwa i łowiectwa na swoim terenie. Łączna powierzchnia gruntów leśnych w gminie wynosi 3 909 ha, co stanowi 26,3% powierzchni gminy. Liczona w ten sposób lesistość gminy jest wyższa niż średnia dla województwa lubelskiego (23,3%), ale niższa niż dla kraju (29,5%). Prawie 60% gruntów leśnych zarządzanych jest przez Lasy Państwowe, zaś pozostałe 40% to lasy należące do osób prywatnych

Tabela 12. Lesistość gminy Parczew (stan na koniec 2016 r.)

Powierzchnia gruntów leśnych ogółem (w ha)	3 909
Grunty leśne w zarządzaniu Lasów Państwowych	2 326
Grunty leśne prywatne (osoby fizyczne oraz wspólnoty gruntowe)	1 583

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Publiczne grunty leśne na terenie gminy zarządzane są przez Nadleśnictwo Parczew z siedzibą w Sosnowicy. Nadleśnictwo zarządza lasami o powierzchni 17 123 ha, które w większości położone są na terenie powiatu parczewskiego, jak również powiatu włodawskiego, lubartowskiego, łęczyńskiego, chełmskiego oraz radzyńskiego. W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Parczew znajduje się niemal całe Pojezierze Łęczyńskie, z dziesiątkami jezior i tysiącami hektarów terenów bagiennych i torfowisk wysokich, niskich i przejściowych. Lasy Nadleśnictwa Parczew pełnią dodatkowo funkcje otuliny Poleskiego Parku Narodowego. Na terenie Nadleśnictwa znajduje się pięć rezerwatów przyrody o łącznej powierzchni około 424 ha. Większość lasów chronionych jest w ramach Parku Krajobrazowego Pojezierze Łęczyńskie oraz Poleskiego Parku Narodowego (PPN),

a także wraz z głównym kompleksem Lasów Parczewskich wchodzi w skład Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery MRB-UNESCO.

Ryc. 10. Nadleśnictwo Parczew na tle innych nadleśnictw w woj. lubelskim

Źródło: Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Lublinie

Na terenie Nadleśnictwa Parczew przeważają siedliska borowe z dominacją sosny. Dominującą funkcję pełnią lasy gospodarcze, których na terenie Nadleśnictwa jest 73%. Ważną rolę pełnią również lasy ochronne (25%) oraz rezerwaty przyrody (2%). Średni wiek lasów to 58 lat, a przeciętna zasobność w lasach osiąga 240 m³/ha.

Nadleśnictwo Parczew corocznie pozyskuje około 60 tys. m³ drewna, które jest surowcem odnawialnym, przyjaznym człowiekowi i niezanieczyszczającym środowisko. Równocześnie zasobność lasów w Nadleśnictwie systematycznie wzrasta, ponieważ cięcia stanowią tylko około 56% przyrostu drewna na pniu.

Liczebność zwierzyny na terenie Nadleśnictwa Parczew w oparciu o inwentaryzację wykonaną w 2016 r. wynosi około: 376 łosi, 328 jeleni, 1 713 saren oraz 709 dzików.

Tabela 13. Wybrane dane z monitoringu gospodarki leśnej w Nadleśnictwie Parczew w 2016 r.

Pozycja z raportu monitoringowego	Wartość
Zapasy grubizny brutto	373 tys. m ³
Powierzchnia odnowień i zalesień	117,25 ha
Pozyskanie nasion	28,54 kg
Produkcja sadzonek	975 tys. szt.
Ilość ustalonych stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania ptaków	30 szt.
Koszty prowadzenia gospodarki leśnej (koszt własny działalności podstawowej, administracyjnej i ubocznej)	13 253 tys. zł.
Pozyskanie drewna ogółem	62,35 tys. m ³
Wielkość zatrudnienia	45 etatów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://www.parczew.lublin.lasy.gov.pl/monitoring-gospodarki-lesnej>

Z powyższych zestawień i analiz wynika, iż potencjał leśnictwa w gminie jest znaczny i powinien on być bardziej efektywnie wykorzystany do rozwoju lokalnej gospodarki. Rozwój sektora leśnego powinien być szczególnie rozpatrywany w kontekście rozwoju biogospodarki (jako jeden z jej filarów), turystyki (jako baza do rozwoju turystyki przyrodniczej i aktywnej) oraz energii odnawialnej (jako baza surowcowa). W dalszym rozwoju tego sektora kluczowym będzie nawiązanie bliskiej współpracy władz gminnych z właścicielami lasów, w tym z Nadleśnictwem Parczew, i ustalenie wspólnych priorytetów i kierunków działań.

Rybackość śródlądowa

Gmina dysponuje znacznym potencjałem jeśli chodzi o rozwój sektor rybacko-śródlądowy i usług z nim związanych. Cechą charakterystyczną gminy jest rozległa sieć hydrograficzna, co jest głównie uwarunkowane położeniem gminy w dolinie dwóch rzek (Piwonii i Tyśmienicy) oraz występowaniem licznych zbiorników wodnych. Część zbiorników wodnych wykorzystywanych jest jako stawy rybne, w których prowadzona jest hodowla ryb słodkowodnych, w tym głównie takich gatunków jak: karp, sum, szczupak, amur, tołpyga, lin, karaś.

Tabela 14. Stawy rybne na terenie gminy Parczew

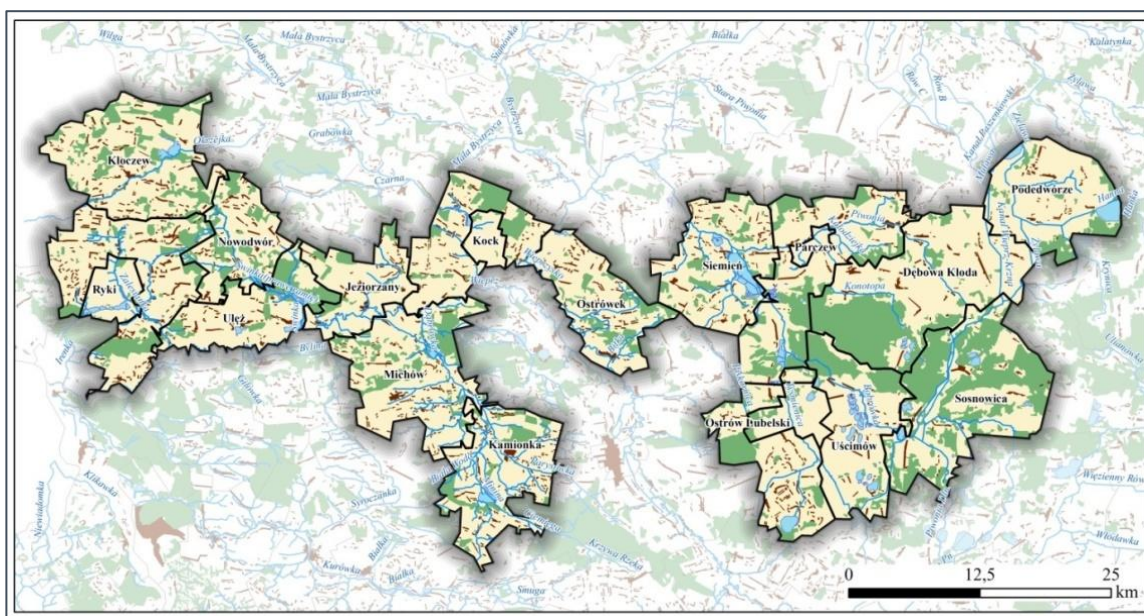
LP	Lokalizacja i nazwa zbiornika wodnego	Wielkość (w ha)	Wykorzystanie gospodarcze	Właściciel
1.	Parczew, Zalew Relax	4,6	Rekreacja, wędkarstwo	Gmina Parczew
2.	Komarne/ Pohulanka	90,0	Hodowla ryb, wędkarstwo	Gospodarstwo Rybackie Siemień Sp. z o.o.
3.	Prokop (stawy na rzece Bobrówka)	140,2	Hodowla ryb, wędkarstwo	brak danych
4.	Tyśmienica (stawy na rzece Tyśmienica)	239,0	Hodowla ryb, wędkarstwo	Gospodarstwo Rybackie Sp. z o.o. Tyśmienica z siedzibą w Siemieniu
5.	Babianka	30,8	Hodowla ryb, wędkarstwo	osoba fizyczna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Urzędu Miejskiego

Na terenie gminy funkcjonują 4 kompleksy stawów hodowlanych, których łączna powierzchnia wynosi 500 ha. Stawy te stanowią podstawę do prowadzonej na terenie gminy gospodarki rybackiej, m.in. przez dwa gospodarstwa rybackie (z siedzibą w Siemieniu). Dokładnie nie wiadomo ile osób jest zatrudnionych w tym sektorze, ale z orientacyjnych danych wynika, że może to być w granicach 20 osób, w tym około 15 osób to pracownicy stali (samozatrudnienie i praca najemna), zaś pozostałych 5 osób to pracownicy sezonowi²¹.

Pomimo stosunkowo niewielkiego zatrudnienia w rybactwie, władze gminy starają się wspierać ten sektor, m.in. poprzez aktywne uczestnictwo w Stowarzyszeniu Lokalna Grupa Rybacka (LGR) „W Dolinie Tyśmienicy i Wieprza”. Gmina Parczew jest jedną z 16 gmin należących do LGR, którego głównym celem jest m.in. promowanie i rozwój gospodarki rybackiej w oparciu o zidentyfikowany potencjał wodny dolin Tyśmienicy i Wieprza. LGR jest jedyną grupą rybacką na terenie województwa lubelskiego, która od 2007 roku korzysta ze środków Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMiR). Obecnie LGR wdraża swoją kolejną strategię rozwoju na lata 2016-2023 z budżetem dofinansowania ze środków EFMiR na poziomie 12 mln złotych²².

Ryc. 11. Potencjał wodny i rybacki Lokalnej Grupy Rybackiej „W dolinie Tyśmienicy i Wieprza”

Źródło: Lokalna Strategia Rozwoju LGR „W Dolinie Tyśmienicy i Wieprza” na lata 2016-2023

Prawie połowa z zaplanowanych środków (5,4 mln zł) ma być przeznaczona na utrzymanie istniejących oraz utworzenie nowych miejsc pracy w sektorze rybackim, zaś pozostała kwota (6,6 mln zł) będzie przeznaczona na projekty związane z promocją i zwiększaniem atrakcyjności turystycznej obszaru objętego działaniem strategii LGR, a także na wymianę wiedzy i współpracę sieciową podmiotów sektora rybackiego.

²¹ Dane szacunkowe na podstawie cząstkowych sprawozdań RRW-22

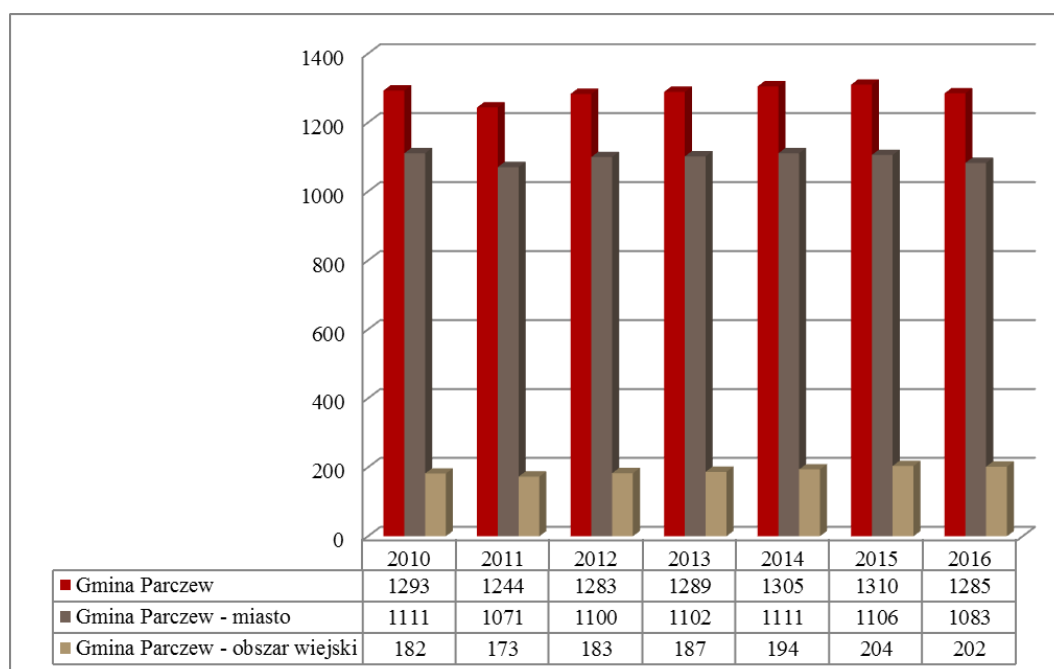
²² W ramach poprzedniej strategii na lata 2007-2013, LGR „W Dolinie Tyśmienicy i Wieprza” zrealizowało projekty na łączną kwotę dofinansowania 24,5 mln złotych, w tym 2,6 mln złotych było wykorzystanych na projekty zrealizowane przy współudziale podmiotów z gminy Parczew.

Zważywszy na dostępne instrumenty finansowe, a także na dotychczasową współpracę gminy Parczew w ramach LGR „W Dolinie Tyśmienicy i Wieprza”, wydaje się zasadnym dalszy rozwój współpracy gminy i podmiotów rybackich w tym zakresie, co powinno w dłuższej perspektywie doprowadzić do wzmocnienia sektora rybackiego w gminie i zwiększenia zatrudnienia w tym sektorze.

2.2.2. Przedsiębiorczość w gminie

O sile lokalnej gospodarki decydują w dużej mierze funkcjonujące w gminie przedsiębiorstwa i ich potencjał rozwojowy. Według stanu na koniec 2016 roku w gminie było zarejestrowanych łącznie 1285 przedsiębiorstw i ich liczba na przestrzeni ostatnich 7 lat utrzymuje się mniej więcej na takim samym poziomie. Zdecydowana większość przedsiębiorstw (84%) działa na obszarze miasta, a pozostała część na obszarze wiejskim – chociaż tutaj można zaobserwować wzrost liczby rejestrowanych przedsiębiorstw (o 11% w stosunku do roku 2010).

Wykres 1. Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Parczew w ostatnich latach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Warto również zauważyć dość nierównomierne rozmieszczenie podmiotów gospodarczych na obszarach wiejskich. Najwięcej przedsiębiorstw funkcjonuje w takich sołectwach jak: Jasionka (22 podmioty), Koczergi (17 podmiotów), Przewłoka (14 podmiotów), Wierzbówka oraz Tyśmienica (9 podmiotów). Ani jeden podmiot gospodarczy nie jest zarejestrowany w takich sołectwach jak: Komarne, Kolonia Babianka oraz Pohulanka. Niewielka liczba przedsiębiorstw działa w takich sołectwach jak: Michałówka (1 podmiot), Zaniówka (1 podmiot) oraz Królewski Dwór (3 podmioty), Sowin (3 podmioty), Szytki (3 podmioty) oraz Wola Przewłocka (3 podmioty)²³.

²³ Powyższe dane dotyczą podmiotów z rejestru Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej (CEDG) i nie uwzględniają przedsiębiorstw rejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS)

Analizując liczbę nowo rejestrowanych i wyrejestrowywanych podmiotów gospodarczych na przestrzeni ostatnich 7 lat można stwierdzić, iż z jednej strony jest duża aktywność w gminie jeśli chodzi o rejestrowanie nowych podmiotów gospodarczych, której niestety towarzyszy też dość dynamiczny proces wyrejestrowywania firm. Przy czym tzw. wskaźnik przeżywalności nowo zarejestrowanych firm w gminie wynosi po pierwszym roku działania nieco ponad 60%, a po trzech latach spada poniżej 50%. Wskazuje to na dość trudne warunki prowadzenia biznesu w gminie, które są w dużym stopniu pochodną wielu czynników (duża konkurencja, ograniczona chłonność rynku lokalnego, słabość lokalnych instytucji wspierających przedsiębiorców itp.).

Tabela 15. Liczba nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych firm w gminie w latach 2010-2016

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	146	99	130	119	111	122	82
Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych	85	143	87	102	89	114	96
Saldo	61	-44	43	17	22	8	-14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Wskaźnik rozwoju przedsiębiorczości w gminie (mierzony liczbą zarejestrowanych przedsiębiorstw na 1 tys. mieszkańców) kształtuje się na poziomie 87 i jest wyższy niż średni w województwie lubelskim (82 podmioty), ale o 21% niższy niż średnia w kraju (110 podmiotów).

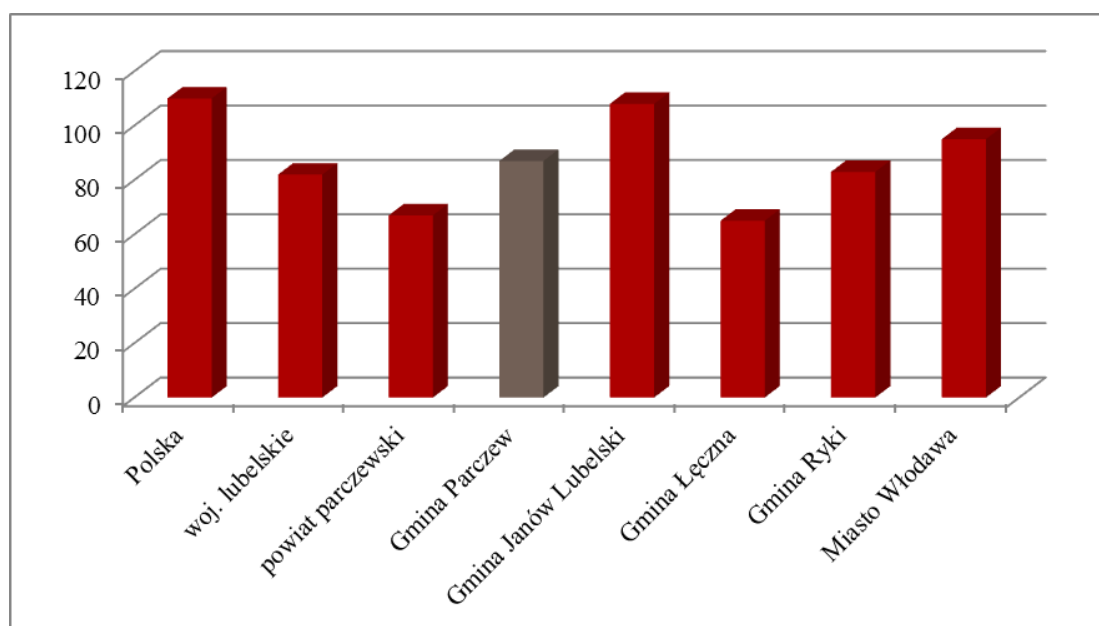
Tabela 16. Wskaźnik przedsiębiorczości w gminie Parczew na tle innych JST

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	101	100	103	106	107	109	110
Woj. lubelskie	75	75	77	79	80	81	82
powiat parczewski	63	62	64	65	67	68	67
Gmina Parczew	87	83	86	87	88	89	87
Gmina Janów Lubelski	111	106	107	107	108	109	108
Gmina Łęczna	63	63	63	64	63	65	65
Gmina Ryki	78	78	79	79	80	83	83
Miasto Włodawa	96	96	98	100	99	97	95

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL

Porównując liczbę firm na 1 tys. mieszkańców w gminie Parczew w odniesieniu do innych miast powiatowych w woj. lubelskim o podobnym potencjale demograficznym (np. gmina Janów Lubelski, Łęczna, Ryki, Włodawa), można dojść do wniosku, iż gmina cechuje się średnim poziomem rozwoju przedsiębiorczości. Wypada lepiej niż takie miasta jak Łęczna, Ryki, ale nieco gorzej niż Włodawa (95 podmiotów/1 tys. mieszkańców) lub Janów Lubelski (108 podmiotów/1 tys. mieszkańców).

Wykres 2. Wskaźnik przedsiębiorczości w gminie Parczew na tle innych gmin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Ogólnie należy stwierdzić, że gmina ma spory potencjał do dalszego rozwoju przedsiębiorczości, nie tylko w zakresie tworzenia nowych firm, ale również poprzez wzmacnianie już istniejących podmiotów i poprawę ich przeżywalności.

Jeśli chodzi o analizę działających firm pod względem wielkości zatrudnienia, to zdecydowana większość zarejestrowanych podmiotów (95%) to mikro firmy zatrudniające od 0 do 9 osób. Nieco ponad 4% stanowią firmy małe (zatrudniające od 10 do 49 osób), zaś firm średnich jest 14, dużych – tylko jedna (Fabryka Kabli ELPAR Sp. z o.o.).

Wykres 3. Struktura zarejestrowanych podmiotów gospodarczych pod względem zatrudnienia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Przedstawiona powyżej struktura wielkości firm jest zbliżona do tej obserwowanej na poziomie województwa i kraju. Z punktu widzenia dalszego rozwoju miasta należy jednak dążyć do zwiększania liczby przedsiębiorstw małych i średnich – z większą zdolnością do finansowania

własnego rozwoju i konkutowania na rynkach ponadlokalnych. Taką korzystną tendencję można już zaobserwować i należy ją podtrzymać w najbliższych latach.

Tabela 17. Zmiana struktury wielkości podmiotów gospodarczych w gminie w ostatnich latach

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
mikroprzedsiębiorstwa (0 - 9 osób)	1225	1175	1214	1220	1235	1241	1217
małe przedsiębiorstwa (10 - 49 osób)	55	56	56	54	55	54	53
średnie przedsiębiorstwa (50 - 249 osób)	12	12	12	14	14	14	14
duże przedsiębiorstwa (250 osób i więcej)	1	1	1	1	1	1	1
Łącznie	1293	1244	1283	1289	1305	1310	1285

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL

Z analizy struktury własnościowej przedsiębiorstw wynika, iż zdecydowana większość (ponad 96%) działa w sektorze prywatnym, a tylko niecałe 4% należy do sektora publicznego. Wśród przedsiębiorstw prywatnych dominują przedsiębiorstwa prowadzone przez osoby fizyczne (77%), w dalszej kolejności są spółki prawa handlowego (nieco ponad 5%) oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne (niecałe 4%). Na terenie gminy działa 10 podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego, w tym najbardziej znana firma z Parczewa – Wytwórnia Octu i Musztardy Sp. z o. o, ze 100% udziałem kapitału słoweńskiego.

Tabela 18. Przedsiębiorstwa ze względu na formę własności i formę prawną w gminie Parczew

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
podmioty gospodarki narodowej ogółem	1293	1244	1283	1289	1305	1310	1285
sektor publiczny							
ogółem	42	43	43	43	43	41	40
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	32	33	33	33	33	31	30
przedsiębiorstwa państwowe	0	0	0	0	0	0	0
spółki handlowe	2	2	2	2	2	2	2
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0	0	0	0	0	0	0
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, gospodarstwa pomocnicze	0	-	-	-	-	-	-
sektor prywatny							
ogółem	1251	1201	1240	1246	1262	1263	1236
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1004	950	976	969	980	980	952
spółki handlowe	51	52	54	60	62	63	67
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	8	7	7	9	9	10	10
spółdzielnie	10	10	10	10	10	10	10
fundacje	1	1	1	1	1	2	2
stowarzyszenia i organizacje społeczne	40	41	43	44	44	44	44

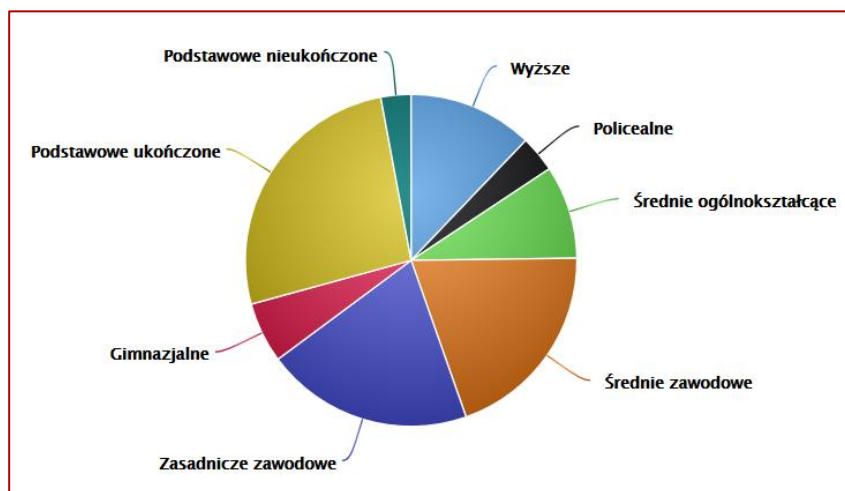
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

2.2.3. Zasoby pracy w gminie i ich jakość

Dostęp przedsiębiorców do dobrze wykwalifikowanych pracowników stanowi obecnie jedno z głównych wyzwań w prowadzeniu działalności gospodarczej. Punktem wyjścia do oceny wielkości zasobów pracy w gminie jest liczba osób w wieku produkcyjnym²⁴, która na koniec 2016 roku wynosiła nieco ponad 9 tys. osób. Z tego ocenia się, iż około 55% – to osoby aktywne zawodowo, tj. tacy, którzy albo pracują lub też są zarejestrowanymi bezrobotnymi, aktywnie poszukującymi pracy²⁵. Pozostałe 45% populacji w wieku produkcyjnym, to osoby uczące się w szkołach lub na studiach, niezarejestrowane osoby bezrobotne (np. na wsi) lub też osoby trwale niezdolne do pracy (np. renciści). Zatem wielkość zasobów pracy w gminie, szacowana na podstawie liczby osób aktywnych zawodowo, wynosi około **5 tys. osób**, z tego około 800 osób to osoby bezrobotne poszukujące zatrudnienia.

Generalnie mieszkańcy gminy Parczew legitymują się wskaźnikami wykształcenia nieco gorszymi niż średnio w województwie lubelskim czy w Polsce. Według Narodowego Spisu Powszechnego (NSP) z 2011 roku nieco ponad 12% ludności posiada wykształcenie wyższe (podczas gdy w woj. lubelskim jest to 17%, a w kraju 17,9%). Tylko 3,6% posiada wykształcenie policealne, 9,1% - średnie ogólnokształcące, a 19,8% - średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 20,2% mieszkańców gminy Parczew, gimnazjalnym 5,9%, natomiast 26,3% podstawowym ukończonym. 2,9% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

Wykres 4. Poziom wykształcenia w gminie Parczew wg NSP 2011

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Główną instytucją kształcenia zawodowego w gminie jest **Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Stanisława Staszica w Parczewie**, w skład którego wchodzi technikum oraz szkoła branżowa I stopnia. W ramach technikum uczniowie mogą zdobyć wykształcenie w takich kierunkach jak: technik informatyk, technik elektryk, technik usług fryzjerskich, technik żywienia i usług gastronomicznych, technik pojazdów samochodowych. Z kolei w szkole branżowej uczniowie mogą uzyskać kwalifikacje w zawodzie mechanik - monter maszyn i urządzeń oraz kucharz. W roku szkolnym 2014/2015 kształciło się łącznie około 354 uczniów, w tym 329 w technikum oraz 25

²⁴ Liczba osób w wieku produkcyjnym liczona jest dla kobiet w wieku od 18 do 59 lat oraz mężczyzn w wieku od 18 do 64 lat.

²⁵ Na koniec 2016 r. liczba bezrobotnych w gminie wynosiła 827 osób, co stanowiło 9,1% osób w wieku produkcyjnym.

w szkole branżowej I stopnia. W roku szkolnym 2015/2016 technikum ukończyło 77 uczniów, przy czym 41 uzyskało dyplom technika danej specjalności.

Kadr na rynek pracy dostarczają również inne szkoły zawodowe działające na terenie gminy Parczew oraz powiatu parczewskiego. Poniżej najważniejsze z nich wraz ze wskazaniem liczby wypuszczanych absolwentów oraz odsetka absolwentów trafiających na bezrobocie.

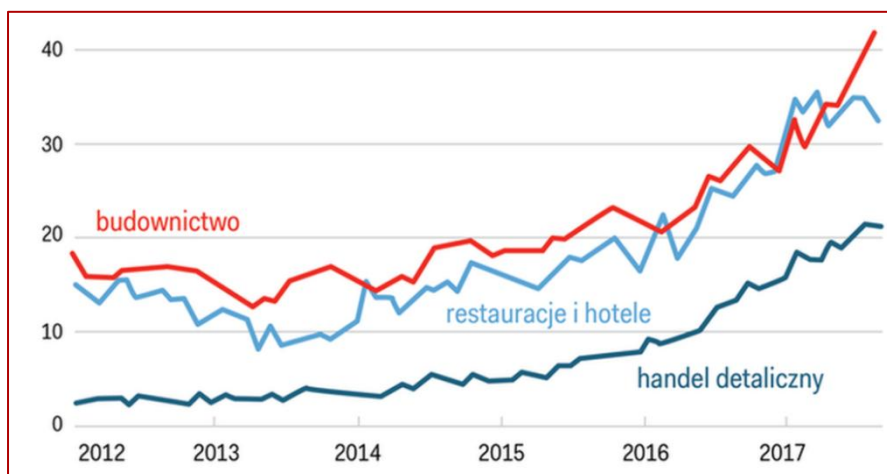
Tabela 19. Wykaz najważniejszych szkół zawodowych w gminie i powiecie parczewskim.

LP	Nazwa szkoły	Liczba absolwentów w 2014/2015	Liczba absolwentów w 2015/2016	% absolwentów w roku 2015/2016 zarejestrowanych jako bezrobotni
1.	Technikum ZSP im. St. Staszica w Parczewie	53	77	13
2.	Zasadnicza Szkoła Zawodowa ZSP im. St. Staszica w Parczewie	24	16	17
3.	Technikum Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Parczewie	15	7	43
4.	Medyczne Studium Zawodowe w Parczewie	69	10	0
5.	Policealne Studium Zawodowe „Profit” w Parczewie	17	29	4
6.	Technikum Rolnicze w Jabłoni	27	34	12
7.	Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Jabłoni	15	10	10
8.	Szkoła Policealna ZZSP w Milanowie	8	7	0
Łącznie		228	190	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie parczewskim w 2016 r., PUP w Parczewie, kwiecień 2017 r.

Trudno jest jednoznacznie ocenić jakość kształcenia w szkołach powiatu parczewskiego. Analizując odsetek absolwentów rejestrujących się jako osoby bezrobotne można stwierdzić, iż jakość kształcenia mogłaby być lepsza. Potwierdzają to również opinie przedsiębiorców, którzy doświadczają poważnych problemów ze znalezieniem pracowników o odpowiednich kwalifikacjach i motywacji do pracy. W kontekście niekorzystnych zmian demograficznych wydaje się, że proces niedoboru kadr będzie nasilał się, co może być istotną barierą w dalszym rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Wykres 5. Niedobór pracowników jako bariera w działalności gospodarczej (w %)

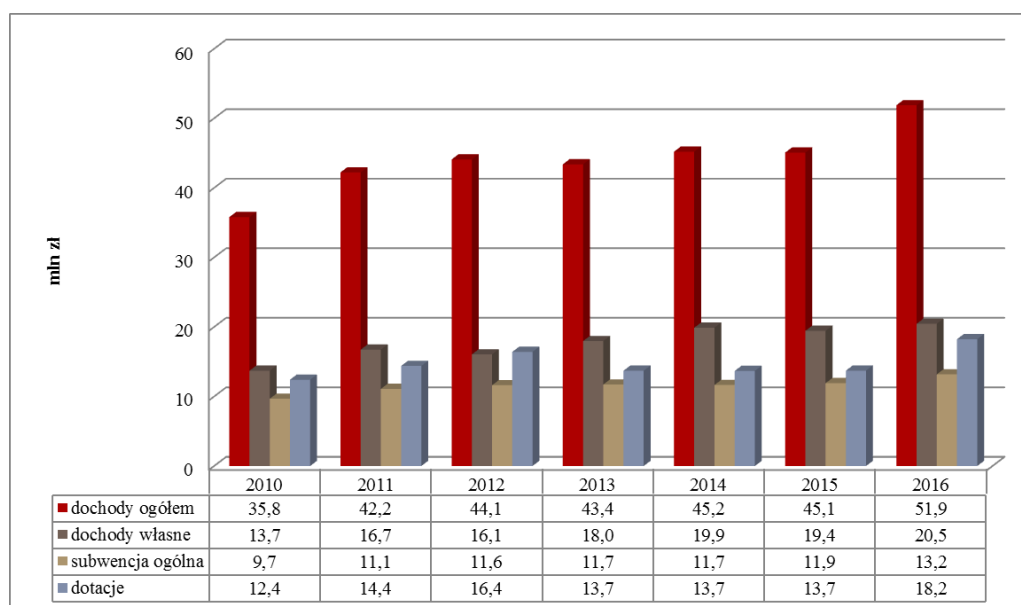

Źródło: GUS/Business Insider Polska

2.2.4. Zdolność finansowania przez gminę działań prorozwojowych

Zdolność finansowania przez gminę działań rozwojowych zależy w dużej mierze od struktury jej dochodów i wydatków, a także od prowadzonej polityki finansowej gminy. Dochody ogółem gminy Parczew systematycznie rosną i na koniec 2016 roku były wyższe w stosunku do 2010 roku o 45%. W ciągu ostatnich 7 lat rosły zarówno dochody własne gminy (o 50%), jak i dotacje oraz subwencje.

Wykres 6. Dochody gminy Parczew na przestrzeni ostatnich 7 lat

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Dochody gminy w przeliczeniu na mieszkańca na koniec 2016 roku kształtowały się na poziomie **3 528 zł** i były niższe niż dla powiatu parczewskiego (o 4%), województwa lubelskiego (o 13%) oraz kraju (o 23%). Co ciekawe wielkość tych dochodów była wyższa w stosunku do gmin o podobnym potencjale rozwojowym, czyli takich gmin jak Janów Lubelski, Łęczna, Ryki czy Włodawa.

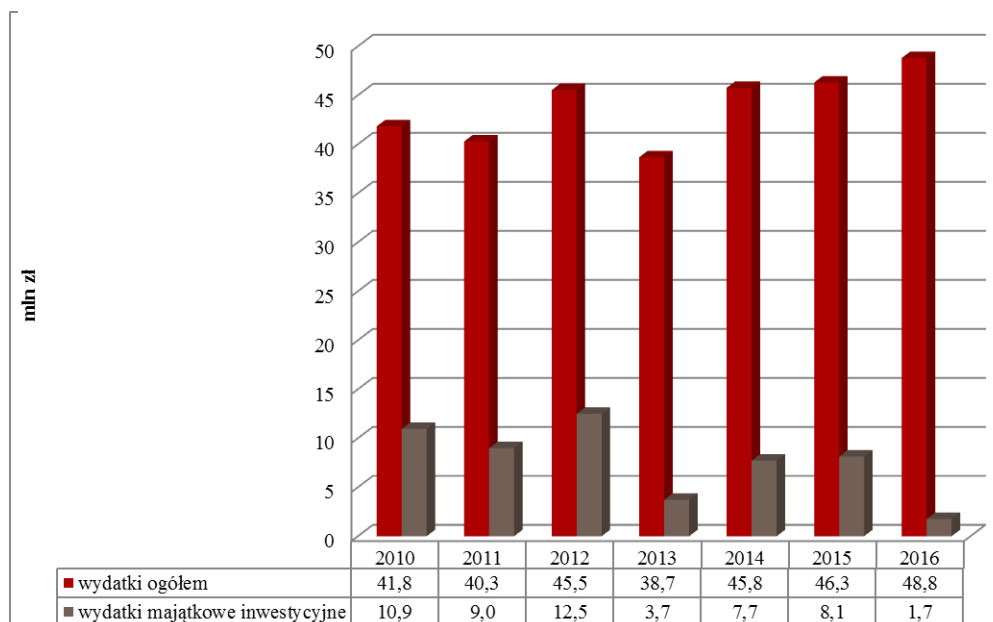
Tabela 20. Dochody gminy Parczew w przeliczeniu na 1 mieszkańca na tle innych JST

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	3 276,40	3444,21	3624,21	3746,78	3970,71	4114,66	4585,73
Woj. lubelskie	2 883,63	3105,41	3293,58	3402,56	3565,11	3579,05	4060,73
powiat parczewski	2 675,95	3173,62	3126,88	3279,47	3536,81	3489,71	3682,96
Gmina Parczew	2390,55	2835,54	2967,33	2924,45	3045,67	3044,81	3528,19
Gmina Janów Lubelski	4 043,08	2650,17	2807,56	2876,82	3060,65	3444,56	3396,67
Gmina Łęczna	2 318,57	2242,28	2322,95	2514,22	2660,50	2634,30	3162,57
Gmina Ryki	2 282,78	2260,64	2333,69	2453,54	2724,71	2840,42	3480,78
Miasto Włodawa	2 538,85	2947,86	3029,25	2664,27	2857,94	3032,26	3397,33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Analizując z kolei strukturę wydatków w gminie można zauważyć ich systematyczny wzrost (ale nie tak duży jak przychodów), a także dość dużą fluktuację jeśli chodzi o wielkość wydatków majątkowych inwestycyjnych (od 12,5 mln zł w roku 2012 do 1,7 mln zł w roku 2016). Duże wahania w wydatkach majątkowych inwestycyjnych odzwierciedlają proces realizowania projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej w ramach perspektywy finansowej 2007-2013.

Wykres 7. Wydatki majątkowe inwestycyjne w gminie na tle wydatków ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Średnie wydatki majątkowe inwestycyjne gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca za ostatnie 7 lat kształtowały się na poziomie **516 zł**, podczas gdy w powiecie parczewskim była to wartość 644 zł, zaś dla województwa lubelskiego – 692 zł. W poniesionych wydatkach inwestycyjnych gmina Parczew była lepsza niż takie gminy jak: Łęczna (419 zł), Ryki (226 zł) oraz Włodawa (510 zł). Natomiast niezaprzeczalnym liderem w tym okresie była gmina Janów Lubelski, która przez ostatnie 7 lat inwestowała środki na poziomie 987 zł w przeliczeniu na mieszkańca.

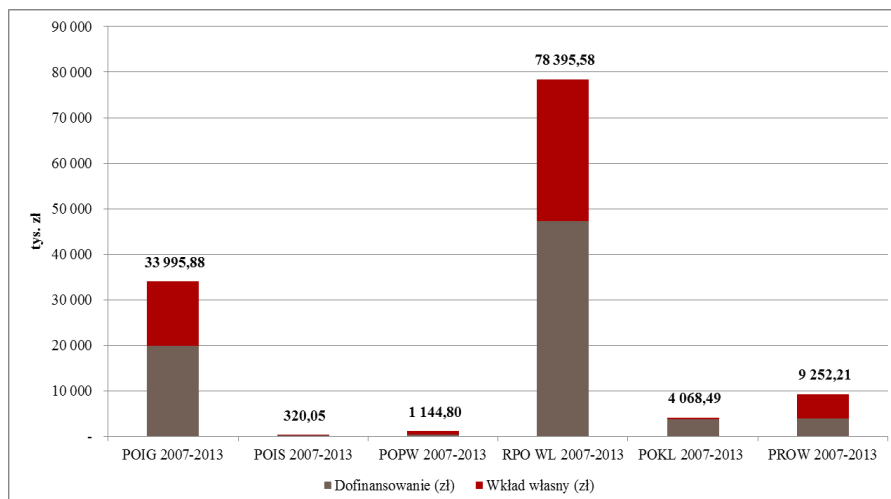
Tabela 21. Wydatki majątkowe inwestycyjne Gminy Parczew na 1 mieszkańca na tle innych JST

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	840,60	785,90	673,73	631,64	747,67	687,37	477,76
woj. lubelskie	739,58	760,97	615,86	621,10	775,95	639,21	379,10
powiat parczewski	844,89	724,50	581,07	624,44	756,91	790,33	187,26
Gmina Parczew	732,46	603,58	840,75	249,81	520,07	550,95	118,99
Gmina Janów Lubelski	2684,25	558,13	834,87	740,73	897,91	995,01	195,54
Gmina Łęczna	729,84	439,64	309,05	261,12	335,80	494,13	361,34
Gmina Ryki	645,28	125,48	108,05	49,84	225,89	158,53	266,76
Miasto Włodawa	753,22	1319,10	751,81	225,17	154,66	263,92	99,91

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Duża aktywność inwestycyjna gminy była rezultatem pozyskania znacznych środków unijnych na zaplanowane przedsięwzięcia rozwojowe w gminie. Według danych SIMIK w latach 2007-2015 na terenie gminy zrealizowano nieco ponad 100 projektów rozwojowych o łącznej wartości prawie 130 mln złotych, w których dofinansowanie stanowiło 75 mln złotych. Głównym źródłem dofinansowania unijnego był Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego 2007-2013, a także Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013.

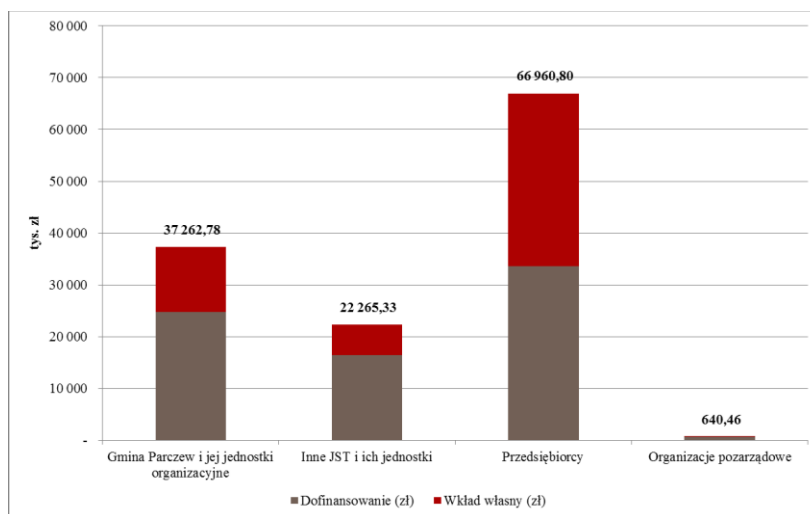
Wykres 8. Główne źródła finansowania projektów z UE w gminie Parczew w latach 2007-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie systemów SIMIK i PROW

Co jest interesujące, większa wartość zrealizowanych projektów ze wsparciem z UE przypada na przedsiębiorstwa (prawie 66 mln zł), zaś pozostała kwota na jednostki samorządu terytorialnego, w tym na gminę Parczew i jej jednostki organizacyjne (ponad 37 mln zł). Gmina pozyskała środki m.in. na rozbudowę sieci wodno-kanalizacyjnej, modernizację układu komunikacyjnego, rewitalizację osiedli mieszkaniowych, rozwój infrastruktury kultury i sportu, instalację paneli solarnych czy też promocję gospodarczą gminy. Środki pozyskane przez gminę z programów UE to kwota przekraczająca **25 mln zł** (czyli mniej więcej połowa wydatków majątkowych inwestycyjnych gminy w latach 2010-2016).

Wykres 9. Wartość zrealizowanych projektów z UE z podziałem na różnych beneficjentów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie systemów SIMIK i PROW

Za mocną stroną lokalnych przedsiębiorców należy uznać ich aktywność i skuteczność w pozyskiwaniu środków dotacyjnych na swój rozwój. Poniżej zaprezentowano najbardziej efektywne przedsiębiorstwa w tym zakresie.

Tabela 22. Firmy najbardziej aktywne w pozyskiwaniu środków unijnych w latach 2007-2015

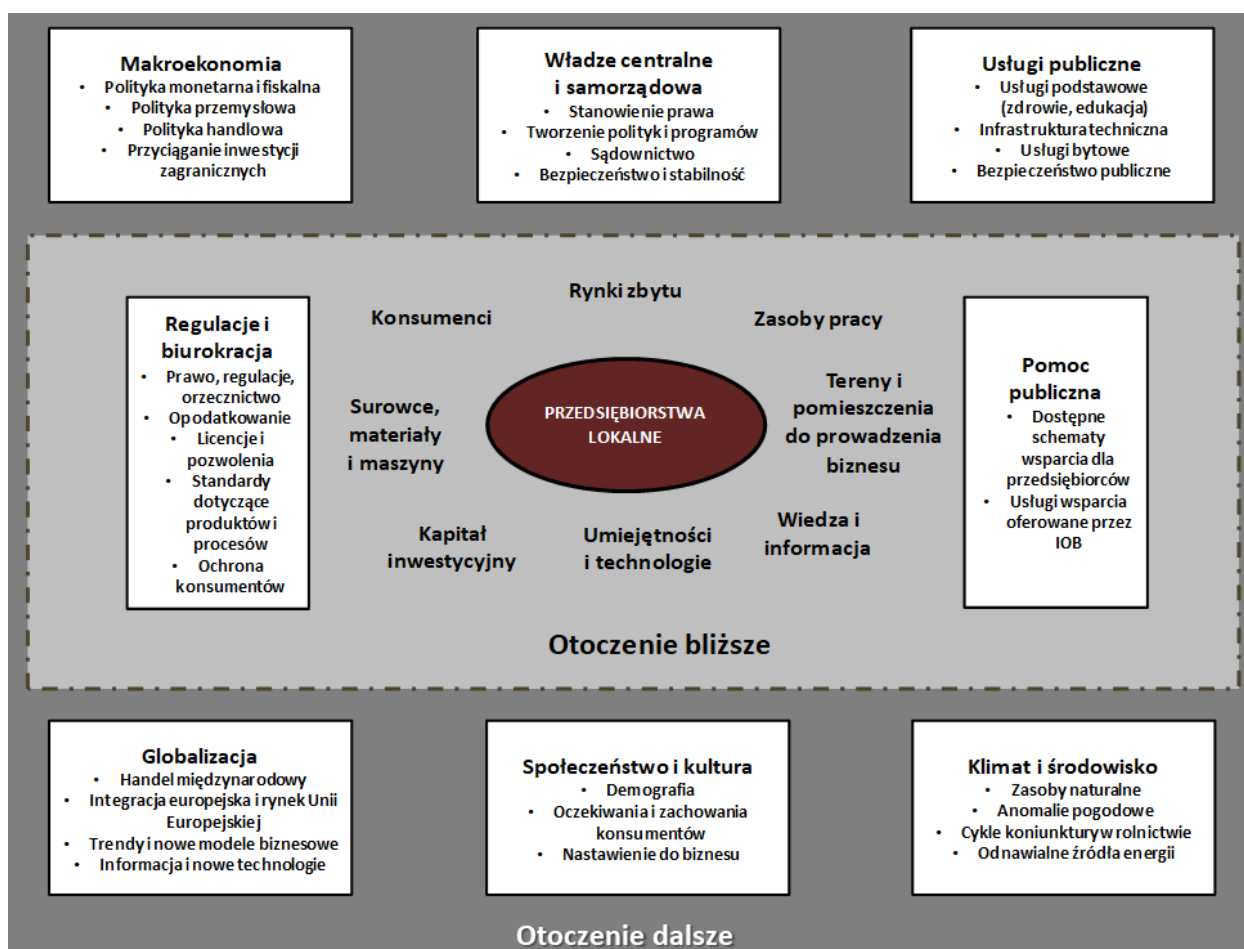
LP	Nazwa przedsiębiorstwa	Nazwa programu	Wartość całkowita projektu (w tys. zł)	Uzyskane dofinansowanie z UE (w tys. zł)
1.	Fabryka Kabli ELPAR Sp. z o.o.	PO Innowacyjna Gospodarka 2007-2013	33 292,3	19 102,3
2.	Edyta Chmielarz Pracownia Badań i Usług Psychologicznych	RPO WL 2007-2013	31,8	22,2
3.	Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Paweł Mierz	RPO WL 2007-2013	171,6	120,2
4.	Fabryka Kabli ELPAR Sp. z o.o.	RPO WL 2007-2013	1 866,6	999,8
5.	Gabinet Lekarski Lek. Med. Edward Kisiel	RPO WL 2007-2013	264,9	184,9
6.	PPHU "ARBIS" Arkadiusz Bzoma	RPO WL 2007-2013	828,5	405,6
7.	PUS "ELEKTRO LECH" Lech Marian Misiejuk	RPO WL 2007-2013	1 247,7	507,0
8.	KABEX ZPH Damian Dąbrowski	RPO WL 2007-2013	1 751,3	985,9
9.	Przychodnia Weterynaryjna S.C. R. Michałowski, A. Wróblewski, J. Szwał	RPO WL 2007-2013	263,8	152,0
10.	Biuro Rachunkowe „ED” Domańska Ewa	RPO WL 2007-2013	888,3	487,3
11.	MEDICA CENTRUM Edward Kisiel	RPO WL 2007-2013	1 490,8	992,3
12.	Integral Paweł Pydyś	RPO WL 2007-2013	228,5	128,1
13.	PUH "ELEKTRO-LECH" Łukasz Grzegorz Misiejuk	RPO WL 2007-2013	1 725,2	699,9
14.	MEDICA CENTRUM Edward Kisiel	RPO WL 2007-2013	554,0	276,5
15.	PHPU "Fabel" Sp. z o.o.	RPO WL 2007-2013	5 219,9	1 995,8
16.	Zakład Budowlany "ZGODA" S.C. Włodzimierz Lipnicki, Jarosław Cyranka	RPO WL 2007-2013	2 334,3	897,0
17.	Zakład Piekarniczy Marta Lipka	RPO WL 2007-2013	1 126,7	451,0
18.	Przedsiębiorstwo Robót Drogowo-Mostowych Parczew SA	RPO WL 2007-2013	1 124,9	348,3
19.	Wytwórnia Octu i Musztardy w Parczewie Sp. z o.o.	RPO WL 2007-2013	6 563,8	1 999,3
20.	Zakład Drzewny Kazimierz Izdebski i Ewa Niziołek	RPO WL 2007-2013	289,3	164,6
21.	ORION HOTEL s. c. Iwona Trościańczyk, Paweł Jędrzejewski	RPO WL 2007-2013	3 801,2	1 758,2
22.	Wytwórnia Octu i Musztardy w Parczewie Sp. z o.o.	RPO WL 2007-2013	51,0	18,1
23.	Fabryka Kabli ELPAR Sp. z o.o.	RPO WL 2007-2013	116,2	40,0
Łącznie			65 232,6	32 736,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych SIMIK 2007-2013

2.3. Otoczenie działania biznesu

Przedsiębiorcy prowadzący działalność biznesową działają w określonym otoczeniu prawnym, społecznym i gospodarczym. Otoczenie to, ze względu na siłę oddziaływania na przedsiębiorców i ich rozwój, może być bliższe lub dalsze. W otoczeniu bliższym (bezpośrednim) przedsiębiorcy muszą na co dzień brać pod uwagę m.in. takie uwarunkowania w swojej działalności biznesowej jak: dostęp i wielkość rynków zbytu dla oferowanych towarów i usług, dostępność wykwalifikowanych kadr pracowniczych, dostęp do aktualnej wiedzy i technologii czy też kwestie bezpośrednio związane z procesami produkcji i świadczenia usług (zapewnienie sobie odpowiednich surowców i materiałów czy też zadbanie o odpowiednie zaplecze techniczne do prowadzenia działalności gospodarczej (tereny, pomieszczenia, maszyny itp.).

Ryc. 12. Otoczenie działania biznesu (bliższe i dalsze)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie specjalistycznej literatury

Bezpośredni wpływ na działalność przedsiębiorców mają również regulacje prawne dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej, w tym obowiązujący system pozwoleń i koncesji, a także norm technicznych i standardów dotyczących procesów produkcyjnych i usługowych. Precyzyjne prawo i jego stabilność, a także przejrzyste zasady jego stosowania wpływają korzystnie na łatwość prowadzenia biznesu i przyczyniają się do napływu nowych inwestycji do kraju i regionów.

Generalnie Polska postrzegana jest jako kraj o średnio przyjaznych warunkach do prowadzenia biznesu. Wg najnowszego rankingu Banku Światowego dotyczącego łatwości w prowadzeniu biznesu²⁶, Polska zajmuje 24 miejsce na świecie (na 190 ocenianych krajów) i jest za takimi krajami w Europie jak: Dania (3 pozycja na świecie), Norwegia (6 miejsce), Wielka Brytania (7 miejsce), Szwecja (9 miejsce), Macedonia (10 miejsce), Estonia (12 miejsce), Finlandia (13 miejsce), Łotwa (14 miejsce), Niemcy (17 miejsce), Irlandia (18 miejsce), Austria (19 miejsce), Litwa (21 miejsce).

Tabela 23. Pozycja Polski w rankingu BŚ w zakresie warunków prowadzenia biznesu

LP.	Obszar podlegający ocenie	Liczba uzyskanych punktów (maks.100)	Ranking na liście w 2017	Ranking na liście w 2016 r.
1.	Rozpoczynanie działalności gospodarczej	84,20	107	102
2.	Uzyskiwanie pozwoleń budowlanych	75,15	46	52
3.	Uzyskanie podłączenia do prądu	81,35	46	48
4.	Kupno i zarejestrowanie nieruchomości	76,49	38	36
5.	Uzyskanie kredytu	75,00	20	19
6.	Ochrona inwestorów mniejszościowych	63,33	42	40
7.	Płacenie podatków	82,73	47	44
8.	Handel transgraniczny	100,00	1	1
9.	Realizacja i egzekwowanie umów	63,44	55	56
10.	Rozwiązywanie problemów z utratą płynności	76,37	27	33
Wynik łączny		77,81	24	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://www.doingbusiness.org/data/exploreconomies/poland#starting-a-business>

Z powyższego zestawienia wynika, iż w Polsce w dalszym ciągu największym problemem dla przedsiębiorców są procedury związane z rozpoczynaniem działalności gospodarczej, co jest związane zarówno z samym procesem rejestracji firmy, jak i niekorzystnym systemem obciążeń fiskalnych (bez korzystnego systemu ulg i zwolnień). Natomiast to co wyróżnia Polskę to bardzo liberalne podejście w handlu międzynarodowym (1 miejsce w rankingu) oraz łatwość w uzyskaniu kredytu (20 miejsce).

To co bardzo negatywnie wpływa na warunki prowadzenia biznesu w Polsce to również niestabilność prawa i nieprzewidywalność kierunków jego zmian. Chodzi tu zarówno o prawo podatkowe, jak i prawo gospodarcze – wyznaczające ramy dla działających przedsiębiorstw. Polska z roku na rok bije rekordy jeśli chodzi o liczbę tworzonych aktów prawnych.

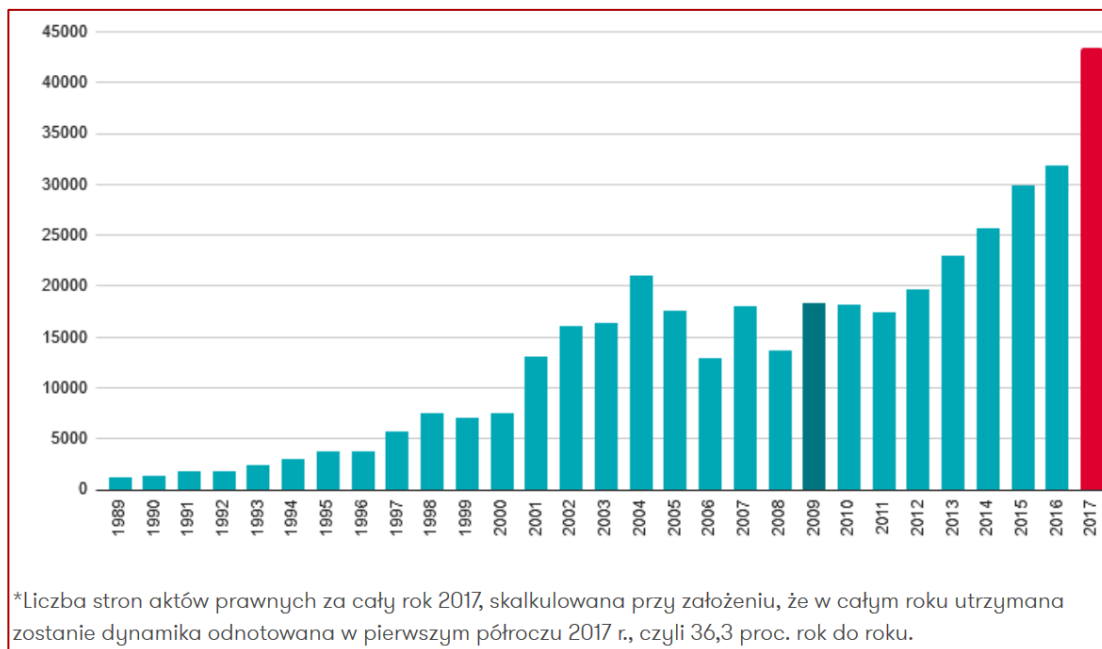
Jak wynika z obliczeń firmy Grant Thornton²⁷, w I połowie 2017 r. w życie weszło w Polsce **17 440 stron maszynopisu nowych aktów prawnych** (ustaw i rozporządzeń). To wzrost o 36,3 proc. w stosunku do analogicznego okresu w poprzednim roku. Produkcja prawa w Polsce jest więc najwyższa w historii, a przynajmniej od 1918 r., od kiedy dostępne są porównywalne dane (czyli odkąd ukazuje się Dziennik Ustaw). Gdyby obywatel czy przedsiębiorca chciał mieć pewność, że jest

²⁶ Doing Business 2017, Equal opportunities for all, World Bank Group, 2017

²⁷ Więcej na stronie <http://barometrprawa.pl/>

na bieżąco ze zmianami w prawie, musiałyby na to poświęcić 4 godziny 17 minut każdego dnia

Ryc. 13. Produkcja prawa w Polsce na przestrzeni ostatnich 29 lat roboczego.

Źródło: Barometr stabilności otoczenia prawnego w Polsce

Polska ma obecnie najbardziej zmienne prawo ze wszystkich państw Unii Europejskiej. Jak wynika z obliczeń Grant Thornton, w latach 2012-2014 produkowała średnio w roku prawie 56-krotnie więcej przepisów niż Szwecja, 11-krotnie więcej niż Litwa i 2-krotnie więcej niż Węgry (szacunki dotyczą zarówno liczby jak i objętości tworzonych aktów prawnych - na podstawie tych dwóch czynników obliczony został specjalny wskaźnik zmienności prawa w krajach UE). Oznacza to, że w żadnym innym kraju unijnym rzeczywistość prawna dla obywateli i przedsiębiorców nie jest tak chwiejna i nieprzewidywalna jak w Polsce.

Z prawie 32 tys. stron maszynopisu aktów prawnych, które weszły w życie w 2016 roku, aż 44% bezpośrednio odnosiło się do działalności firm. Najczęściej regulowane były kwestie prawno sądowe, czyli np. przepisy związane z formą prawną prowadzenia działalności gospodarczej. Inną liczną grupą zmieniających się przepisów były kwestie infrastrukturalne, czyli regulacje dotyczące przepisów budowlanych, czy też te związane z energetyką i transportem. Równie często były zmieniane przepisy dotyczące podatków i spraw pracowniczych.

2.3.1. Instytucje otoczenia biznesu i oferowane usługi

Generalnie instytucje otoczenia biznesu można podzielić na trzy typy: ośrodki przedsiębiorczości, ośrodki innowacji i instytucje parabankowe finansowe²⁸. W ramach poszczególnych typów można odnaleźć różne modele i formy organizacyjne świadczenia usług na rzecz biznesu. Część instytucji otoczenia biznesu może mieć charakter publiczny (np. organizacje non profit), finansowane ze środków publicznych, jednak coraz częściej można spotkać komercyjne

²⁸ Podział stosowany przez Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości (SOOIP)

podmioty, które za świadczone usługi pobierają określone opłaty, zaś osiągnane zyski przeznaczają na cele statutowe lub biznesowe.

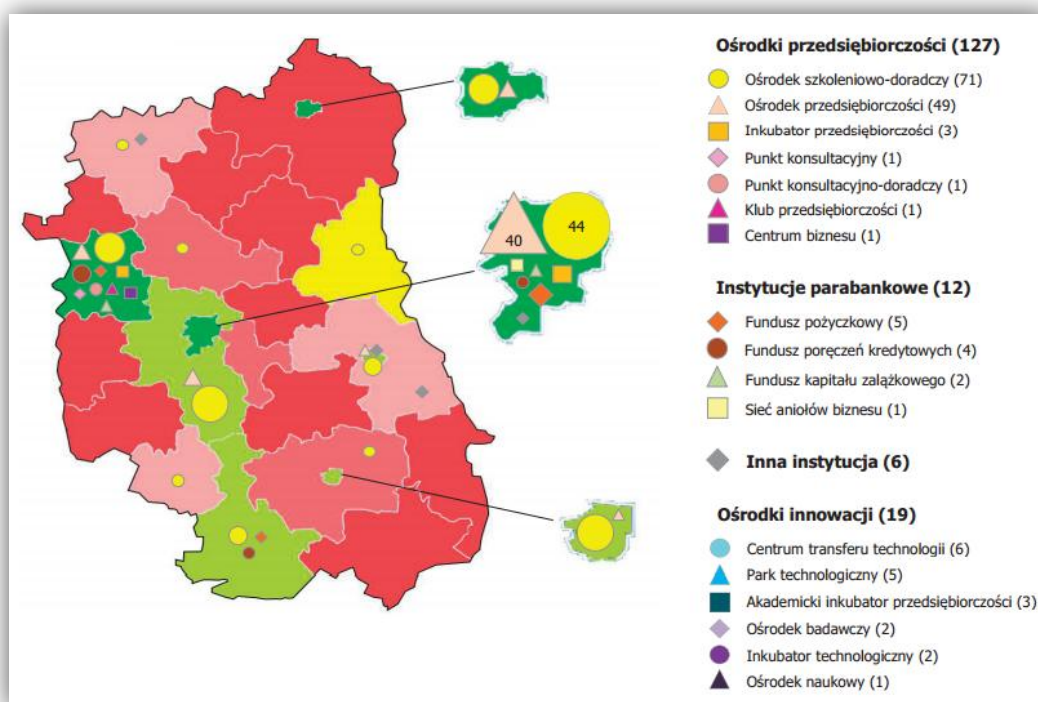
Tabela 24. Typologia instytucji otoczenia biznesu wg SOOIP

OŚRODKI PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	OŚRODKI INNOWACJI	INSTYTUCJE PARABANKOWE FINANSOWE
– Ośrodki szkoleniowo-doradcze	– Centra transferu technologii	– Regionalne i lokalne fundusze pożyczkowe
– Ośrodki przedsiębiorczości	– Akademickie inkubatory przedsiębiorczości	– Fundusze poręczeń kredytowych
– Centra biznesu	– Inkubatory technologiczne	– Fundusze kapitału zaangażowanego
– Kluby przedsiębiorczości	– e-inkubatory	– Sieci aniołów biznesu
– Punkty konsultacyjno-doradcze	– Parki technologiczne	
– Preinkubatory i inkubatory przedsiębiorczości	– Ośrodki naukowe	
	– Ośrodki badawcze	
	– Parki przemysłowo-technologiczne	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie klasyfikacji SOOI

Na terenie gminy Parczew, jak i całego powiatu parczewskiego, brakuje silnej instytucji otoczenia biznesu, która byłaby utworzona przez lokalnych interesariuszy i która w swoich celach statutowych priorytetowo traktowałaby rozwój przedsiębiorczości i wspieranie lokalnych przedsiębiorców²⁹. W gminie nie funkcjonuje na stałe również żadna filia lub oddział instytucji otoczenia biznesu działającej na poziomie województwa lub kraju.

Ryc. 14. Przestrzenne rozmieszczenie IOB w województwie lubelskim

Źródło: Raport z badania pogłębionego pn. „Ocena barier i potrzeb instytucji otoczenia biznesu w kontekście rozwoju proinnowacyjnych usług na rzecz biznesu”

²⁹ Przykładem takiej instytucji może być Biłgorajska Agencja Rozwoju Regionalnego (BARR), której udziałowcami są przedsiębiorcy i władze lokalne, zaś cele statutowe zakładają wspieranie przedsiębiorców w gminach powiatu biłgorajskiego

Brak placówki otoczenia biznesu działającej na stałe w Parczewie nie oznacza, że przedsiębiorcy nie mają dostępu do usług oferowanych przez tego typu instytucje działające w regionie i kraju. Z przeprowadzonych badań ankietowych wynika, że przedsiębiorcy korzystają z szeregu usług doradczo-szkoleniowych instytucji, które nie mają na stałe swoich placówek w Parczewie, a świadczą takie usługi (np. Lubelska Fundacja Rozwoju, Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny). Do instytucji otoczenia biznesu można zaliczyć również kilka firm komercyjnych zajmujących się szeroko pojętym doradztwem (np. lokalnie działająca firma UNIDO S.C. M. Borysiewicz J. Gołacka, M. Jezior, I. Łapiuk). W skład oferty usługowej wchodzi również świadczenie usług w zakresie przygotowywania i rozliczania projektów unijnych dla przedsiębiorców i rolników, współfinansowanych ze środków krajowych (np. za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego, Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości) i regionalnych (np. za pośrednictwem Lubelskiej Agencji Wspierania Przedsiębiorczości).

Dobry dostęp do usług bankowych jest możliwy dzięki funkcjonującym w mieście placówkom bankowym, w tym takich jak: Oddział Banku PKO BP; Oddział Banku BGŻ BNP Paribas S.A.; Bank Spółdzielczy w Parczewie, Oddział Kasy Stefczyka. Banki oferują całą gamę usług finansowych, w tym pożyczki, kredyty i finansowanie w formie różnych form leasingu.

Podmiotami wspierającymi sektor biznesu są również firmy ubezpieczeniowe oraz lokalne biura rachunkowe. W gminie działa także kilka podmiotów świadczących usługi ubezpieczeniowe, których oferty dostępne są na rynku krajowym. Na uwagę zasługuje również dość dobrze rozwinięta sieć firm zajmujących się usługami rachunkowymi i doradztwem podatkowym.

Tabela 25. Firmy ubezpieczeniowe i rachunkowe na terenie gminy Parczew

LP	Nazwa podmiotu	Zakres usług	Adres
1.	MULTIAGENT Tomasz Ignatowicz	Ubezpieczenia	ul. Żabia 17, 21-200 Parczew
2.	Eureka Multiagencja ubezpieczeniowa	Ubezpieczenia	ul. 11 Listopada 63, 21-200 Parczew
3.	Filipiak Sławomir. Ubezpieczenia komunikacyjne, majątkowe, na życie	Ubezpieczenia	ul. Kolejowa 19, 21-200 Parczew
4.	Usługi Finansowo-Ubezpieczeniowe Iwona Grzywaczewska	Ubezpieczenia	ul. Warszawska 5, 21-200 Parczew
5.	Biuro rachunkowe Elżbieta Alicja Gierczak	Usługi rachunkowe	ul. 11 Listopada 66/5721-200 Parczew
6.	Biuro rachunkowe ED Ewa Domańska	Usługi rachunkowe	Al. Jana Pawła II 29a, 21-200 Parczew
7.	Kaliszyk Jan. Biuro rachunkowe	Usługi rachunkowe	ul. Szeroka 9, 21-200 Parczew
8.	Komfis. Biuro rachunkowe. Tryniecka H.	Usługi rachunkowe	ul. Warszawska 14, 21-200 Parczew
9.	Rajan Biuro Usług Rachunkowych Marian Kucyk	Usługi rachunkowe	ul. Kolejowa 28, 21-200 Parczew
10.	Kancelaria Podatkowa Sawicki Ireneusz	Doradztwo podatkowe, usługi rachunkowe	ul. PCK 7/13, 21-200 Parczew

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Parczewie

Ważnym uzupełnieniem rynku usług okołobiznesowych w gminie jest również działalność jednostek organizacyjnych administracji rządowej i samorządowej. Na uwagę zasługują tutaj takie instytucje jak Biuro Powiatowe Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) (za pośrednictwem którego można składać wnioski o dopłaty bezpośrednie i środki z Programu

Rozwoju Obszarów Wiejskich), czy też Powiatowy Urząd Pracy w Parczewie (które m.in. pośredniczy w udzielaniu dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej). W gminie działa również Zespół Doradztwa Rolniczego, w skład którego wchodzi 20 doradców świadczących szeroki zakres usług w zakresie rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich.

Tabela 26. Sieć doradców rolnych na terenie powiatu parczewskiego

Imię i nazwisko eksperta	Nazwa firmy	Miejsce świadczenia usługi
Halina Żelazowska	Zespół Doradztwa Rolniczego w Parczewie	Parczew
Michał Baryła	Michał Baryła	Cichostów
Bernard Chilczuk	Zespół Doradztwa Rolniczego Parczew	Parczew
Wojciech Czezczo	Nadleśnictwo Parczew z siedzibą w Sosnowicy	Sosnowica
Wojciech Danilkiewicz	Wojciech Danilkiewicz	Parczew
Mariusz Gołacki	ROLMAR	Wierzbówka
Arkadiusz Golecki	Zespół Doradztwa Rolniczego w Parczewie	Parczew
Zbigniew Jaszcz	Zbigniew Jaszcz	Parczew
Marta Jezior	UNIDO s.c. M.Borysiewicz, J.Gołacka, M.Jezior, I.Łapiuk	Parczew
Danuta Kalińska	Zespół Doradztwa Rolniczego w Parczewie	Parczew
Małgorzata Kropiwiiec	Małgorzata Kropiwiiec	Dawidy
Małgorzata Maciejuk	Zespół Doradztwa Rolniczego Parczew	Parczew
Anna Miszczuk-Zielonka	Zespół Doradztwa Rolniczego w Parczewie	Parczew
Tadeusz Rowiński	Zespół Doradztwa Rolniczego w Parczewie	Parczew
Marek Siuciak	Zespół Doradztwa Rolniczego w Parczewie	Parczew
Mirosław Walma	Nadleśnictwo Parczew	Sosnowica
Dorota Wiśniewska	Dorota Wiśniewska	Leitnie
Andrzej Wołkowicz	Nadleśnictwo Parczew z/s w Sosnowicy	Sosnowica
Teresa Wypych	Zespół Doradztwa Rolniczego Łuków	Łuków
Renata Zielińska	ROLMAR	Wierzbówka

Źródło: Opracowanie własne na podstawie http://195.205.152.135/doradca/Szukaj/szukaj_lubl.php

Mówiąc o instytucjach otoczenia biznesu warto również wspomnieć o organizacjach pozarządowych, które albo pośredniczą w dystrybucji środków unijnych lub aktywnie uczestniczą w ich pozyskiwaniu. Na szczególną uwagę zasługują tutaj Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Jagiellońska Przystań” z siedzibą w Parczewie³⁰, która obecnie wdraża drugą edycję Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) na terytorium 7 gmin wchodzących w skład LGD (Ostrów Lubelski, Podedwórze, Siemień, Parczew, Milanów, Dębowa Kłoda, Jabłoń). W ramach wdrażanej strategii są również środki na wspieranie lokalnej przedsiębiorczości. Warto również wspomnieć o Stowarzyszeniu Lokalna Grupa Rybacka „W Dolinie Tyśmienicy i Wieprza”, które podobnie jak LGD, pośredniczy w dystrybucji środków unijnych na projekty związane z rozwojem rybactwa śródlądowego³¹.

³⁰Więcej o Stowarzyszeniu na stronie: <http://www.lgdparczew.pl/>

³¹Więcej o Stowarzyszeniu na stronie: <http://www.lgr-lubelskie.pl/>

2.3.2. Działania gminy na rzecz wspierania lokalnego biznesu

Ogólnie rzecz biorąc samorząd gminny ma dość ograniczone możliwości kreowania przyjaznego otoczenia dla przedsiębiorców. Zgodnie z posiadanymi kompetencjami władze gminne mogą dążyć do tego poprzez prowadzenie przyjaznej polityki podatkowej (np. dzięki stosowaniu systemu zwolnień i ulg podatkowych) lub też tworzenie korzystnych warunków infrastrukturalnych (np. poprzez udostępnianie i uzbrajanie terenów inwestycyjnych czy też poprawę dostępności komunikacyjnej do wybranych stref gospodarczych). Gmina może również wspierać lokalny biznes poprzez prowadzenie sprawnego systemu promocji gospodarczej w wymiarze krajowym i międzynarodowym (np. poprzez współpracę partnerską z innymi gminami za granicą). Ważne dla lokalnej gospodarki jest również prowadzenie przemysłowej polityki kształtowania ładu przestrzennego uwzględniającej również potrzeby rozwojowe lokalnych przedsiębiorców.

Polityka podatkowa

Gmina Parczew od ponad 10 lat prowadzi przyjazną politykę podatkową wobec przedsiębiorców inwestujących w gminie, kiedy to w grudniu 2006 roku przyjęła pierwszą uchwałę o systemie zwolnień podatkowych³². Zgodnie z obecnie obowiązującą uchwałą Rady Miejskiej³³, przedsiębiorcy w ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej mają możliwość uzyskania zwolnienia od podatku lokalnego (od nieruchomości, gruntów i budowli) w przypadku dokonania inwestycji początkowej związanej z założeniem nowego zakładu lub rozbudową istniejącego. Czas obowiązywania zwolnień został określony do końca roku 2020, zaś ogólne zasady stosowania zwolnień przedstawiono poniżej.

Tabela 27. Warunki uzyskania zwolnienia podatkowego w ramach pomocy publicznej

Okres na jaki można uzyskać zwolnienie od podatku lokalnego	Wartość dokonanej inwestycji początkowej lub liczba utworzonych i utrzymanych miejsc pracy
12 miesięcy	500 tys. złotych lub utworzenie 5 miejsc pracy
24 miesiące	1 mln złotych lub utworzenie 10 miejsc pracy
36 miesięcy	3 mln złotych lub utworzenie 15 miejsc pracy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych z Urzędu Miejskiego

Jak dotychczas z tej formy pomocy skorzystało jedno przedsiębiorstwo, które z tytułu uzyskanych zwolnień uzyskało pomoc w wysokości prawie 20 tys. złotych.

Tereny inwestycyjne

Gmina stara się również prowadzić aktywną politykę przyciągania nowych inwestorów poprzez wyznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odpowiednich terenów inwestycyjnych. Obecnie w mpzp wyznaczone są tereny z przeznaczeniem pod przemysł z dopuszczeniem składów i budownictwa, obiektów produkcyjnych, składów i magazynów i terenów zabudowy usługowej. Tereny te są zlokalizowane przy ulicy Polnej (łącna powierzchnia 116,6 ha), Lubartowskiej (8,6 ha), 11 Listopada (76,3 ha) oraz Tartacznej (13,2 ha). Niestety zdecydowana większość z wyznaczonych w mpzp terenów jest własnością osób prywatnych, co znacznie obniża ich atrakcyjność inwestycyjną i może utrudniać proces ich wyposażenia w niezbędną infrastrukturę techniczną.

³² Była to uchwała nr I/8/2006 z dn. 11.XII.2006, po której przyjmowano kolejne uchwały, tj. uchwała nr XLIV/273/2010 z dn. 30.IV.2010; uchwała nr XLIV/273/2010 z dn. 30.IV.2010; uchwała nr XV/86/2011 z dn. 14.XI.2011; uchwała nr XL/296/2014 z dn. 20.II.2014

³³ Uchwała nr IX/64/2015 Rady Miejskiej w Parczewie z dnia 20 lipca 2015 r. w sprawie wprowadzenia zwolnień od podatku od nieruchomości stanowiących regionalną pomoc inwestycyjną.

Ryc. 15. Lokalizacja terenów inwestycyjnych w gminie Parczew

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego

Większość wyznaczonych terenów inwestycyjnych ma bezpośredni lub bliski dostęp do infrastruktury energetycznej (prąd, gaz) oraz wodociągowej, zdecydowanie gorzej jest jeśli chodzi o infrastrukturę kanalizacyjną, którą trzeba albo zbudować od początku (tereny przy ul. Lubartowskiej) lub też uzupełnić istniejącą infrastrukturę. Poważną słabością jest również brak wewnętrznej infrastruktury drogowej.

Tabela 28. Tereny inwestycyjne wyznaczone w mpzp w gminie Parczew

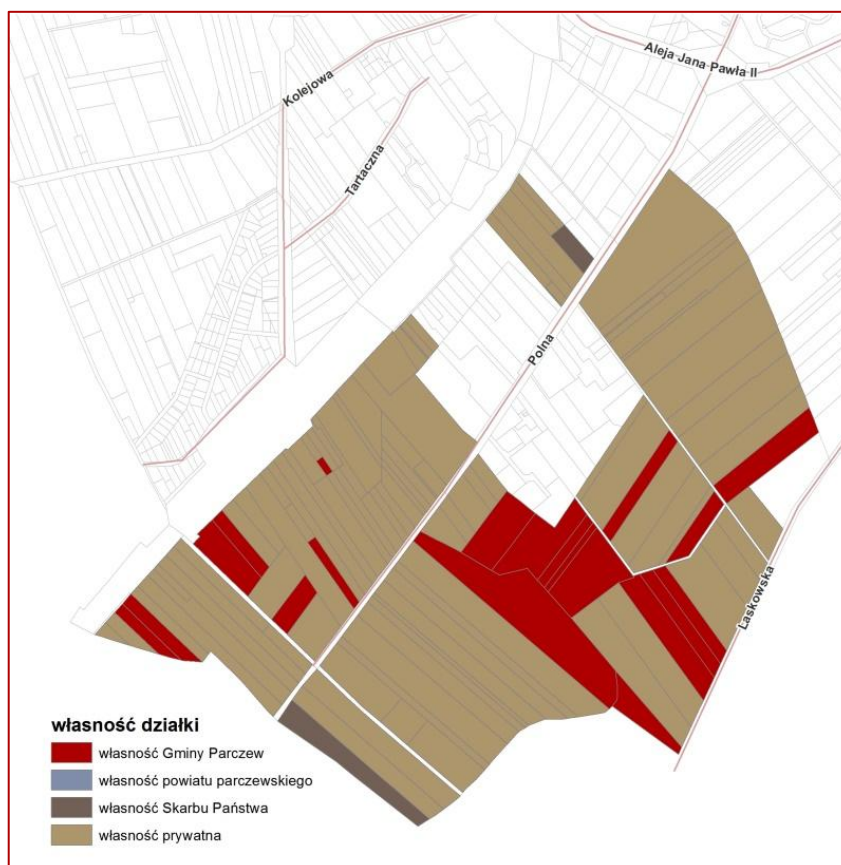
LP	Lokalizacja	Powierzchnia terenów (w ha)	Struktura własności	Przeznaczenie zgodnie z MPZP	Dostęp do infrastruktury technicznej
1.	ul. Polna w Parczewie	116,6	Skarb Państwa (7.8215 ha), osoby fizyczne (69.6055 ha), gmina Parczew (31.0993 ha)	Tereny przemysłowe z dopuszczeniem składów i budownictwa oraz tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów	Podłączenie się do prądu, gazu wodociągu i kanalizacji możliwe w odległości około 500 metrów
2.	ul. Lubartowska w Parczewie	8,6	Osoby fizyczne (8.6278 ha)	Tereny zabudowy usługowej, usług nauki, usług turystyki.	Bezpośredni dostęp do sieci energetycznej (15 kV), gaz w odległości ok. 20 metrów, sieć wodociągowa jest, brak sieci kanalizacyjnej
3.	ul. Tartacznej w Parczewie	13,2	Skarb Państwa (5,3552ha), osoby fizyczne (2,4892 ha), gmina Parczew (4,0267 ha), powiat parczewski (0,8957 ha), GS „SCh” (0,4367 ha)	Tereny przemysłowe z dopuszczeniem składów	Istnieje sieć energetyczna i gaz, możliwość podłączenia się do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (w odległości około 40 metrów
4.	ul. 11	76,3	Skarb Państwa (0,3030 ha),	Tereny przemysłowe z	Istnieje sieć energetyczna i gaz,

listopada w Parczewie	osoby fizyczne (71.8051 ha), gmina Parczew (3,2715 ha), powiat parczewski (0,5475 ha), SKR (0,3588 ha)	dopuszczeniem składów	możliwość podłączenia się do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (w odległości około 40 metrów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Urzędu Miejskiego w Parczewie

Szczegółowe informacje o przeznaczeniu terenów inwestycyjnych zlokalizowanych przy ul. Polnej znajdują się stronach portalu gospodarczego³⁴, prowadzonego przez Departament Gospodarki i Innowacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego.

Ryc. 16. Tereny inwestycyjne zlokalizowane przy ul. Polnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego

Żaden z udostępnianych przez gminę Parczew terenów inwestycyjnych nie wchodzi w system Specjalnych Stref Ekonomicznych (SSE) obecnie funkcjonujących w Polsce. Na terenie województwa lubelskiego działa aktualnie 18 podstref w ramach czterech SSE, tj. Mieleckiej, Starachowickiej, Tarnobrzeskiej i Pomorskiej. Podstrefy ekonomiczne są obecnie zlokalizowane w 17 miastach woj. lubelskiego, przy czym w Kraśniku dostępne są tereny inwestycyjne w ramach Mieleckiej i Tarnobrzeskiej SSE.

³⁴ W ramach portalu prowadzona jest baza danych z terenami inwestycyjnymi: <http://invest.lubelskie.pl/pl/baza/grunt?mapa=1>

Ryc. 17. Lokalizacja podstref SSE w woj. lubelskim

Źródło: <http://invest.lubelskie.pl/pl/sse>

Łączna powierzchnia terenów inwestycyjnych udostępnianych w ramach podstref wynosi 495 ha, z czego najwięcej (128 ha) w Podstrefie Mieleckiej w Lublinie oraz w Podstrefie Starachowickiej w Puławach (120 ha) i w Podstrefie Pomorskiej w Białej Podlaskiej (96 ha). Oceniając efektywność funkcjonujących podstref przez pryzmat działających przedsiębiorstw i utworzonych miejsc pracy można stwierdzić, że najlepiej radzi sobie podstrefa Lublin z 58 działającymi w strefie przedsiębiorstwami i 3,7 tys. utworzonymi miejscami pracy³⁵. Stosunkowo dobrze rozwijają się również podstrefy w Lubartowie, Janowie Lubelskim i Łukowie. Natomiast inne podstrefy są ciągle w trakcie organizacji (np. podstrefa w Tomaszowie Lubelskim) lub rekrutacji pierwszych poważnych inwestorów (np. Kraśnik, Zamość, Chełm).

³⁵ Więcej nt. podstrefy w Lublinie na stronie: <http://www.kurierlubelski.pl/strefa-biznesu/wiadomosci/z-regionu/a/wydanie-specjalne-lubelska-podstrefa-ekonomiczna-ma-10-lat,12503520/>

Tabela 29. Działalność podstref ekonomicznych na terenie woj. lubelskiego

LP	Powiat /gmina	Nazwa SSE	Powierzchnia terenów inwestycyjnych w strefie (w ha)	Liczba działających w SSE przedsiębiorstw
1.	Miasto Puławy	Starachowicka	119,31	2
2.	Gmina i miasto Łuków	Tarnobrzaska	40,52	9
3.	Gmina Tomaszów Lubelski	Tarnobrzaska	10,56	0
4.	Gmina Janów Lubelski	Tarnobrzaska	36,41	5
5.	Miasto Kraśnik	Tarnobrzaska	23,48	1
6.	Gmina Horodło	Tarnobrzaska	5,30	0
7.	Gmina Ryki	Tarnobrzaska	4,50	0
8.	Gmina Poniatowa	Tarnobrzaska	7,76	0
9.	Miasto Radzyń Podlaski	Mielecka	7,62	1
10.	Gmina Rejowiec Fabryczny	Mielecka	27,10	1
11.	Miasto Lubartów	Mielecka	19,78	7
12.	Miasto Lublin	Mielecka	128,00	58
13.	Miasto Chełm	Mielecka	20,62	2
14.	Miasto Zamość	Mielecka	53,52	3
15.	Miasto Międzyrzec Podlaski	Mielecka	8,93	1
16.	Miasto Kraśnik	Mielecka	2,30	1
17.	Miasto Krasnostaw	Mielecka	2,62	0
18.	Miasto Biała Podlaska	Pomorska	96,00	0
Łącznie			495,02	91

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z poszczególnych SSE.

Niezależnie od tego w jakim kierunku pójdą prace legislacyjne regulujące funkcjonowanie Specjalnych Stref Ekonomicznych po roku 2026³⁶, wydaje się, że władze gminy powinny podjąć pilne starania w kierunku przygotowania i wypromowania swoich terenów inwestycyjnych w ramach nowych możliwości rozwoju podstref ekonomicznych, jakie mogą pojawić się po roku 2019. Jeśli włączenie promowanych terenów inwestycyjnych w system podstref będzie prawnie niemożliwy lub nieuzasadniony ekonomicznie, to warto rozważyć możliwość stworzenia na terenie gminy Strefy Aktywności Gospodarczej (SAG³⁷) i wokół tej inicjatywy budować kampanię promocyjną na rzecz przyciągania inwestorów z zewnątrz. Należy też stworzyć zespół ludzi (np. w formie Punktu Obsługi Inwestora), którzy będą na co dzień zajmować się promocją gminy i przyciąganiem inwestycji z zewnątrz, m.in. poprzez bliską współpracę z odpowiednimi strukturami na poziomie regionalnym (np. w ramach COI/COIE) oraz krajowym (np. w ramach takich instytucji jak Polska Agencja Inwestycji i Handlu czy też Polski Fundusz Rozwoju).

³⁶ Ustawa z 20 października 1994 roku o specjalnych strefach ekonomicznych będzie funkcjonowała do końca 2026 r. tylko dla wydanych już zezwoleń i decyzji (w zakresie zmiany, cofnięcia, unieważnienia, wygaszenia). W ramach nowej ustawy, której wejście w życie planuje się w z początkiem 2019 r., planuje się rozszerzyć zachęty inwestycyjne na obszar całej Polski, zamiast jedynie na terenach objętych specjalnymi strefami ekonomicznymi (SSE). Preferencje podatkowe będą uzależnione od trzech podstawowych kryteriów: lokalizacji i charakteru inwestycji oraz jakości tworzonych miejsc pracy. Instrument zwolnień podatkowych będzie dostępny dla nowych inwestycji spełniających kryteria ilościowe, rozumiane jako nakłady inwestycyjne, oraz kryteria jakościowe zgodne ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

³⁷ SAG to to wydzielone i przygotowane do inwestycji obszary, odpowiadające zapotrzebowaniu nowych inwestorów. Tworzone są najczęściej przez samorządy lokalne, poprzez wyznaczenie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów aktywności gospodarczej, o preferencyjnie przygotowanych warunkach inwestycyjnych, a także finansowych określonych w innych dokumentach (np. zwolnienia z podatków lokalnych). Wybrane obszary zostają wyposażone w odpowiednią infrastrukturę, a przedsiębiorcom oferując się korzystne warunki inwestycyjne

Promocja gospodarcza gminy

Gmina Parczew podejmuje liczne inicjatywy w zakresie promocji gospodarczej i marketingu terytorialnego. W latach 2015-2016 zrealizowała projekt w zakresie marketingu gospodarczego, którego głównym celem było wypromowanie gminy Parczew jako miejsca przyjaznego inwestorom³⁸. Powstała dedykowana strona (<http://www.investinparczew.pl/>), na której można znaleźć film promocyjny oraz spot reklamowy na temat miasta (niestety tylko w jęz. polskim), a także galerię zdjęć prezentujących największe atrakcje miasta.

Analizując dostępne narzędzia i zawartość promocyjną gminy w Internecie, można odnaleźć sporo portali i materiałów promujących gminę i jej walory w wymiarze gospodarczym, kulturowym i turystycznym. Niestety większość stron i materiałów to efekt realizacji projektów unijnych i ich aktualność kończy się wraz zakończeniem realizacji projektu. Na głównym portalu gminy brakuje również odniesień (linków) do innych stron, na których publikowane są materiały promocyjne gminy. Oficjalna strona gminy wymaga ponadto większego wyprofilowania na potrzeby lokalnych przedsiębiorców, turystów oraz inwestorów zewnętrznych³⁹. W obecnym kształcie (np. w zakładce GOSPODARKA i TURYSTYKA) brakuje wielu istotnych informacji, a część informacji jest nieaktualnych (np. tych zawartych w zakładce Punktu Informacji Turystycznej).

Tabela 30. Analiza wybranych narzędzi promocji gminy Parczew w Internecie.

LP	Nazwa narzędzia promocyjnego	Treść i jego aktualność	Adres internetowy	Liczba odwiedzin
1.	Oficjalny portal miejski	Informacje udostępniane w ośmiu zakładkach. Zakładki GOSPODARKA i TURYSTYKA wymagają wyprofilowania i dostosowania do potrzeb przedsiębiorców, turystów i inwestorów.	http://www.parczew.com/	145 746
2.	Zakładka Punktu Informacji Turystycznej w Parczewie	Wejście na stronę utrudnione, zawarte informacje słabo zwizualizowane, informacje niekompletne i czasami mocno nieaktualne	http://www.pit.parczew.com/	b.d.
3.	Tereny inwestycyjne w gminie okiem kamery sferycznej	Prezentacja terenów inwestycyjnych w formie panoramy sferycznej (z zaznaczeniem numerów i wielkości działek, oraz ich własności).	http://parczew.nazwa.pl/parczew/index.html	b.d.
4.	Wirtualny spacer po gminie	Narzędzie dostępne w kilku językach, niestety otwarcie aplikacji zajmuje kilka minut, trudności w nawigowaniu. Zawiera zdjęcia panoramiczne gminy i jej głównych atrakcji	http://www.zdjecialotnicze.pl/upl/oad/abonament/jagiellonska_przystan/intro_webpage.html	b.d.
5.	Portal internetowy wirtualny Parczew	Inicjatywa ciekawa, niestety portal mało aktualny, zawiera zdjęcia z monitoringu z miasta, a także interaktywną mapę ze zdjęciami (ale z 2010 roku)	http://www.wirtualnyparczew.pl/	b.d.
6.	Portal informacyjny eparczew.pl	Niezależny portal z ponad 10-letnią tradycją prezentujący wiadomości z miasta i powiatu parczewskiego. Pozwala na prowadzenie dyskusji i zgłaszania swoich opinii.	http://www.eparczew.pl/	b.d.
7.	Portal GIS stworzony dla powiatu parczewskiego w ramach projektu z UE	System informacji przestrzennej powiatu parczewskiego z dużym zakresem informacji, niestety nie aktualizowany na bieżąco.	http://przyjaznyparczewski.pl/	b.d.
8.	Dedykowany portal stworzony w ramach projektu marketingu gospodarczego	Na portalu można odnaleźć film promocyjny i spot reklamowy zachęcający do inwestowania w gminie. Niestety portal i jego domena (investinparczew) nie jest aktualizowany.	http://parczew.nazwa.pl/investinparczew/pl/	b.d.

³⁸ Wartość projektu wynosiła nieco ponad 300 tys. złotych, w tym środki z RPO WL 2007-2013 wyniosły 255 tys. zł.

³⁹ Jako przykład dobrze prowadzonej strony internetowej dla przedsiębiorców można podać gminę Janów Lubelski i ich stronę: <http://www.janowlubelski.pl/>

9.	Film promocyjny na youtube	Film promujący Parczew z punktu widzenia młodych ludzi.	https://www.youtube.com/watch?v=bANMWS0-TU	769
10.	Film promocyjny na youtube, sfinansowany z programu Leader	Film promujący walory turystyczne Parczewa i jego okolic pod hasłem „Parczew tradycja, pasja nowoczesność”	https://www.youtube.com/watch?v=422LrEQIAcI	1 965
11.	Film promocyjny na youtube, sfinansowany z programu Leader	Film promujący potencjał lokalnej gospodarki Parczewa i jego okolic pod hasłem „Parczew tradycja, pasja nowoczesność”	https://www.youtube.com/watch?v=tVRWq-F_MR0	2 225
12.	Film promocyjny na youtube	Film promujący Fabrykę Kabli ELPAR w Parczewie	https://www.youtube.com/watch?v=AWLWUqEuwc0	4 047
13.	Film promocyjny na youtube	Film promujący Hutę Szkła w Parczewie	https://www.youtube.com/watch?v=zmuo-5Id0nU	2 180
14.	Sonda uliczna na youtube	Sonda co lubisz w Parczewie, zrobiona w 2014 roku przez zespół Biała TV	https://www.youtube.com/watch?v=cvmf_bqTHhE&t=3	8 648

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analizy stron internetowych

W celu osiągnięcia większej efektywności promocji gospodarczej gminy w Internecie należy przede wszystkim unowocześnić i bardziej wyprofilować w kierunku gospodarczym oficjalny portal miasta, a także uczynić z tego portalu narzędzie do integrowania innych stron i podstron poświęconych marketingowi gospodarczemu gminy. Innym kierunkiem działań powinno być lepsze wykorzystanie narzędzi powstałych w wyniku realizacji projektów unijnych (np. portal <http://investinparczew.pl/> lub <http://przyjaznyparczewski.pl/>) i dostosowanie ich do aktualnych celów promocyjnych. Należy również zadbać o właściwe wypozycjonowanie stron promocyjnych i ich zlinkowanie z portalami tematycznymi funkcjonującymi na poziomie powiatowym, wojewódzkim i krajowym.

Polityka zagospodarowania przestrzennego gminy

Oprócz przyjaznej polityki podatkowej oraz efektywnych działań promocyjnych ważnym elementem kreowania korzystnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej w gminie jest prowadzona przez władze gminne polityka jej zagospodarowania przestrzennego. Polityka przestrzenna w gminie Parczew prowadzona jest na podstawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (SUiKZP) gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP). SUIKZP określa długofalową politykę przestrzenną gminy i stanowi podstawę do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Gmina Parczew posiada obowiązujące Studium przyjęte uchwałą nr XVIII/118/2000 Rady Miasta i Gminy w Parczewie z dnia 15 czerwca 2000 r. a następnie zmienione uchwałami nr VIII/49/2007 Rady Miejskiej w Parczewie z dnia 27 czerwca 2007 oraz uchwałą nr VIII/298/2010 Rady Miejskiej w Parczewie z dnia 3 września 2010 r.

Ze względu na częściową dezaktualizację obowiązującego SUIKZP, Rada Miejska w Parczewie w dniu 28 lipca 2016 roku podjęła uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia nowego Studium, które ma być dostosowane do obecnych uwarunkowań gospodarczych, społecznych i przestrzennych oraz wymogów ustawowych, a także będzie zgodne z aktualnie obowiązującym Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego z 30 października 2015 r. Jednym z ważniejszych elementów prac nad nowym dokumentem jest sporządzenie bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę oraz ukierunkowanie polityki przestrzennej na zagospodarowywanie obszarów obecnie wykluczonych z użytkowania.

Podstawowym narzędziem koordynującym i porządkującym procesy inwestycyjne w gminie są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Gmina Parczew objęta jest w całości miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co należy uznać za dobry przykład

prowadzenia polityki przestrzennej w gminie, zważywszy na fakt, iż większość gmin w Polsce nie posiada pełnego pokrycia planami i w swojej polityce nadużywa decyzji o warunkach zabudowy. Na terenie gminy obecnie obowiązuje 20 uchwał regulujących kwestie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Tabela 31. Uchwały dotyczące obowiązujących MPZP w gminie Parczew

LP	Numer i data podjęcia uchwały	Nazwa uchwały
1.	Uchwała nr VI/37/1994 Rady Miejskiej z dnia 5 grudnia 1994 r.	Uchwała w sprawie miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Parczewa
2.	Uchwała nr XXII/130/1996 Rady Miejskiej z dnia 3 sierpnia 1996 r.	Uchwała w sprawie uchwalenia zmian miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Parczewa - ul. Kościelna
3.	Uchwała nr XXII/131/1996 Rady Miejskiej z dnia 23 sierpnia 1996 r.	Uchwała w sprawie uchwalenia zmian miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Parczewa - Al. Zwycięstwa
4.	Uchwała nr XXII/132/1996 Rady Miejskiej z dnia 23 sierpnia 1996 r.	Uchwała w sprawie uchwalenia zmian w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego miasta Parczewa - ul. Harcerska
5.	Uchwała nr VIII/68/1999 Rady Miejskiej z dnia 27 lipca 1999 r.	Uchwała w sprawie zmian w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta Parczewa
6.	Uchwała nr XXVI/155/2001 Rady Miejskiej z dnia 28 lutego 2001 r.	Uchwała w sprawie zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego "Centrum" miasta Parczewa
7.	Uchwała nr XXXIX/214/2002 Rady Miejskiej z dnia 28 lutego 2002 r.	Uchwała w sprawie uchwalenia MPZP rejonu ul. Kolejowej i Polnej w Parczewie
8.	Uchwała nr XI/57/2003 Rady Miejskiej z dnia 7 listopada 2003 r.	Uchwała w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Parczew
9.	Uchwała nr XI/58/2003 Rady Miejskiej z dnia 7 listopada 2003 r.	Uchwała w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Parczew
10.	Uchwała XXXVII/240/2006 z dnia 25 maja 2006 r.	Uchwała w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Parczew
11.	Uchwała nr XIV/80/2007 Rady Miejskiej z dnia 22 listopada 2007 r.	Uchwała w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Parczew w rejonie ulic: Wojska Polskiego –Zbożowa - Al. Jana Pawła II oraz uzupełnienia planu w rejonie ulic: Al. Jana Pawła II - Polna
12.	Uchwała nr XVII/100/2008 Rady Miejskiej z dnia 21 lutego 2008 r.	Uchwała w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Parczewa
13.	Uchwała nr XXXVI-229-2009 Rady Miejskiej z dnia 28 sierpnia 2009	Uchwała w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego rejonu ul. Kolejowej i Polnej w Parczewie
14.	Uchwała nr L/309/2010 Rady Miejskiej z dnia 26 października 2010 r.	Uchwała w sprawie uchwalenia zmian w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego Gminy Parczew dla obszaru w granicach administracyjnych miasta Parczewa
15.	Uchwała nr XXXII/232/2013 Rady Miejskiej z dnia 20 czerwca 2013 r.	Uchwała w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru w granicach administracyjnych miasta Parczewa
16.	Uchwała nr XLIV/315/2014 Rady Miejskiej z dnia 30 maja 2014 r.	Uchwała w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru poza granicami administracyjnymi miasta Parczewa
17.	Uchwała nr L/345/2014 Rady Miejskiej z dnia 30 września 2014 r.	Uchwała w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru w granicach administracyjnych miasta Parczewa
18.	Uchwała nr L/346/2014 Rady Miejskiej z dnia 30 września 2014 r.	Uchwała w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru poza granicami administracyjnymi miasta Parczewa

19.	Uchwała nr XII/81/2015 Rady Miejskiej z dnia 29 września 2015 r.	Uchwała w sprawie uchwalenia zmian w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego Gminy Parczew
20.	Uchwała nr XXIX/16/17 Rady Miejskiej z dnia 10 stycznia 2017 r.	Uchwała w sprawie uchwalenia zmian w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego w granicach administracyjnych miasta Parczew

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BIP gminy Parczew

Dokonując analizy obowiązujących MPZP można podzielić je na dwie generacje. Do pierwszej można zaliczyć plany opracowane w latach 1994-2003 na podstawie nieobowiązującej już ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym, wymagające sukcesywnego ich zastępowania nowymi opracowaniami planistycznymi. Plany opracowane w latach 1994-2003 wymagają koniecznych uszczegółowień, ze względu na zbyt ogólną ich treść zarówno w części tekstowej jak i graficznej oraz dostosowania do aktualnych wymogów prawnych i uwarunkowań społeczno-ekonomicznych.

Drugą grupę stanowią plany opracowane na podstawie obecnie obowiązującej ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie wymaganego zakresu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Plany sporządzone po roku 2003 nie odbiegają znacząco od obecnego stanu zainwestowania i potrzeb mieszkańców oraz w większości wypełniają wymogi merytoryczne stawiane miejscowym planom zagospodarowania przestrzennego⁴⁰. Niemniej jednak duża liczba złożonych przez mieszkańców wniosków o zmianę planów (ponad 300 w latach 2007-2015) wskazuje, że dokumenty te wymagają aktualizacji i dostosowania do obecnych uwarunkowań i oczekiwań społeczności lokalnej. Ponadto dokumenty te były poddawane licznym, cząstkowym zmianom, co niekorzystnie wpłynęło na rozwój struktury przestrzennej miasta, wywołując nieuzasadnioną segregację niektórych obszarów oraz potencjalne kolizje i konflikty różnych grup interesów.

Biorąc pod uwagę powyższe ustalenia, ważne jest aby gmina dążyła do bardziej przemyślanej i spójnej polityki planowania przestrzennego. Punktem wyjścia do realizacji takiej polityki winno być nowo opracowane Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zawierające jasną określoną wizję rozwoju gminy w wymiarze przestrzennym, społecznym i gospodarczym. W studium powinny być zawarte podstawy dla odpowiedzialnego, racjonalnego i efektywnego planowania struktur przestrzennych miasta, w tym struktur mieszkaniowych i stref aktywności gospodarczej. Planowanie stref na potrzeby działalności gospodarczej winno z kolei brać pod uwagę istniejące tereny inwestycyjne i możliwość ich kompleksowego wyposażenia w infrastrukturę techniczną, a także wykorzystanie pod funkcje gospodarcze obszarów i atrakcji posiadających potencjał do rozwoju usług turystyki w ramach rozwijanych ponadlokalnych produktów turystycznych.

2.3.3. Klimat dla rozwoju przedsiębiorczości w ocenie badań ankietowych

Jednym z istotnych elementów diagnozy było przeprowadzenie wśród zainteresowanych przedsiębiorców badania ankietowego mającego na celu zbadanie ich opinii na temat istniejącego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości w gminie Parczew. Ankieta składała się z 12 pytań, którą przedsiębiorcy mogli wypełnić zarówno w formie papierowej (w trakcie spotkania konsultacyjnego), jak i elektronicznej (za pośrednictwem Internetu).

⁴⁰ Taki wniosek wynika z analizy dotyczącej aktualności studium wykonalności i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Parczew oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na obszarze gminy Parczew, Załącznik do uchwały Nr XXXIII/168/2016 z dnia 28 lipca 2016 r.

Łącznie udało się zebrać opinię od 39 przedsiębiorców, z których 85% zarejestrowanych jest na obszarze miejskim gminy, zaś pozostali mają swoją siedzibę na obszarze wiejskim. Wśród ankietowanych przedsiębiorstw nieco ponad 60% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 23% – spółki cywilne, zaś 8 % to spółki prawa handlowego. Wśród badanych w przeważającej części (67%) były firmy mikro (zatrudniające od 0 do 9 osób) oraz firmy małe (28%), zatrudniające od 10 do 49 osób. Pozostałe 5% stanowiły firmy średnie z zatrudnieniem od 50 do 249 osób. Prawie 70% zbadanych firm działa w branży usługowej (w tym handlu), 18% badanych firm prowadzi działalność produkcyjną, zaś pozostała grupa działa w sektorze budownictwa (8%) oraz transporcie (5%). Prawie 60% firm prowadzi działalność gospodarczą dłużej niż 15 lat, 20% firm działa na rynku od 1 do 5 lat, 13% to firmy z historią działania od 6 do 10 lat, zaś tylko 8% to firmy nowe, działające na rynku krócej niż rok.

Generalnie ankietowani przedsiębiorcy pozytywnie ocenili działania samorządu gminnego na rzecz rozwoju lokalnych przedsiębiorców. Średnia wartość z uzyskanych ocen w skali od 1 (bardzo zła ocena) do 5 (bardzo dobra ocena) wyniosła **3,08 pkt**, co wskazuje na umiarkowaną, ale pozytywną ocenę, samorządu w tym zakresie. Nieco gorzej natomiast wypadła ocena działania instytucji otoczenia biznesu, której średnia wartość wyniosła **2,9 pkt** w podobnej skali opisanej jak dla samorządu. Przy czym najbardziej rozpoznawalnymi instytucjami są: Lokalna Grupa Działania „Jagiellońska Przystań” (64% wskazań), Lokalna Grupa Rybacka „W dolinie Tyśmienicy i Wieprza” oraz Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny (56% wskazań). Przedsiębiorcy kojarzą dość dobrze jeszcze takie instytucje jak: Lubelska Agencja Wspierania Przedsiębiorczości, Powiatowy Urząd Pracy w Parczewie oraz Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (46% wskazań).

Tabela 32. Znajomość i korzystanie z usług IOB przez badane przedsiębiorstwa

Nazwa instytucji otoczenia biznesu	Odsetek respondentów, którzy stwierdzili, że znają daną instytucję	Odsetek respondentów, którzy stwierdzili, że korzystali z usług danej instytucji
Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny	56%	3%
Lubelska Fundacja Rozwoju	44%	5%
Lubelska Agencja Wspierania Przedsiębiorczości w Lublinie	46%	3%
Lokalna Grupa Działania „Jagiellońska Przystań”	64%	5%
Lokalna Grupa Rybacka „W dolinie Tyśmienicy i Wieprza”	56%	3%
Powiatowy Urząd Pracy w Parczewie	46%	13%
Bank Gospodarstwa Krajowego (pożyczki i poręczenia)	33%	0%
Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) w Warszawie	33%	0%
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR)	46%	8%
Zespół Doradztwa Rolniczego w Parczewie	44%	3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Niestety niewielki odsetek badanych firm korzystało z usług instytucji otoczenia biznesu. Najczęściej respondenci deklarowali, że korzystali z usług Powiatowego Urzędu Pracy w Parczewie (13% respondentów), ARiMR (8%) oraz Lubelskiej Fundacji Rozwoju i LGD „Jagiellońska Przystań” (5%). Jednocześnie na pytanie czy przedsiębiorcy korzystali ze środków UE na rozpoczęcie bądź rozwój swojego biznesu 41% stwierdziło, że tak, zaś 59%, że nie podejmowało takich działań.

Badani przedsiębiorcy mieli również możliwość oceny warunków prowadzenia działalności gospodarczej w gminie w skali od 1 (bardzo złe warunki) do 5 (bardzo dobre warunki). Pod uwagę były brane takie czynniki jak wysokość podatków i opłat, dostępność lokali i terenów inwestycyjnych, stan dróg, dostęp do źródeł finansowania, dostępność wykwalifikowanych kadr oraz dostęp do informacji ważnych dla przedsiębiorców. Średnia ocena dla ocenianych siedmiu uwarunkowań wyniosła **2,68 pkt**, co należy uznać za ocenę dość niską. Najgorzej ankietowani ocenili warunki związane ze stanem dróg oraz dostępnością wykwalifikowanych pracowników, zaś najmniej problemów widzą w dostępie do zewnętrznych źródeł finansowania oraz wysokości podatków i opłat lokalnych.

Tabela 33. Ocena warunków prowadzenia działalności gospodarczej w gminie

Czynniki składowe warunków prowadzenia działalności gospodarczej w gminie	Średnia wartość oceny:
Wysokość podatków i opłat lokalnych	2,84
Dostępność lokali i terenów inwestycyjnych nadających się do prowadzenia działalności gospodarczej	2,76
Stan dróg i dostępność komunikacyjna gminy	2,11
Dostęp do potencjalnych źródeł finansowania prowadzonej działalności (pożyczki, kredyty)	3,13
Dostęp do programów wsparcia dla przedsiębiorców (pomoc w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, pomocy de minimis, itp.)	3,03
Dostępność wykwalifikowanych pracowników	2,32
Dostęp do informacji ważnych dla przedsiębiorców (źródła finansowania, nowe technologie, rynki zbytu)	2,60
Średnia ocena dla siedmiu czynników	2,68

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Jako największe bariery utrudniające rozwój przedsiębiorstw respondenci wskazywali zły stan dróg i brak niezbędnej infrastruktury do prowadzenia biznesu (77% badanych przedsiębiorstw) oraz coraz większe trudności ze znalezieniem właściwych pracowników do wykonywania określonych prac (56%). W dalszej kolejności wymieniają brak terenów pod inwestycje (28%) oraz brak dostępu do kompleksowej informacji nt. instrumentów wspierania przedsiębiorców (15%).

Przedsiębiorcy mieli również możliwość wyrażenia opinii na temat form wsparcia, z których chcieliby skorzystać w przyszłości. Najwięcej wskazań dotyczyło kwestii finansowych (czyli obniżenia podatków lokalnych i korzystania z dotacji bezzwrotnych). Dla badanych przedsiębiorców ważne są również skuteczne działania promocyjne gminy oraz korzystanie z porad prawnych (w tym finansowo-księgowych).

Tabela 34. Formy wsparcia, z których chcieliby skorzystać przedsiębiorcy

Formy wsparcia	TAK	NIE
Obniżenie stawek podatków i opłat lokalnych	77%	10%
Wsparcie finansowe zwrotne (poręczenia, pożyczki)	51%	28%
Wsparcie finansowe bezzwrotne (dotacje, pożyczki częściowo umarżalne)	77%	10%
Lokali udostępnionych na preferencyjnych warunkach	31%	41%
Porady prawne, w tym finansowo-księgowe	56%	26%
Specjalistyczne doradztwo i szkolenia	54%	23%
Terenów inwestycyjnych uzbrojonych w podstawową infrastrukturę	54%	26%

Działania promocyjne gminy	72%	10%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Przedsiębiorcy wypowiedzieli się również na temat form wsparcia, z których chcieliby skorzystać w przyszłości. Najwięcej wskazań dotyczyło kwestii finansowych, czyli obniżenia podatków lokalnych i korzystania z dotacji bezzwrotnych. Dla badanych przedsiębiorców niemniej ważne są również kwestie wspólnej promocji gospodarczej prowadzonej w ramach marketingu gospodarczego gminy, jak również korzystanie z porad prawnych (w tym tych odnoszących się do finansów i księgowości).

Jednocześnie tylko 10% przedsiębiorców wyraziło chęć zaangażowania się w realizację projektów innowacyjnych z wykorzystaniem prac badawczo-rozwojowych. Natomiast prawie 18% badanych potwierdziło, iż posiada już pewne doświadczenie w realizacji projektów z wykorzystaniem wyników B+R, w tym 2 przedsiębiorstwa wskazały w jakie badania są obecnie zaangażowani. Co trzeci przedsiębiorca zadeklarował chęć angażowania się we współpracę sieciową (np. formie klastrów energetycznych, grup operacyjnych czy też sieciowych produktów turystycznych). Jednak uzależniają taką współpracę od konkretnych celów i korzyści biznesowych, jakie ona może im przynieść.

Przedsiębiorcy zostali również poproszeni o wskazanie działań jakie powinny być podjęte przez gminę lub instytucje otoczenia biznesu w celu poprawy klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości w gminie. Oprócz powszechnie znanych oczekiwań dotyczących poprawy dróg i infrastruktury technicznej w mieście, podjęcia skutecznych działań promocyjnych gminy czy też obniżenia podatków lokalnych, ankietowani przedsiębiorcy wskazywali na potrzebę utworzenia strefy ekonomicznej na terenie gminy oraz powołania dedykowanego funduszu rozwojowego dla nowo powstających firm w mieście. Zgłoszono również postulaty prowadzenia bardziej przejrzystej i przemyślanej polityki w zakresie zagospodarowania przestrzennego gminy czy też podjęcie przez samorząd i środowisko biznesu wspólnych działań w zakresie wypracowania projektów w ramach modelu partnerstwa publiczno-prywatnego. Były także uwagi krytyczne dotyczące ograniczenia biurokracji, równego traktowania przedsiębiorców przy przetargach i ustalaniu opłat za dzierżawę nieruchomości lub wynajmu pomieszczeń.

2.4. Analiza SWOT

Zamieszczona poniżej analiza SWOT stanowi syntetyczne podsumowanie najważniejszych ustaleń z przeprowadzonej szczegółowej diagnozy stanu wyjściowego w zakresie rozwoju gospodarki i przedsiębiorczości w gminie. Analiza identyfikuje najważniejsze uwarunkowania wewnętrzne rozwoju gospodarki lokalnej, zarówno te pozytywne (mocne strony), jak i negatywne (słabe strony), a także wskazuje na główne szanse i zagrożenia w rozwoju gospodarczym gminy – których źródeł występowania należy upatrywać w zewnętrznym otoczeniu funkcjonowania lokalnej gospodarki i przedsiębiorców w niej działających.

		Pozytywne	Negatywne
		Mocne strony	Słabe strony
Wewnętrzne uwarunkowania		- Stosunkowo dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna w mieście pozwalająca budować potencjał ekonomiczny miasta; - Dość dobrze rozwinięty przemysł w gminie (ponad 10% firm działa w sektorze przetwórstwa przemysłowego, obecność kilku wyróżniających się firm produkcyjnych i przetwórczych w gminie); - Rosnąca liczba pracujących w gminie (korzystny wskaźnik liczby pracujących na 1 tys. mieszkańców, obecność kilku znaczących pracodawców w gminie); - Rozwijające się zaplecze noclegowo-gastronomiczne w gminie (coraz lepiej przygotowane do obsługi ruchu turystycznego); - Postępujące procesy w zakresie restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa i wyłaniająca się grupa gospodarstw rolnych zdolnych skutecznie konkurować na rynku krajowym; - Pojawiające się inicjatywy w zakresie tworzenia grup producenckich w gminie; - Działające podmioty gospodarcze w sektorze przetwórstwa rolno-spożywczego stanowiące dobrą podstawę do rozwoju nowoczesnego sektora biogospodarki w gminie; - Rozwijający się sektor leśnictwa w gminie oraz działalność Nadleśnictwa Parczew; - Istniejące na terenie gminy stawy hodowlane (o łącznej pow. 500 ha) i rozwijająca się produkcja ryb słodkowodnych; - Dobre warunki do rozwoju energetyki słonecznej (w modelu komercyjnym i prosumenckim); - Aktywne uczestnictwo gminy w Lokalnej Grupie Rybackiej „W dolinie Tyśmienicy i Wieprza” oraz Lokalnej Grupie Działania „Jagiellońska Przysiań”; - Relatywnie wysokie wskaźniki przedsiębiorczości w gminie (w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców) połączone z dużą aktywnością	- Niski potencjał ludnościowy gminy i niekorzystne trendy demograficzne (spadająca liczba ludności, starzenie się społeczeństwa, emigracja młodych ludzi do innych miast); - Słaba dostępność komunikacyjna miasta i gminy z zewnątrz (położenie z dala od dróg szybkiego ruchu, zły stan dróg wojewódzkich nr 813 i 815 prowadzących do miasta); - Niezbyt wysoki potencjał ekonomiczny miasta (ograniczony deficytami w rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego); - Ogólnie niska atrakcyjność inwestycyjna miasta (spowodowana głównie uwarunkowaniami zewnętrznymi); - Niedostosowany do potrzeb rynku pracy system kształcenia zawodowego na poziomie powiatowym; - Odczuwalny deficyt kadr na lokalnym rynku pracy (szczególnie tych posiadających wiedzę i kwalifikacje inżyniersko-techniczne); - Niska atrakcyjność turystyczna gminy i powiatu parczewskiego połączona z brakiem wyróżniającego się produktu turystycznego w gminie (lub szerzej w powiecie), wokół którego można byłoby budować ofertę turystyczną miasta i gminy; - Niezbyt wysoka jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie (liczona wg metodyki IUNG); - Niskie wskaźniki przeżywalności nowo zakładanych firm w gminie; - Relatywnie niska zdolność inwestycyjna gminy finansowania działań rozwojowych ze środków własnych i zbyt duża zależność od pozyskanych środków zewnętrznych (głównie unijnych); - Brak silnej instytucji otoczenia biznesu w gminie (i powiecie parczewskim) priorytetowo wspierającej lokalny biznes; - Słaby dostęp przedsiębiorców do specjalistycznych usług ze strony instytucji

– ludzi do zakładania nowych firm; – Korzystne zmiany w wielkości funkcjonujących przedsiębiorstw (zwiększająca się liczba przedsiębiorstw małych i średnich i zmniejszająca się liczba mikroprzedsiębiorstw); – Duży odsetek spółek prawa handlowego w ogólnej populacji funkcjonujących podmiotów gospodarczych; – Duża aktywność i skuteczność lokalnych firm w pozyskiwaniu środków dotacyjnych na swój rozwój; – Duża aktywność gminy w pozyskiwaniu środków unijnych na rozwój infrastruktury technicznej i społecznej w gminie; – Przyjazna polityka podatkowa władz gminnych wobec przedsiębiorstw inwestujących w gminie (przyjęty system zwolnień od podatku lokalnego).	otoczenia biznesu (np. w zakresie innowacji, badań, nowych technologii, nowych modeli biznesowych itp.); – Niski stopień zaangażowania lokalnego biznesu w sprawy publiczne, któremu towarzyszy również brak inicjatyw integrujących lokalnych przedsiębiorców (np. klub biznesu, rada biznesu itp.) i mogących być pomostem we współpracy z samorządem lokalnym; – Brak dobrze przygotowanych terenów inwestycyjnych, dzięki którym byłaby możliwość przyciągnięcia do gminy nowych inwestorów; – Nieskoordynowane i mało efektywne działania gminy w zakresie promocji gospodarczej miasta i przyciągania inwestorów i turystów (brak dobrze przygotowanej oferty inwestycyjnej miasta, słabo wyprofilowana strona internetowa gminy pod kątem gospodarczym); – Mało skoordynowana polityka przestrzenna gminy prowadzona w oparciu o nieaktualne studium uwarunkowań i kierunków i zagospodarowania przestrzennego gminy oraz często zmieniane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Zewnętrzne uwarunkowania	Szanse	Zagrożenia
Zewnętrzne uwarunkowania	– Rosnąca rola samorządów lokalnych w budowaniu podstaw gospodarki lokalnej (uszczelnianie wycieków z lokalnej gospodarki, lepsze wykorzystanie zasobów lokalnych, budowanie partnerstw z udziałem przedsiębiorstw i organizacji pozarządowych itp.); – Poprawa zewnętrznej dostępności komunikacyjnej miasta (dzięki dokończeniu budowy autostrady A2 do Terespoła, budowy drogi ekspresowej S19/Via Carpatia, przebudowy drogi 815, modernizacji linii kolejowej nr 30 (Lublin – Parczew – Łuków) – Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce (dzięki wprowadzeniu pakietu ustaw w ramach tzw. Konstytucji Biznesu⁴¹); – Rozwój ponadlokalnych produktów turystycznych w województwie lubelskim z udziałem atrakcji turystycznych gminy Parczew (np. w ramach Polesia Zachodniego, wzdłuż	– Zła koniunktura gospodarcza w Polsce i na świecie, obniżająca zdolność samorządu lokalnego i podmiotów gospodarczych w zakresie finansowania własnych przedsięwzięć rozwojowych; – Brak realnych możliwości wykorzystania dostępnych środków zewnętrznych z budżetu UE na lata 2014-2020 (wynikających itp. z niedostosowania instrumentów do lokalnych potrzeb przedsiębiorców); – Nasilająca się globalizacja i konkurencja w przyciąganiu inwestorów zewnętrznych i turystów do Polski i województwa lubelskiego; – Pogłębiające się deficyty w zakresie dostępu do wykwalifikowanych kadr na lokalnym i regionalnym rynku pracy; – Dezintegracja społeczności lokalnej i niski poziom zaangażowania się mieszkańców w sprawy na rzecz rozwoju gminy; – Utrzymująca się niechęć lokalnego biznesu w zaangażowanie się w publiczne sprawy gminy;

⁴¹ Więcej na stronie <https://www.mr.gov.pl/media/29158/KONSTYTUCJABIZNESU.pdf>

Szlaku Jagiellońskiego itp.); - Lepsza współpraca z Nadleśnictwem Parczew i wykorzystane kompleksów Lasów Parczewskich do rozwoju oferty turystycznej gminy; - Wzmacnianie konkurencyjności gospodarstw rolnych poprzez zwiększanie ich wielkości ekonomicznej (m.in. poprzez bardziej efektywne wykorzystanie środków z PROW); - Wykorzystanie istniejących potencjałów w sektorze rolnym, leśnym i rybackim do rozwoju nowoczesnego sektora biogospodarki w gminie; - Skuteczne wykorzystanie środków unijnych w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 na dalszy rozwój gminy i zaspokojenie jej potrzeb infrastrukturalnych, społecznych i gospodarczych; - Napływ do gminy inwestycji zewnętrznych (głównie dzięki dostępnym terenom inwestycyjnym i funkcjonowaniu w przyszłości strefy aktywności gospodarczej lub strefy ekonomicznej); - Wykorzystanie potencjału rozwojowego firmy ELPAR Sp. z o.o. do budowy sieci powiązań kooperacyjnych (również z ośrodkami naukowymi); - Wspólny system promocji lokalnej gospodarki i jej produktów na rynkach krajowych i zagranicznych; - Rozwój gospodarki lokalnej w oparciu o większą przedsiębiorczość mieszkańców oraz nowe modele działania biznesu (współpraca w łańcuchach wartości dodanej, lokalne specjalizacje, outsourcing, handel elektroniczny, gospodarka w obiegu zamkniętym, nowe modele zatrudniania pracowników, przemysł 4.0. itp.).	- Niskie zdolności gminy w zakresie finansowania zaplanowanych zadań inwestycyjnych; - Niestabilność regulacji prawnych w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej oraz nieprzejrzystość prawa w zakresie ochrony środowiska, zagospodarowania przestrzennego, zamówień publicznych, energetyki odnawialnej, finansów publicznych itp.

Zidentyfikowane mocne i słabe strony są czynnikami terażniejszości, czyli takimi, które istnieją aktualnie i które powinny być przedmiotem działań strategicznych, zakładających rozwój gospodarki gminy poprzez wzmacnianie mocnych stron i ograniczanie słabych stron. Natomiast szanse i zagrożenia są czynnikami przyszłości, na zaistnienie których gmina ma ograniczony wpływ, ale które powinny być wzięte pod uwagę przy kreowaniu właściwej polityki rozwoju, zakładającej minimalizację zagrożeń i optymalne wykorzystanie pojawiających się szans.

3. Wizja rozwoju oraz przyjęta strategia działań

3.1. Wyzwania strategiczne

W ciągu ostatnich kilkunastu lat gmina Parczew dokonała znaczącego postępu w zakresie rozbudowy podstawowej infrastruktury technicznej i społecznej, sprzyjającej jej dalszemu rozwojowi społeczno-gospodarczemu. Dzięki m.in. skutecznemu wykorzystaniu środków unijnych udało się zmodernizować najważniejsze elementy infrastruktury niezbędnej do poprawy atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej gminy. Doszło również do podniesienia jakości życia mieszkańców gminy, m.in. poprzez lepszy dostęp do usług publicznych w zakresie edukacji, sportu i kultury oraz zdrowia i pomocy społecznej. Nastąpił także wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców, a także zwiększyła się ich aktywność obywatelska, co znajduje swoje odzwierciedlenie w większej liczbie działających organizacji pozarządowych oraz większym uczestnictwie mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym miasta i gminy.

Pomimo odnotowanych sukcesów i postępu w budowaniu podstawowej infrastruktury technicznej, gmina Parczew, podobnie jak wiele innych gmin miejsko-wiejskich w województwie lubelskim i Polsce, stoi przed szeregiem strategicznych wyzwań warunkujących jej dalszy rozwój. Wyzwania te mają charakter zarówno społeczny (np. niekorzystne trendy demograficzne), ekonomiczny (np. nieefektywne wykorzystanie zasobów), jak i techniczno-organizacyjny (np. niska innowacyjność i konkurencyjność lokalnych przedsiębiorstw). Poniżej skoncentrowano się głównie na wyzwaniach o charakterze ekonomicznym mających bezpośredni wpływ na rozwój lokalnej gospodarki. Od tego w jakim stopniu gospodarka lokalna poradzi sobie z tymi wyzwaniami zależy jej dalszy rozwój i poprawa pozycji konkurencyjnej gminy na mapie gospodarczej województwa i kraju.

Niewątpliwie głównym wyzwaniem dla miasta i gminy Parczew będzie **poprawa jej atrakcyjności inwestycyjnej** i stworzenie pozytywnego wizerunku gminy jako miejsca atrakcyjnego do inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej. Gmina może dążyć do tego głównie poprzez skuteczny lobbing w zakresie poprawy zewnętrznej dostępności komunikacyjnej gminy Parczew, w tym głównie w zakresie infrastruktury drogowej (autostrada A2, droga ekspresowa S19, drogi wojewódzkie nr 813, 815 i 819) oraz kolejowej (linia nr 30 relacji Lublin – Lubartów – Parczew – Łuków). Równie ważnym kierunkiem działań w zakresie zwiększania atrakcyjności inwestycyjnej gminy powinno być zadbanie o dostęp do uzbrojonych terenów inwestycyjnych na terenie gminy, a także zapewnienie przedsiębiorcom dostępu do dobrze wykwalifikowanych kadr – szczególnie w zakresie stanowisk technicznych (głównie w przemyśle) i inżynierskich (głównie w budownictwie). Gmina powinna również w dalszym ciągu dążyć do podnoszenia jakości życia w mieście, m.in. poprzez lepszy dostęp do infrastruktury i usług w zakresie edukacji, kultury, zdrowia, sportu i rekreacji.

Powaznym wyzwaniem dla gminy będzie również **doprowadzenie do lepiej funkcjonującej lokalnej gospodarki**, która z jednej strony powinna efektywniej wykorzystywać lokalne zasoby i potencjały (np. w zakresie leśnictwa, rybactwa, turystyki, energetyki odnawialnej), zaś z drugiej powinna zapewniać więcej trwałych miejsc pracy (np. w sektorze przemysłowym i usługach komercyjnych). By sprostać temu wyzwaniu należy w większym niż dotychczas stopniu zadbać o rozwój lokalnej przedsiębiorczości m.in. poprzez aktywne wspieranie istniejących przedsiębiorstw oraz pomoc w tworzeniu nowych podmiotów. Dodatkowo władze gminy powinny podjąć intensywne starania w zakresie przyciągania zewnętrznych inwestorów do lokowania swojej działalności gospodarczej na terenie gminy i tworzenia nowych miejsc pracy. Wysiłki władz lokalnych powinny iść przede wszystkim w kierunku kompleksowego przygotowania wybranych terenów inwestycyjnych

i ich efektywnego promowania wśród krajowych i zagranicznych inwestorów. W tym celu należy bardziej efektywnie niż dotychczas wykorzystać dostępne instrumenty finansowe w zakresie wyposażenia terenów inwestycyjnych w podstawową infrastrukturę techniczną (np. w ramach RPO WL) czy też nawiązać bliższą współpracę z właściwymi instytucjami na poziomie regionu (np. w ramach struktur COI/COIE) oraz kraju (PAIH, ARP, PFR). Gmina powinna również rozważyć możliwość włączenia wybranych terenów inwestycyjnych w system podstref ekonomicznych funkcjonujących na terenie województwa lubelskiego.

Wyzwaniem dla lokalnej gospodarki będzie również **włączenie jej w regionalny⁴² i krajowy⁴³ system specjalizacji gospodarczych**. Biorąc pod uwagę określony profil lokalnej gospodarki, kluczowym będzie włączenie podmiotów z sektora rolno-spożywczego z terenu gminy Parczew (i powiatu parczewskiego) w rozwój sektora biogospodarki – wiodącej specjalizacji regionu, zakładającej zrównoważony rozwój produkcji rolnej i leśnej wraz z jej przetwarzaniem na cele spożywcze, energetyczne i zdrowotne. Punktem wyjścia powinna być bliższa współpraca podmiotów działających w zidentyfikowanych sektorach biogospodarki w ramach tworzonych na poziomie lokalnym i regionalnym łańcuchów wartości dodanej (np. w zakresie produkcji żywności, wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych itp.). Pomocnymi formami współpracy w ramach rozwijanej biogospodarki może być dalszy rozwój grup producentów rolnych (np. w ramach PROW) czy też klastrów (w tym klastrów energetycznych tworzonych na poziomie lokalnym).

Gmina powinna również dążyć do dalszego **rozwoju lokalnego przemysłu** – bazując na wiodących podmiotach w tej branży (np. Fabryka Kabli ELPAR, Huta Szkła Gospodarczego) oraz wykorzystując w tym zakresie instrumenty polityki reindustrializacji gospodarek w Polsce i Europie, a także wpisując się w nowe trendy technologiczne związane z rozwojem inteligentnych fabryk (*ang. smart factories*) oraz przemysłu 4.0 (opartego na zaawansowanych technologiach robotyzacji i cyfryzacji procesów produkcyjnych w przemyśle). Rozwój przemysłu lokalnego w wymiarze krajowym i międzynarodowym będzie wymagało z jednej strony przełamania istotnych barier strukturalnych (np. niedostatek kapitału; mała innowacyjność i otwartość na nowe wyzwania ze strony przedsiębiorstw), zaś z drugiej może stanowić ważny impuls w zwiększaniu konkurencyjności lokalnej gospodarki i podmiotów w niej funkcjonujących.

W budowaniu podstaw lokalnej gospodarki gmina Parczew powinna również pamiętać o **rozwoju usług nierynkowych**, szczególnie w sektorze usług okołorolniczych (jako element uzupełniający rozwój sektora biogospodarki), budowlanych, transportowo-logistycznych i turystycznych. Przy czym rozwój sektora turystyki będzie możliwy w ramach budowanych sieciowych produktów turystycznych, wykorzystujących lokalne potencjały (np. Lasy Parczewskie, zbiorniki wodne) oraz rozwijanych wokół już funkcjonujących inicjatyw (Szlak Jagielloński, Polesie Zachodnie).

Oprócz wyzwań o charakterze społecznym i ekonomicznym, lokalna gospodarka gminy Parczew będzie musiała również zmierzyć się z wyzwaniami, związanymi z **rozwojem nowych technologii i innowacji** (w tym innowacji organizacyjnych i społecznych) oraz **nowych modeli prowadzenia biznesu** (również w ramach partnerstw publiczno-prywatnych). Wraz ze wzrostem

⁴² Inteligentne specjalizacje województwa lubelskiego zostały określone w Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Lubelskiego do roku 2020, szczegóły patrz: <http://www.rsi.lubelskie.pl/index.php/inteligentne-specjalizacje-wojewodztwa-lubelskiego>

⁴³ Więcej nt. Krajowych Inteligentnych Specjalizacji można znaleźć pod linkiem: http://www.ncbr.gov.pl/gfx/ncbir/userfiles/public/fundusze_europejskie/inteligentny_rozwoj/1_konkurs_2015/7_wykaz_krajowych_inteligentnych_specjalizacji.pdf

poziomu wynagrodzeń pracowniczych, w najbliższych latach będzie coraz trudniej konkurować w oparciu o cenę i tanie koszty produkcji. Przedsiębiorcy będą musieli w coraz większym zakresie budować swoją przewagę konkurencyjną w oparciu o takie czynniki jak: innowacyjność i funkcjonalność wytworzonych produktów i usług, atrakcyjny design, ekologiczność i przyjazność dla środowiska, lokalność produktu i jego wpływ na lokalny rynek pracy.

W przypadku nowych technologii i innowacji, kluczowym będzie aktywne zaangażowanie się przedsiębiorstw w proces realizacji projektów badawczo-rozwojowych i szkoleniowo-doradczych współfinansowanych ze środków unijnych w ramach perspektywy finansowej 2014-2020. Tutaj głównymi dziedzinami wiedzy będą technologie i nowe rozwiązania w zakresie komunikacji i rozwoju społeczeństwa cyfrowego, poprawy efektywności energetycznej, produkcji energii ze źródeł odnawialnych, recyklingu odpadów i gospodarki w obiegu zamkniętym, ekologicznej produkcji i przetwarzania żywności. Przedsiębiorcy będą musieli w większym niż dotychczas zakresie wykorzystywać nowe rozwiązania związane z rozwojem takich trendów⁴⁴ jak: handel elektroniczny (*ang. e-commerce*), przemysł 4.0 (*ang. industry 4.0*), gospodarka w obiegu zamkniętym (*ang. circular economy*), ekonomia współdzielenia (*ang. sharing economy*), serwicyzacja przemysłu (*ang. servitisation of industry*) itp. .

W dostępie do specjalistycznej wiedzy i nowych technologii przedsiębiorstwa powinny mieć wsparcie w funkcjonujących instytucjach otoczenia biznesu. Niestety, jak wykazano w diagnozie, na terenie gminy nie ma ani jednej instytucji otoczenia biznesu, która w sposób kompleksowy zaspokajałaby potrzeby informacyjne i szkoleniowe lokalnych przedsiębiorców. Wyzwaniem strategicznym powinno być zatem stworzenie takiej instytucji w gminie w oparciu o lokalne podmioty, która z jednej strony pracowałaby pod potrzeby lokalnych przedsiębiorstw, zaś z drugiej byłaby elementem integrującym lokalny biznes na poziomie gminy i powiatu parczewskiego.

Analizując z kolei dostępność różnych instrumentów finansowych wspierania rozwoju przedsiębiorczości można stwierdzić, że ich oferta jest dość szeroka i obejmuje różne ścieżki finansowania rozwoju przedsiębiorstw, poczynając od kredytów i pożyczek oferowanych na zasadach komercyjnych, a kończąc na bardzo wyrafinowanych instrumentach finansowania kapitałowego (np. w formie funduszy typu *seed* lub *equity*). Niestety większość z oferowanych instrumentów (w tym tych współfinansowanych ze środków UE w formie dotacji i pożyczek preferencyjnych) nastawiona jest na finansowanie pomysłów i przedsięwzięć wykazujących się dużym poziomem innowacyjności. Te dość wygórowane wymogi w zakresie innowacyjności mogą stanowić istotną barierę dla lokalnych przedsiębiorstw, których potrzeby są bardziej zorientowane na inwestycje odtworzeniowe lub rozbudowę podstawowej infrastruktury (budynki, pomieszczenia, maszyny) służącej do wytwarzania określonych produktów lub usług.

Zidentyfikowane powyżej wyzwania stały się punktem wyjścia do określenia wizji rozwoju lokalnej gospodarki w gminie Parczew do roku 2023 oraz zidentyfikowania celów i działań służących urzeczywistnieniu tej wizji.

⁴⁴ Więcej na temat nowych trendów w biznesie można znaleźć na stronach Europejskiego Obserwatorium Biznesu i Innowacji (EOBiI), <http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/business-innovation-observatory/>

3.2. Wizja rozwoju lokalnej gospodarki

Wizja rozwoju lokalnej gospodarki stanowi projekcję pożądanego stanu, jaki gmina chce osiągnąć w perspektywie do roku 2023. Określa stan docelowy, do którego będą dążyć władze gminy w bliskiej współpracy z przedsiębiorcami, instytucjami otoczenia biznesu oraz innymi interesariuszami zainteresowanymi długookresowym rozwojem społeczno-gospodarczym gminy.

Wizja ta zakłada, iż w roku 2023

- ❖ *Miasto Parczew pełni rolę silnego ośrodka ponadlokalnego z rozwiniętymi funkcjami gospodarczymi i usługowymi, wykorzystując swoją lepszą dostępność komunikacyjną oraz atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną.*
- ❖ *Zdywersyfikowana gospodarka lokalna rozwija się w oparciu o lepiej wykorzystywane zasoby lokalne oraz większą liczbę funkcjonujących przedsiębiorstw, oferujących więcej miejsc pracy, co ma korzystny wpływ na zatrudnienie i lokalny rynek pracy.*
- ❖ *Przedsiębiorcy oraz osoby zainteresowane założeniem własnej działalności gospodarczej mają lepszy dostęp do usług instytucji otoczenia biznesu (w tym do instrumentów poręczeniowo-pożyczkowych), co wpływa korzystnie na poziom przedsiębiorczości w gminie i kreowanie nowych miejsc pracy.*
- ❖ *Wysoka jakość usług edukacyjnych, szczególnie w zakresie szkolnictwa zawodowego, wpływa pozytywnie na kwalifikacje zawodowe osób pracujących i poszukujących pracy, co ma również istotny wpływ na atrakcyjność inwestycyjną gminy i lokowanie się nowych inwestorów w przygotowanych strefach inwestycyjnych.*
- ❖ *Systematycznie rozwijane we współpracy z sąsiednimi gminami ponadlokalne produkty turystyczne (np. w ramach koncepcji Szlaku Jagiellońskiego i/lub Polesie Zachodniego) przyciągają coraz więcej turystów, kreując w ten sposób zwiększony popyt na usługi turystyczne i pozwalając bardziej efektywnie wykorzystywać istniejącą infrastrukturę rekreacyjno-turystyczną oraz walory przyrodnicze i kulturowe Parczewa i okolic.*
- ❖ *Dobrze funkcjonująca gospodarka generuje większe przychody podatkowe dla gminy, przyczyniając się tym samym do zwiększonej zdolności gminy w zakresie finansowania zadań własnych oraz realizacji inwestycji prorozwojowych, na które gmina skutecznie pozyskuje również środki ze źródeł zewnętrznych.*

Realizacja tak zarysowanej wizji rozwoju lokalnej gospodarki gminy Parczew będzie wymagała podjęcia szeregu działań, ukierunkowanych na osiągnięcie określonych celów (strategicznych i operacyjnych). Kluczowym będzie również aktywne współdziałanie władz i administracji gminnej z partnerami na poziomie lokalnym i ponadlokalnym w zakresie realizacji wspólnych przedsięwzięć – zarówno tych o charakterze inwestycyjnym, jak i nieinwestycyjnym. Stopień realizacji wizji będzie monitorowany przez pryzmat osiągniętych wskaźników na poziomie zaplanowanych celów strategicznych i operacyjnych.

3.3. Priorytety i zasady zrównoważonej gospodarki lokalnej

Przyjęte cele strategiczne są priorytetowymi obszarami działań, w ramach których będą realizowane określone zadania i przedsięwzięcia służące rozwojowi gospodarki gminy w długofalowej perspektywie. Cele wynikają bezpośrednio z przyjętej wizji rozwoju i są odpowiedzią na główne wyzwania rozwojowe, przed którymi stoi gmina i jej społeczność jeżeli chodzi o jej gospodarkę w perspektywie do 2023 roku. Wyzwania te związane są z koniecznością dalszego podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej gminy, co w dłuższej perspektywie powinno doprowadzić

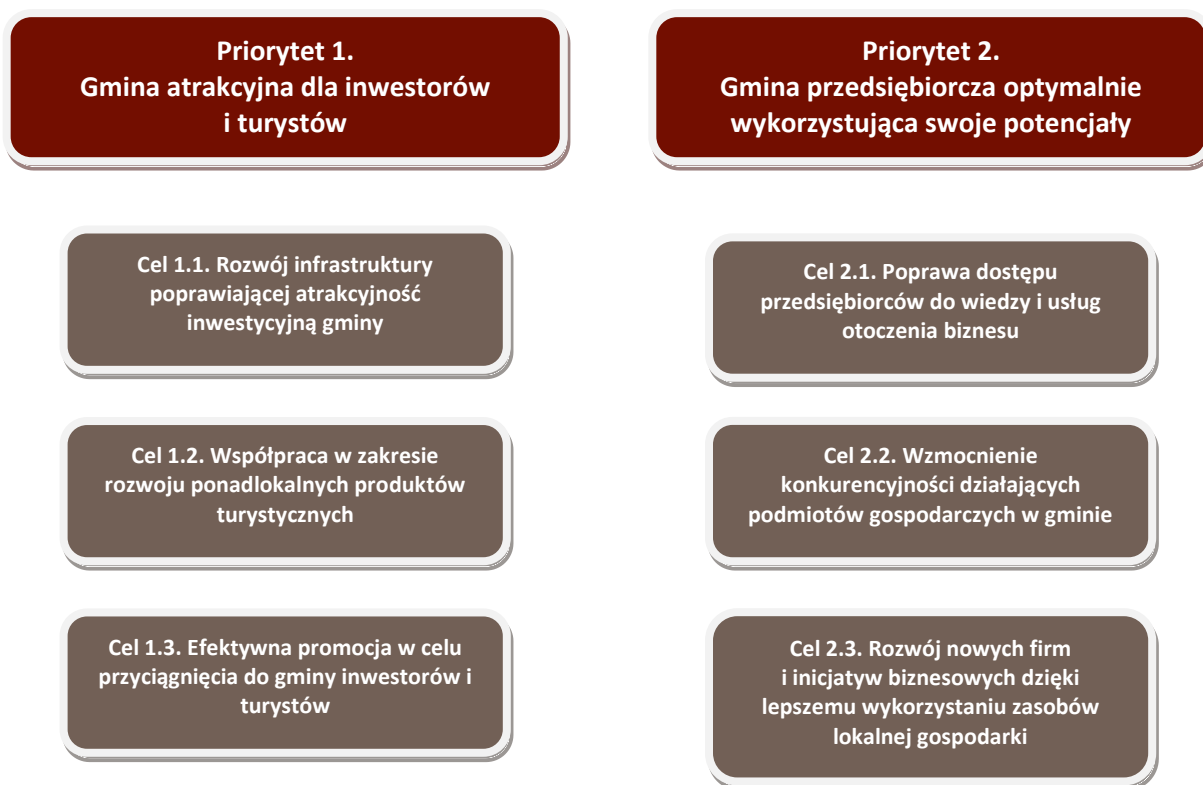
do napływu nowych inwestycji do gminy i utworzenia nowych przedsiębiorstw i miejsc pracy. Gmina potrzebuje też efektywnie funkcjonującej gospodarki, która w większym stopniu będzie wykorzystywała lokalne zasoby i potencjały, a także będzie generowała więcej miejsc pracy w istniejących i nowo powstających przedsiębiorstwach.

Poniżej wskazano dwa strategiczne (priorytetowe) obszary, w ramach których będą podejmowane działania operacyjne, służące realizacji przyjętej wizji rozwoju gospodarczego gminy Parczew do roku 2023. Przy czym należy podkreślić, że numeracja wskazanych priorytetów nie stanowi o hierarchii ich ważności lub kolejności wdrażania. Są one na takim samym poziomie ważności i powinny być realizowane równocześnie z zachowaniem zasad synergii i efektywności wdrażania poszczególnych działań i zadań.

Priorytet 1. Gmina atrakcyjna dla inwestorów i turystów

Priorytet 2. Gmina przedsiębiorcza optymalnie wykorzystująca swoje potencjały

Stopień osiągnięcia wskazanych powyżej celów strategicznych (priorytetów) będzie monitorowany przez pryzmat realizacji celów operacyjnych, których strukturę w ramach poszczególnych obszarów priorytetowych przedstawiono poniżej.

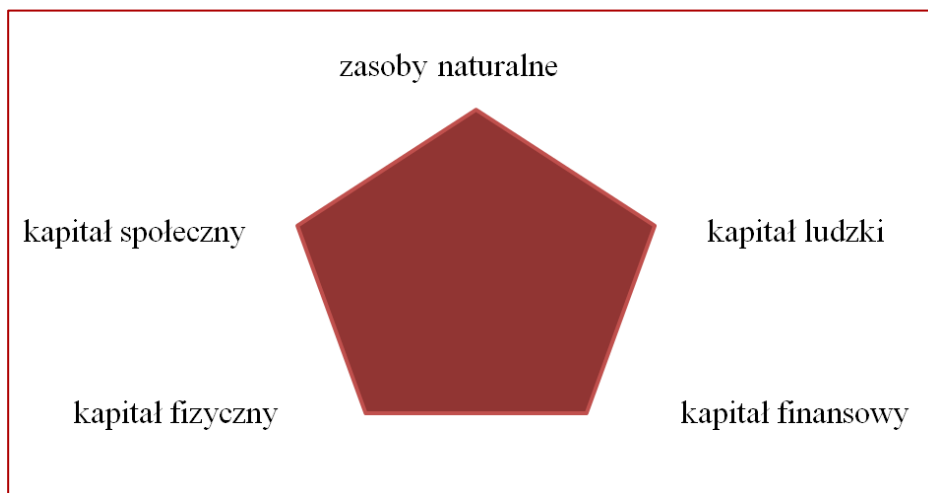

W skutecznym osiągnięciu wskazanych powyżej celów operacyjnych pomocne będą nadrzędne zasady, którymi powinny kierować się partnerzy zaangażowani w realizację określonych zadań i przedsięwzięć. Zasady te wynikają z najlepszych praktyk stosowanych w Europie i na świecie w zakresie zrównoważonego rozwoju gospodarki na poziomie lokalnym i mogą być z powodzeniem wykorzystane również w rozwoju gospodarczym gminy Parczew. Poniżej zaprezentowano najważniejsze z nich, starając się jednocześnie pokazać lokalny kontekst ich zastosowania.

Nadrzędna zasada dotyczy **efektywnego wykorzystania zidentyfikowanych aktywów (zasobów) lokalnej gospodarki**. Ogólnie rzecz biorąc można wyróżnić pięć takich podstawowych zasobów (aktywów) gospodarki lokalnej, tj. zasoby naturalne, społeczne, ludzkie, fizyczne finansowe.

Zasoby naturalne obejmują głównie takie składniki jak: surowce mineralne, lasy, rezerwaty fauny i flory, zbiorniki wodne, odpady oraz technologie ich przetwarzania, naturalne źródła energii, gleby i uprawy rolne (uprawy odnawialne), walory turystyczne (przyrodnicze, krajobrazowe, kulturowe). Z kolei **kapitał społeczny** to generalnie społeczność lokalna i więzi międzyludzkie, a w szczególności klimat wzajemnego zaufania ułatwiający współpracę, wspólne zasady i normy postępowania (w tym sankcje za ich przekraczanie), wzajemna pomoc i współpraca, działające organizacje społeczne oraz związki (formalne i nieformalne). **Kapitał ludzki** definiuje status i sytuację członków społeczności lokalnej i w szczególności obejmuje stan zdrowia mieszkańców (w tym higienę i nawyki w zakresie diety i odżywiania się), poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych, stan usług społecznych i dostęp do nich, bezpieczeństwo publiczne itp. **Kapitał fizyczny** to nic innego jak infrastruktura techniczna związana z: transportem i komunikacją (drogi, mosty, kolej, lotniska lokalne); dostarczaniem energii, gazu i wody (sieć energetyczna, gazociągi, wodociągi i kanalizacja); miejscem zamieszkania (mieszkania i domy prywatne), miejscami użyteczności publicznej (w tym targowiska, kluby, świetlice, telecentra, bary, itd.) oraz miejscami do prowadzenia biznes (działki budowlane, lokale użytkowe). I wreszcie **kapitał finansowy** to kapitał płynny obejmujący wszystko to co jest związane z dochodami mieszkańców (płace, renty i emerytury), oszczędności ludności, dostępne pożyczki i kredyty, subsydia, stypendia i granty dla osób fizycznych i prawnych oraz inne źródła przychodów dla społeczności lokalnej.

Ryc. 18. Aktywa (kapitały) lokalnej gospodarki

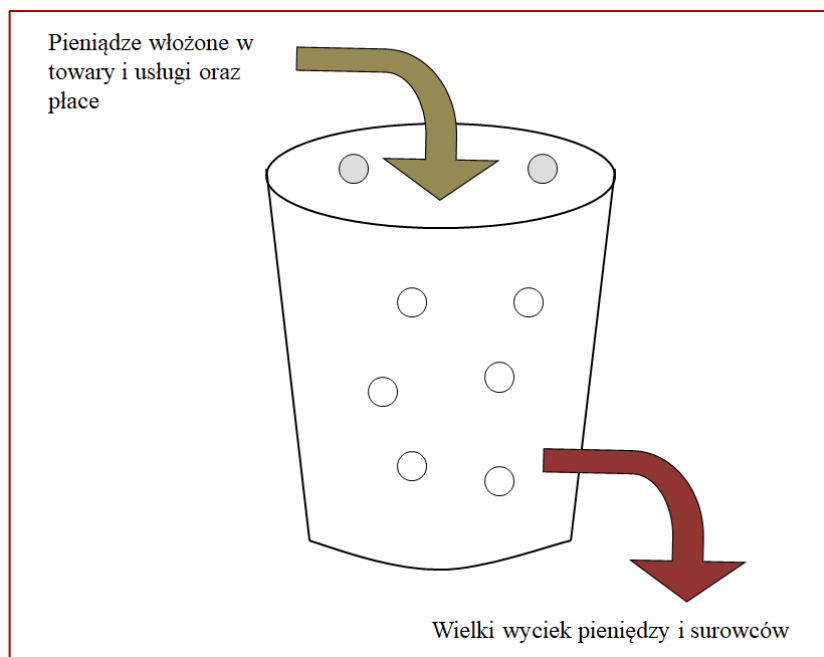

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji „O zrównoważonym rozwoju gospodarki lokalnej”, Jules Pretty, Warszawa 1999

Dzięki odpowiedniej polityce, wdrażaniu stosownych procesów i działań instytucjonalnych, opisane powyżej aktywa (zasoby) lokalnej gospodarki można wykorzystać w sposób przynoszący społeczności lokalnej pożądane rezultaty w postaci miejsc pracy, dobrobytu, ożywienia gospodarki, czystego środowiska, oszczędności surowców, zmniejszenia przestępczości, poprawy opieki medycznej i szkolnictwa, rozwoju turystyki i innych podobnych korzystnych zmian. Zmiany te przyczyniają się z kolei do wzrostu zasobności danej społeczności.

Lokalną gospodarkę można przyrównać do naczynia, które powinno zawsze być pełne. Niestety w naczyniu tym nieuchronnie powstają dziury. Każdy zakup artykułu wytworzonego poza lokalną gospodarką powoduje wypływ pieniędzy. Każdy przypadek wyeksportowania surowców lokalnych (bez ich przetworzenia na miejscu) powoduje przyrost wartości w innym miejscu. Za każdym razem, kiedy lokalne zasoby naturalne doznają uszczuplenia bądź zanieczyszczenia, kurczy się podstawowy kapitał miejscowy.

Ryc. 19. Wycieki z naczynia lokalnej gospodarki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji „O zrównoważonym rozwoju gospodarki lokalnej”, Jules Pretty, Warszawa 1999

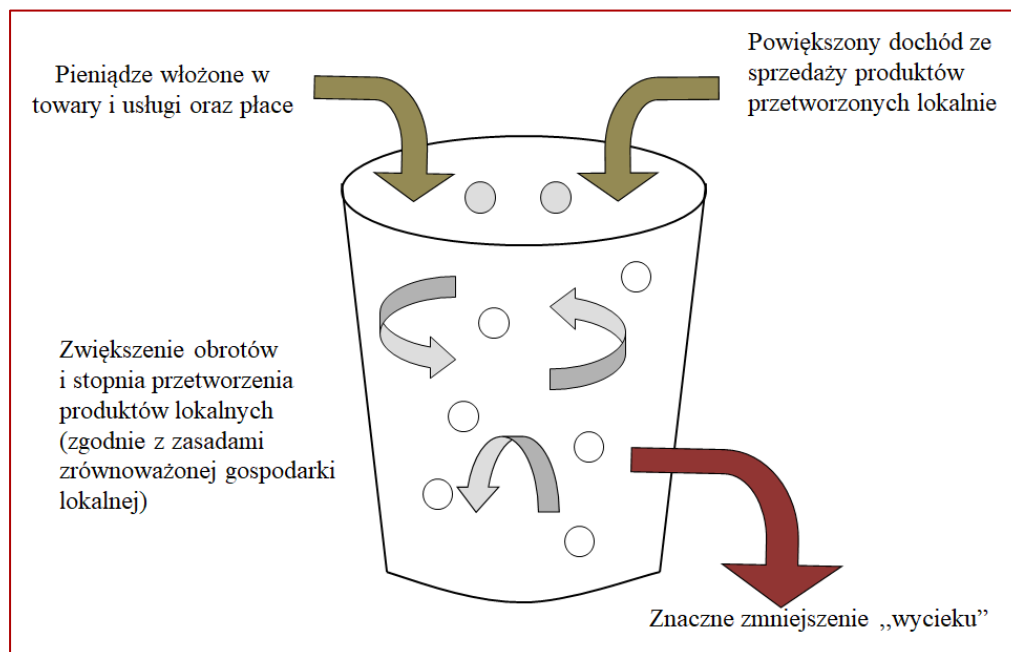
Dla równoważenia wycieku pieniędzy i surowców z lokalnej gospodarki trzeba zapewnić stały dopływ pieniędzy z zewnątrz. Te zaś napływają kiedy nabywcy z zewnątrz kupują lokalne produkty, takie jak artykuły spożywcze i produkty przemysłowe albo korzystają z usług turystycznych, zasobów dziedzictwa kulturalnego czy uroków przyrody danej miejscowości. Dopływ pieniędzy następuje również kiedy mieszkańcy znajdują pracę poza swoją społecznością, a zarobki zużywają lub przekazują do wykorzystania w rodzimej miejscowości, lub też kiedy mieszkańcy otrzymują renty, emerytury i inne świadczenia społeczne, albo gdy przedsiębiorstwa i inne organizacje zdobywają dotacje z zewnątrz.

Ponadto, lokalne społeczności mogą dokonywać akumulacji kapitału naturalnego, społecznego i ludzkiego, osiągając zarazem pożądane skutki, jeżeli będą przestrzegać następujących zasad zrównoważonej gospodarki lokalnej.

- **Zasada 1. Ograniczenie niepotrzebnych „wycieków” z gospodarki lokalnej.** Dla zapobieżenia „wyciekom” należy wykorzystywać własne zasoby odnawialne, zamiast sprowadzać je z zewnątrz. Te zasoby to: zrównoważona gospodarka rolna (wykorzystująca głównie naturalne, odtwarzalne techniki upraw, zamiast środków chemicznych); rozwój lokalnego handlu i sprzedaży bezpośredniej; promowanie i rozwijanie lokalnego biznesu; wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii (wiatru, wody, słońca, biomasy).

- **Zasada 2. Ożywienie wewnętrznych obrotów finansowych ramach społeczności lokalnej.** Jest to możliwe m.in. poprzez nabywanie miejscowych produktów i korzystanie z miejscowych usług. Mogą służyć temu: związki (spółdzielnie) kredytobiorców i inne metody mikrofinansowania; stosowanie alternatywnych form wymiany handlowej oraz lokalnych środków płatniczych; lokalne banki, fundacje i stowarzyszenia gospodarcze itp.
- **Zasada 3. Podnoszenie wartości produktów lokalnych przed sprzedażem ich na zewnątrz.** Można osiągnąć to m.in. poprzez: rozbudowę lokalnej sieci handlowej – targi farmerskie, sprzedaż produktów opakowanych i inne formy handlu bezpośredniego; rozwój agroturystyki; wprowadzenie systemów znakowania lokalnego (etykiety i inne symbole pozwalające identyfikować produkty rolne, ryby, drewno, i inne artykuły z miejscem ich pochodzenia); rozwój miejscowego przetwórstwa i rękodziela.
- **Zasada 4. Tworzenie organizacyjnych powiązań między uczestnikami procesu gospodarczego** (zarówno osobami jak instytucjami). Jest to możliwe dzięki budowaniu wzajemnego zaufania i organizowaniu nowych, wydajniejszych form współpracy i wymiany gospodarczej. Mogą służyć temu takie inicjatywy jak: tworzenie sieci lokalnych usług służącej przedsiębiorstwom; organizowanie grup dyskusyjnych oraz stosowanie innych form demokracji uczestniczącej przy tworzeniu planów lokalnej rozbudowy i rewaloryzacji zasobów; wspieranie lokalnych organizacji społecznych; organizowanie się grup producentów rolnych, zakładanie lokalnych spółdzielni itp.
- **Zasada 5. Przyciąganie zasobów spoza społeczności** (zwłaszcza kapitału, umiejętności, nowych rozwiązań i technologii). Służyć temu mogą takie inicjatywy jak: organizowanie kampanii promujących atrakcyjność danego miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej; tworzenie platform współpracy lokalnych przedsiębiorców z ekspertami zewnętrznymi (doradcami, mentorami itp.); bliska współpraca z regionalnymi i krajowymi instytucjami otoczenia biznesu (parki naukowo-technologiczne, fundusze kapitałowe itp.).

Ryc. 19. Przeciwdziałanie wyciekom dzięki stosowaniu zasad zrównoważonej gospodarki lokalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji „O zrównoważonym rozwoju gospodarki lokalnej”, Jules Pretty, Warszawa 1999

Cztery pierwsze zasady zrównoważonej gospodarki lokalnej podkreślają znaczenie pełniejszego wykorzystania zasobów lokalnych. Piąta mówi o korzystaniu z zasobów zewnętrznych. Warto w tym miejscu podkreślić, że zaproponowana na potrzeby niniejszego programu koncepcja zrównoważonego rozwoju gospodarki lokalnej nie ma na celu przekonanie władz gminnych do tworzenia całkowicie niezależnej i samowystarczalnej gospodarki i społeczności, nie mających kontaktu z zewnętrznym światem. Chodzi jedynie o wskazanie mechanizmów, dzięki którym będzie możliwość optymalnego wykorzystania możliwości lokalnych, a dopiero potem rozwijanie

zewnętrznych relacji gospodarczych. Jest to próba przestawienia nieco priorytetów w myśleniu o gospodarce lokalnej – zastąpienie koncepcji rozwoju egzogenicznego (czyli napędzanego od zewnątrz), koncepcją gospodarki endogenicznej (czyli rozwijającej się od wewnątrz w oparciu o własne zasoby i kapitały).

4. Cele i działania operacyjne oraz źródła ich finansowania

Poniżej dokonano krótkiego uzasadnienia dla wybranych celów operacyjnych oraz wskazano najważniejsze działania i przedsięwzięcia jakie będą mogły być realizowane w ramach poszczególnych celów operacyjnych. Część ze wskazanych działań i przedsięwzięć będzie możliwa do zrealizowania w najbliższym czasie bez zbyteń angażowania środków finansowych z budżetu gminy, niektóre jednak będą wymagały podjęcia ze strony gminy i innych podmiotów znaczącego wysiłku organizacyjnego i finansowego w celu zrealizowania zaplanowanych zadań i osiągnięcia zakładanych rezultatów.

4.1. Cele operacyjne oraz działania i przedsięwzięcia je realizujące

Zgodnie z przyjętą logiką interwencji cele operacyjne będą realizowane w dwóch zidentyfikowanych obszarach priorytetowych. Pomyślna realizacja celów operacyjnych w pierwszym obszarze priorytetowym powinna uczynić gminę Parczew bardziej atrakcyjną dla inwestorów i turystów. Z kolei osiągnięcie celów operacyjnych w ramach drugiego obszaru priorytetowego przyczyni się do rozwoju przedsiębiorczości w gminie i bardziej efektywnego wykorzystania istniejących zasobów i potencjałów tkwiących w społeczności lokalnej gminy. Cele operacyjne będą możliwe do osiągnięcia dzięki realizacji określonych działań lub przedsięwzięć inwestycyjnych. Działania mają charakter bardziej ogólny i długofalowy, zaś przedsięwzięcia będą najczęściej dotyczyły realizacji konkretnego zadania lub projektu.

Cel 1.1. Rozwój infrastruktury poprawiającej atrakcyjność inwestycyjną gminy

Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że atrakcyjność inwestycyjna gminy jest dość mocno ograniczana przez szereg czynników zewnętrznych i wewnętrznych. Do czynników zewnętrznych, na które gmina ma niewielki wpływ, należy niewątpliwie zaliczyć kwestie związane z niską dostępnością komunikacyjną gminy z zewnątrz, a także położenie gminy w subregionie przygranicznym o niskim potencjale rozwoju i słabo rozwiniętym rynkiem usług i otoczenia biznesu. To co władze gminne mogą zrobić by ograniczyć niekorzystne uwarunkowania w tym zakresie to prowadzenie skutecznego lobbingu na poziomie regionu i kraju na rzecz budowy kluczowej infrastruktury transportowej w woj. lubelskim i szerzej w Polsce Wschodniej, a także wchodzenie w bliską współpracę z odpowiednimi instytucjami na poziomie regionu (np. Zarządem Dróg Wojewódzkich) i kraju (np. Krajową Dyрекcją Dróg i Autostrad) w zakresie uzgadniania przebiegu modernizowanej infrastruktury drogowej i zagospodarowywania terenów wokół tworzących się nowych układów komunikacyjnych.

Gmina może za to w większym stopniu wpływać na ograniczanie barier i uwarunkowań wewnętrznych ograniczających jej atrakcyjność inwestycyjną. Tutaj istnieją głównie takie możliwości jak wyznaczanie i kompleksowe przygotowywanie terenów inwestycyjnych, prowadzenie właściwej polityki w zakresie planowania przestrzennego i zagospodarowywania terenów i obiektów zdegradowanych i przemysłowych, czy też kreowanie wobec lokalnych przedsiębiorców i zewnętrznych inwestorów przyjaznej polityki podatkowej. Oprócz dbania o rozwój infrastruktury bezpośrednio związanej z prowadzeniem biznesu, władze gminy mogą również wpływać na poprawę

atrakcyjności inwestycyjnej poprzez rozwój infrastruktury komunalnej, kulturowej, edukacyjnej i sportowo-rekreacyjnej. Dla inwestorów korzystanie z tego rodzaju infrastruktury jest równie ważne jak dostęp do infrastruktury służącej bezpośrednio biznesowi.

Poniżej zaprezentowano możliwe kierunki działań i przedsięwzięć, jakie mogą być realizowane w ramach niniejszego celu operacyjnego.

Lp.	Kierunki działań operacyjnych/kluczowe przedsięwzięcia	Rola i zadania gminy w realizacji zaplanowanych działań	Możliwości finansowania działań ze źródeł zewnętrznych
1.	Przebudowa drogi krajowej S19 do standardów drogi ekspresowej w ramach szlaku Via Carpatia (na odcinku Lublin-Białystok).	Lobbing i współpraca z Generalną Dyрекcją Dróg Krajowych i Autostrad w zakresie przygotowania dokumentacji technicznej, uzgodnień środowiskowych itp.	Fundusz Spójności (finansowanie infrastruktury drogowej w ramach sieci TEN-T) w perspektywie po roku 2020
2.	Przebudowa dróg wojewódzkich: 815 (Lubartów – Parczew – Wisznice), 813 (Łęczna – Ostrów Lubelski – Parczew – Międzyrzec Podlaski), 819 (Parczew – Sosnowica – Dorohusk).	Lobbing i bliska współpraca z Zarządem Dróg Wojewódzkich w zakresie przygotowania dokumentacji technicznej, uzgodnień środowiskowych, robót budowlanych	Zadanie inwestycyjne na drodze nr 815 (Lubartów – Parczew) jest już zaplanowane do realizacji ze środków RPO WL 2014-2020, o środki na pozostałe zadania należy starać się w ramach kolejnej perspektywy finansowej UE po roku 2020.
3.	Rozwój transportu pasażerskiego i towarowego na zmodernizowanej linii kolejowej Lublin – Lubartów – Parczew – Łuków.	Bliska współpraca ze spółkami kolejowymi (np. PLK, Przewozy Regionalne) w zakresie utrzymania i zwiększenia ruchu na tym odcinku krajowej infrastruktury kolejowej	Działanie nie wymagające angażowania określonych środków z budżetu gminy.
4.	Rozbudowa sieci dostępowej do Internetu o przepustowości co najmniej 30Mb/s na obszarach o najmniejszej dostępności do Internetu gospodarstw domowych i przedsiębiorstw.	Inwestycje realizowane przede wszystkim przez przedsiębiorstwa telekomunikacyjne, w przypadku braku zainteresowania - realizacja wspólnych przedsięwzięć z gminą (np. w ramach formuły PPP)	PO Polska Cyfrowa 2014-2020: Oś Priorytetowa I. Powszechny dostęp do szybkiego Internetu
5.	Budowa lub modernizacja wybranych elementów sieci elektroenergetycznej umożliwiającej przyłączenia nowych sieci wytwórczych energii ze źródeł odnawialnych.	Bliska współpraca z PGE Dystrybucja S.A. Lublin (Rejon Energetyczny Biała Podlaska) w zakresie zwiększenia możliwości przyłączeniowych dla producentów energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 4. Energia przyjazna środowisku; PO Infrastruktura i Środowisko 2014-2020: Oś Priorytetowa I. Zmniejszenie emisyjności gospodarki
6.	Wyposażenie istniejących i nowo wyznaczonych terenów inwestycyjnych w podstawową infrastrukturę (drogową, energetyczną, wodno-ściekową, teleinformatyczną).	Realizacja inwestycji i zarządzanie wybudowaną infrastrukturą	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw, Działanie 3.1. Tereny inwestycyjne
7.	Wybudowanie infrastruktury kubaturowej (np. w postaci hal), umożliwiających inwestorom szybkie uruchomienie działalności produkcyjnej lub usługowej (np. w zakresie logistyki).	Realizacja inwestycji przez gminę lub w partnerstwie publiczno-prywatnym	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw, Działanie 3.1. Tereny inwestycyjne
8.	Modernizacja istniejącego targowiska w celu poprawy warunków do sprzedaży lokalnych produktów	Przygotowanie i zrealizowanie zaplanowanej inwestycji oraz zarządzanie powstałą infrastrukturą	PROW 2014-2020: Działanie. Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich
9.	Rozbudowa parkingów przy jednostkach świadczących usługi na rzecz mieszkańców powiatu parczewskiego: Szpital Powiatowy z Przychodniami Specjalistycznymi, Urząd Skarbowy, Poczta Polska itp.	Zaplanowanie i zrealizowanie zaplanowanych inwestycji oraz zarządzanie powstałą infrastrukturą	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 13. Infrastruktura społeczna
10.	Podjęcie działań zmierzających do wyznaczenia i przygotowania od strony planistycznej gruntów pod przyszłą zabudowę na cele mieszkaniowe i gospodarcze.	Prowadzenie przemysłowej i rolniczej polityki dla społeczności lokalnej w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego gminy	PO Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020: Oś Priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji

11.	Podjęcie działań zmierzających do scalenia gruntów rolnych.	Bliska współpraca z samorządem wojewódzkim i powiatowym w zakresie opracowania i wdrożenia projektów scaleniowych w mieście	PROW 2014-2020: Działanie. Inwestycje w środki trwałe, scalanie gruntów

Oprócz wyżej wskazanych kierunków działań i przedsięwzięć, gmina w ramach swoich ustawowych kompetencji i bieżącej działalności powinna dążyć do systematycznego podnoszenia jakości życia mieszkańców, m.in. poprzez poprawę dostępu mieszkańców do podstawowej infrastruktury technicznej i społecznej, a także podnoszenie jakości oferowanych usług w zakresie edukacji, ochrony zdrowia, kultury oraz sportu i rekreacji. Wszelkie organizacyjne i inwestycyjne wysiłki gminy w tym zakresie będą niewątpliwie korzystnie wpływać na poprawę wizerunku gminy jako miejsca atrakcyjnego dla potencjalnych inwestorów i turystów.

Cel 1.2. Współpraca w zakresie rozwoju ponadlokalnych produktów turystycznych

Jak wstępnie wskazano w diagnozie sektor usług turystycznych w gminie jest w początkowej fazie rozwoju i wymaga wielokierunkowego wsparcia by w pełni wykorzystać istniejące szanse i potencjały. Na terenie gminy działają tylko 4 obiekty zakwaterowania oferujące nieco ponad 160 całorocznych miejsc noclegowych. Obiekty te nastawione są jednak na obsługę potrzeb lokalnych mieszkańców, oferując głównie usługi w zakresie organizacji uroczystości rodzinnych (wesela, chrzciny, komunie itp.). Szacuje się, iż w 2016 r. z dostępnej na terenie gminy bazy noclegowej skorzystało niewiele ponad 300 turystów. Jest to zaledwie 0,03% ogólnej liczby turystów (916,5 tys.) w woj. lubelskim, którzy korzystali z noclegów w 2016 r. Ocenia się, że stopień wykorzystanie bazy noclegowej w gminie Parczew kształtuje się na poziomie nieco ponad 30%, co wskazuje na spore rezerwy w zakresie obsługi zwiększonego ruchu turystycznego w gminie, jaki w przeszłości mógłby się pojawić.

Funkcjonująca na terenie gminy baza noclegowa to nie jedyny czynnik decydujący o jej atrakcyjności. O zdolności gminy do przyciągania turystów decydują w równym stopniu jej walory przyrodnicze i kulturowe, jak również przygotowanie atrakcji turystycznych do korzystania przez turystów w formie konkretnych usług turystycznych oferowanych w ramach spójnego produktu sieciowego. Niestety na terenie gminy, jak i szerzej na obszarze powiatu parczewskiego, nie funkcjonuje zintegrowany produkt turystyczny, w ramach którego byłaby możliwość świadczenia wspólnych usług na rzecz zainteresowanych turystów. Dlatego też gmina, we współpracy z innymi partnerami, powinna podjąć pilne starania w celu wykreowania wspólnego produktu turystycznego, bazując przede wszystkim na koncepcjach już rozwijanych wokół takich ponadlokalnych inicjatyw jak: Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Polesie Zachodnie czy też historyczny Szlak Jagielloński (biegnący od Krakowa, przez Lublin, Parczew do Wilna).

Rozwijanie zintegrowanej oferty turystycznej w ramach produktu Polesia Zachodniego powinno odbywać się w bliskiej współpracy z innymi gminami powiatu parczewskiego, a także gminami z powiatów włodawskiego oraz łęczyńskiego. Istotną rolę w budowaniu partnerstwa na rzecz stworzenia zintegrowanego produktu turystycznego Polesie Zachodnie powinien odegrać Poleski Park Narodowy z siedzibą w Urszulinie oraz Nadleśnictwa Parczew i Włodawa. Budowanie zintegrowanej oferty turystycznej powinno odbywać się zarówno w **sferze instytucjonalnej** (zawarcie partnerstwa, utworzenie Lokalnej Organizacji Turystycznej do zarządzania zintegrowaną ofertą), **infrastrukturalnej** (inventaryzacja istniejącej infrastruktury, uzupełnienie występujących luk w infrastrukturze, rozwój i budowa nowych elementów infrastruktury), jak i **operacyjnej** (opracowanie

wspólnego systemu promocji i świadczenia usług, wzajemny system wymiany wiedzy i rozliczeń pomiędzy podmiotami świadczącymi usługi.

Gmina powinna upatrywać swoich szans na rozwój usług turystycznych również w ramach inicjatywy Szlaku Jagiellońskiego. Przy czym planowany rozwój tego ponadregionalnego produktu turystycznego zależy od wielu czynników zewnętrznych oraz zaangażowania wielu partnerów i podmiotów świadczących konkretne usługi wzdłuż całego szlaku na długości prawie 850 km. Z jednej strony gmina powinna aktywnie wspierać dalszy rozwój tej inicjatywy, blisko współpracując z takimi organizacjami celowymi jak: Fundacja „Via Jagiellonica” czy też Organizacja Turystyczna „Szlak Jagielloński”. Z drugiej strony powinna stworzyć i promować w ramach Szlaku swoją lokalną ofertę (np. pod hasłem Jagiellońskiej Przystani), bazując na historycznych elementach Szlaku, znajdujących się na terenie gminy Parczew i gminach sąsiednich. Wiodącą rolę w rozwoju lokalnej oferty Szlaku powinna pełnić Lokalna Grupa Działania (LGD) „Jagiellońska Przystań” wraz z współtworzącymi ją gminami Parczew, Dębowa Kłoda, Jabłoń, Milanów, Ostrów Lubelski, Podedwórze i Siemień. Warto również zasięgiem „Jagiellońskiej Przystani” objąć takie miasta jak Kock, Radzyń Podlaski i Międzyrzec Podlaski, dążąc do stworzenia lokalnego produktu w ramach tego ponadregionalnego i międzynarodowego szlaku.

Ryc. 20. Produkt lokalny Jagiellońska Przystań na tle Jagiellońskiego Szlaku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Lubelskiego Stowarzyszenia Turystyki Kulturowej „Zachód – Wschód”

Oprócz administracji i władz samorządowych, do współpracy nad rozwojem wskazanych powyżej sieciowych produktów turystycznych powinni zostać zaangażowani głównie interesariusze rozwoju sektora turystyki w zaangażowanych gminach i powiatach, tj. właściciele obiektów hotelowych i gastronomicznych, firmy transportowe, instytucje kultury oraz organizacje odpowiedzialne za zarządzanie obiektami zabytkowymi, a także podmioty zarządzające istniejącymi ścieżkami edukacyjnymi i szlakami turystycznymi. Ważną rolę powinny odegrać również organizacje

pozarządowe oraz inicjatywy oddolne, w tym takie jak na przykład Parczewska Grupa Rowerowa⁴⁵, która od wielu lat zajmuje się promocją turystyki rowerowej w gminie.

Poniżej zaprezentowano możliwe kierunki działań i przedsięwzięć, jakie należy podjąć w celu skutecznego zrealizowania niniejszego celu operacyjnego.

Lp.	Kierunki działań operacyjnych/kluczowe przedsięwzięcia	Rola i zadania gminy w realizacji zaplanowanych działań	Możliwości finansowania działań ze źródeł zewnętrznych
1.	Zbudowanie wśród partnerów i interesariuszy sektora turystycznego właściwego zrozumienia dla idei rozwoju usług turystycznych wokół zintegrowanych produktów turystycznych „Polesie Zachodnie” oraz „Jagiellońska Przystań”	Zainicjowanie i przeprowadzenie z partnerami i interesariuszami rozwoju turystyki serii spotkań i warsztatów tematycznych w celu wypracowania wspólnej koncepcji działania i rozwoju produktów turystycznych z udziałem gminy Parczew. Zawiązanie formalnych partnerstw na poziomie ponadlokalnym wokół rozwijanych produktów turystycznych (np. w formie listów intencyjnych lub porozumień).	Środki własne gminy Parczew i innych gmin zainteresowanych rozwojem usług turystycznych na swoim terenie
2.	Dokonanie inwentaryzacji (np. w formie szczegółowego audytu) istniejących elementów infrastruktury i atrakcji turystycznych wraz z analizą występujących luk i potrzeb w kontekście tworzonego zintegrowanego produktu turystycznych „Polesie Zachodnie” oraz „Jagiellońska Przystań”.	Podjęcie współpracy z gminami partnerskimi w zakresie zorganizowania właściwego procesu prac nad inwentaryzacją (audytem) oraz zapewnienie finansowania (razem z innymi gminami) za pracę ekspertów zewnętrznych zaangażowanych w prace nad inwentaryzacją (audytem).	Środki własne gminy Parczew i innych gmin zainteresowanych rozwojem usług turystycznych na swoim terenie
3.	Wykreowanie liderów (koordynatorów) ponadlokalnych produktów turystycznych rozwijanych wokół inicjatyw Polesia Zachodniego i Jagiellońskiej Przystani	Bliska współpraca gminy z innymi samorządami lokalnymi w zakresie wykreowania takich liderów (koordynatorów) produktów sieciowych w drodze konsensusu i wzajemnych korzyści ⁴⁶ .	Działanie nie wymagające zaangażowania określonych środków z budżetu gminy
4.	Opracowanie koncepcji rozwoju i pakietowania wspólnych usług turystycznych w ramach zintegrowanego produktu sieciowego Polesie Zachodnie	Bliska współpraca z wyłonionym liderem (koordynatorem) produktu sieciowego oraz jego wsparcie od strony organizacyjnej (np. w zakresie pozyskania partnerów do współpracy) oraz finansowej (współudział w sfinansowaniu wynagrodzenia ekspertów zewnętrznych zaangażowanych w opracowanie koncepcji).	Środki własne gminy Parczew i innych gmin zainteresowanych rozwojem zintegrowanych usług turystycznych na swoim terenie
5.	Opracowanie koncepcji rozwoju i pakietowania wspólnych usług turystycznych w ramach zintegrowanego produktu sieciowego Jagiellońska Przystań.	Bliska współpraca z wyłonionym liderem (koordynatorem) produktu sieciowego oraz jego wsparcie od strony organizacyjnej (np. w zakresie pozyskania partnerów do współpracy) oraz finansowej (współudział w sfinansowaniu wynagrodzenia ekspertów zewnętrznych zaangażowanych w opracowanie koncepcji).	Środki własne gminy Parczew i innych gmin zainteresowanych rozwojem zintegrowanych usług turystycznych na swoim terenie
6.	Zbudowanie wspólnych struktur do świadczenia i zarządzania systemem wspólnych usług w ramach zintegrowanych produktów turystycznych	Wspieranie współpracy sieciowej przedsiębiorstw z branży turystycznej zaangażowanych w świadczenie usług w ramach rozwijanych produktów turystycznych.	Działanie nie wymagające zaangażowania określonych środków z budżetu gminy
7.	Opracowanie i wdrożenie kompleksowego programu szkolenia kadr i monitorowania standardów jakości świadczonych usług w ramach rozwijanych produktów turystycznych.	Współpraca gminy ze strukturami sieciowymi (klastrowymi) nastawionymi na rozwój i świadczenie usług turystycznych w układzie sieciowym.	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 10. Adaptacyjność przedsiębiorstw oraz pracowników do zmian

⁴⁵ Więcej o inicjatywie na stronie: <http://www.rowerowyparczew.pl/>

⁴⁶ W przypadku produktu rozwijanego wokół Jagiellońskiego Szlaku, naturalnym kandydatem do pełnienia roli koordynatora takiego produktu sieciowego może być Stowarzyszenie LGD „Jagiellońska Przystań”, zaś w przypadku produktu rozwijanego w ramach Polesia Zachodniego, takiego koordynatora należy szukać poza gminą Parczew (np. Stowarzyszenie Poleska Lokalna Organizacja Turystyczna we Włodawie czy też Stowarzyszenie LGD Poleska Dolina Bugu z siedzibą we Włodawie). Alternatywnie należy rozważyć pomysł powołania Lokalnej Organizacji Turystycznej w partnerstwie gmin powiatu parczewskiego i Lasów Parczewskich.

8.	Rozbudowa istniejących atrakcji i elementów infrastruktury turystycznej w ramach rozwijanych produktów (szczególnie w zakresie rozbudowy szlaków rowerowych Parczew-Lasy Parzewskie – Białka lub też szlaku historycznego Gościniec – Lasy Parzewskie)	Inwestycje realizowane przez samorządy gminne lub podmioty prywatne działające w branży turystycznej i zaangażowane w świadczenie usług sieciowych.	PO Polska Wschodnia 2014-2020: Działanie 1.3.2. Produkty sieciowe przedsiębiorstw); Działanie 1.2. Instrumenty inżynierii finansowej (pożyczki na rozwój turystyki ⁴⁷)
9.	Lepsze wykorzystanie obiektów dziedzictwa kulturowego i naturalnego do rozwoju turystyki w ramach oferowanych produktów turystycznych (zwiększenie dostępności do obiektów, lepsza informacja o obiektach, włączenie ich do wspólnego systemu promowania i zarządzania itp.).	Bliska współpraca gminy z jednostkami zarządzającymi obiektami dziedzictwa kulturowego i naturalnego	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 7. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego

Wskazane powyżej działania ukierunkowane są głównie na włączenie gminy Parczew i działających na jej terenie podmiotów z branży turystycznej w nurt rozwoju zintegrowanych produktów turystycznych o zasięgu ponadlokalnym. Dotyczą one w dużej mierze procesu organizacji i integrowania usług wokół już istniejących atrakcji i elementów infrastruktury turystycznej, bez ponoszenia kosztownych inwestycji w pierwszej fazie rozwoju produktów turystycznych. Niemniej jednak należy oczekiwać, iż w przyszłości, w miarę jak pojawią się nowe możliwości finansowania projektów turystycznych w Polsce po roku 2020, oferowane produkty turystyczne będą rozbudowywane o nowe atrakcje i elementy, wzbogacając tym samym ofertę świadczonych dla turystów usług.

Cel 1.3. Efektywna promocja w celu przyciągnięcia do gminy inwestorów i turystów

Działania zaproponowane w ramach pierwszych dwóch celów operacyjnych mają służyć stworzeniu lepszych warunków infrastrukturalnych i instytucjonalnych do obsługi potrzeb inwestorów i turystów. Natomiast realizacja działań w ramach niniejszego celu operacyjnego ma przyczynić się do uruchomienia efektywnej i długofalowej promocji gminy ukierunkowanej na przyciągnięcie większej liczby inwestorów i turystów.

Jeżeli chodzi o przyciąganie inwestorów zewnętrznych, to wydaje się, że kluczem do sukcesu powinna być wielokierunkowa promocja terenów inwestycyjnych wyposażonych w niezbędną infrastrukturę techniczną i włączonych w system specjalnych stref ekonomicznych (SSE) funkcjonujących w Polsce i województwie lubelskim. W tym celu gmina powinna nawiązać bliską współpracę z podmiotami zarządzającymi specjalnymi strefami ekonomicznymi i ustalić strategię włączania i funkcjonowania terenów w specjalnej strefie ekonomicznej. Równolegle należy przygotować plan promocji terenów inwestycyjnych z wykorzystaniem dostępnych narzędzi i instytucji. Tutaj ważną będzie współpraca z odpowiednimi instytucjami na poziomie kraju (np. Polska Agencja Inwestycji i Handlu, Agencja Rozwoju Przemysłu, Polski Fundusz Rozwoju) oraz regionu (w tym Urząd Marszałkowski i funkcjonujące w jego ramach struktury COI/COIE).

Z kolei promocja walorów i atrakcji turystycznych gminy powinna być prowadzona jako element szerszych działań realizowanych w ramach ponadlokalnych produktów turystycznych rozwijanych wokół koncepcji Polesia Zachodnie i Jagiellońskiej Przystani. Aby taka promocja była skuteczna należy przede wszystkim skupić się na przekazaniu potencjalnemu turyście informacji na

⁴⁷ Na pożyczki przeznaczono budżet w wysokości 200 mln zł, a maksymalna kwota pożyczki to 500 tys. złotych, więcej na stronie: <http://www.mr.gov.pl/strony/zadania/wsparcie-przedsiębiorczosci/przedsiębiorcza-polska-wschodnia-turystyka/>

temat dostępności danej atrakcji turystycznej i usługach z nią związanych. Ważne przy tym jest promowanie atrakcji w określonych pakietach pozwalających turystyce przy okazji zwiedzić również inne atrakcje w okolicy i efektywnie zaplanować czas i wydatki. W tym celu gmina powinna blisko współpracować z koordynatorami zintegrowanych produktów turystycznych, a także z odpowiednimi instytucjami zajmującymi się promocją turystyki na poziomie krajowym (np. Polska Organizacja Turystyczna) oraz regionalnym (w tym Urząd Marszałkowski oraz Lubelska Regionalna Organizacja Turystyczna).

W swych działaniach promocyjnych gmina powinna również bardziej efektywniej wykorzystywać swoją oficjalną stronę internetową. Strona ta powinna przede wszystkim zostać unowocześniona i bardziej wyprofilowana na potrzeby zewnętrznych inwestorów i turystów. Strona powinna zawierać kluczowe informacje ważne dla inwestora i turysty oraz szereg odniesień do innych stron z informacjami uzupełniającymi lub rozszerzającymi. Warto również zadbać o większą obecność gminy i jej oferty inwestycyjnej i turystycznej w mediach społecznościowych.

Poniżej zaprezentowano możliwe kierunki działań i przedsięwzięć, jakie warto podjąć w celu osiągnięcia zaplanowanego celu operacyjnego.

Lp.	Kierunki działań operacyjnych/kluczowe przedsięwzięcia	Rola i zadania gminy w realizacji zaplanowanych działań	Możliwości finansowania działań ze źródeł zewnętrznych
1.	Prowadzenie aktywnych działań marketingowych, mających na celu kreowanie dobrego wizerunku gminy jako atrakcyjnego miejsca dla inwestorów i turystów	Opracowanie strategii działań marketingowych i jej konsekwentne wdrażanie, m.in. w bliskiej współpracy z krajowymi i regionalnymi instytucjami	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw, Działanie 3.6. Marketing gospodarczy ⁴⁸
2.	Ukierunkowana promocja terenów inwestycyjnych przygotowanych przez gminę (również tych funkcjonujących w ramach SSE lub SAG).	Przygotowanie atrakcyjnej oferty terenów inwestycyjnych i ich aktywna promocja w kraju i a granicą (w bliskiej współpracy z takim instytucjami jak: PAIH, ARP, PFR, COI/COIE itp.	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw, Działanie 3.6. Marketing gospodarczy
3.	Prowadzenie skutecznych działań promocyjnych zachęcających turystów do korzystania z pakietu usług oferowanych w ramach rozwijanych produktów turystycznych	Działania powinny być prowadzone zarówno przez gminę (poprzez efektywny system informacji turystycznej oraz funkcjonujące punkty informacji turystycznej), jak i koordynatorów zintegrowanych produktów turystycznych	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw, Działanie 3.6. Marketing gospodarczy Środki własne gminy
4.	Promocja gospodarcza i turystyczna gminy w ramach prowadzonej przez gminę współpracy ponadlokalnej (krajowej i międzynarodowej)	Realizacja projektów sieciowych z innymi jednostkami w kraju i za granicą	Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej 2014-2020 (Program Region Morza Bałtyckiego; Program dla Europy Środkowej, Interreg Europa; Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina)
5.	Wspieranie i aktywizacja przedsiębiorców w zakresie ich działań promocyjnych w kraju i za granicą.	Bieżące informowanie przedsiębiorców nt. organizowanych imprez targowo-wystawienniczych w kraju i za granicą oraz współudział w organizacji wyjazdu przedsiębiorców na takie imprezy	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw, Działanie 3.6. Marketing gospodarczy PO Inteligentny Rozwój 2014-2020: Działanie 3.3: Wsparcie promocji oraz internacjonalizacji innowacyjnych przedsiębiorstw
6.	Promocja lokalnych zasobów gospodarczych gminy w celu realizacji inwestycji w partnerstwie z podmiotami (inwestorami) zewnętrznymi	Prowadzenie efektywnych i skutecznych działań promocyjnych w ramach dostępnych instrumentów i środków.	Środki własne lub pozyskanie środków na ten cel w ramach projektów systemowych realizowanych w ramach RPO WL, Działanie 3.6. Marketing gospodarczy

⁴⁸ W ramach Działania 3.6. gminy nie mogą bezpośrednio składać projektów na promocję gospodarczą, ale wsparcie na wybrane elementy działań promocyjnych będą mogły uzyskać w ramach systemowego projektu realizowanego przez samorząd województwa lubelskiego (Marketing gospodarczy województwa lubelskiego II) oraz w ramach projektów konkursowych realizowanych przez wybrane instytucje otoczenia biznesu.

7.	Stworzenie dedykowanego portalu gospodarczego gminy promującego jej lokalne zasoby oraz ofertę inwestycyjną i turystyczną gminy	Zlecenie opracowania portalu oraz jego bieżące zarządzanie i aktualizacja	Środki własne lub pozyskanie środków na ten cel w ramach projektów systemowych realizowanych w ramach RPO WL, Działanie 3.6. Marketing gospodarczy
8.	Utworzenie przy Urzędzie Miasta Biura Obsługi Inwestora	Organizacja Biura, finansowanie jego bieżącej działalności oraz nadzór na jego funkcjonowaniem	Środki własne gminy
9.	Poprawa funkcjonowania Punktu Informacji Turystycznej w mieście	Bliska współpraca gminy z interesariuszami rozwoju turystyki (w tym z koordynatorami rozwijanych produktów turystycznych)	Środki własne gminy Środki w ramach projektu rewitalizacji miasta (Działanie 13.3. RPO WL 2014-2020)

Powyższe działania są głównie ukierunkowane na przyciąganie do gminy potencjalnych inwestorów i turystów i nie wyczerpują całego katalogu działań jakie gmina może podejmować w tym zakresie. Z pewnością w większym niż dotychczas stopniu gmina powinna angażować się w inicjatywy i kampanie promocyjne organizowane przez inne instytucje (w tym głównie Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego) i wykorzystywać je do własnych celów promocyjnych. Uczestnictwo we wspólnych kampaniach promocyjnych podniesie skuteczności prowadzonych działań i pozwoli dotrzeć do szerszej grupy odbiorców.

Cel 2.1. Poprawa dostępu przedsiębiorstw do wiedzy i usług otoczenia biznesu

Jak wskazano w diagnozie przedsiębiorcy prowadzący swoją działalność gospodarczą na terenie gminy Parczew mają utrudniony dostęp do wiedzy i profesjonalnych usług otoczenia biznesu. Na terenie gminy, jak i całym powiecie parczewskim, brakuje lokalnej instytucji otoczenia biznesu, która w sposób kompleksowy świadczyłaby usługi na rzecz przedsiębiorców. Co prawda przedsiębiorcy mają dostęp do różnych usług świadczonych przez instytucje zlokalizowane poza gminą i powiatem parczewskim, jednak usługi te mają charakter ogólny i nie zawsze dostosowane są do potrzeb i oczekiwań lokalnych przedsiębiorstw. Instytucje te zwykle mają zasięg regionalny (np. Lubelska Agencja Wspierania Przedsiębiorczości) lub krajowy (np. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Bank Gospodarstwa Krajowego, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) i oferują usługi związane głównie z dystrybucją środków unijnych na rozwój przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych. Brakuje natomiast usług bardziej specjalistycznych ukierunkowanych na wsparcie przedsiębiorstw w zakresie budowania przewag konkurencyjnych, podnoszenia innowacyjności, wchodzenia na nowe rynki zbytu czy też radzenia sobie z obowiązującymi wymogami i normami (np. w zakresie ochrony środowiska, prawa konsumenckiego, ochrony danych osobowych itp.).

Z przeprowadzonego badania ankietowego wynika również, iż przedsiębiorcom brakuje stałego punktu informacyjno-konsultacyjnego, w którym mogliby uzyskać kompleksową i aktualną informację nt. dostępnych środków publicznych na swój rozwój lub też skorzystać z usługi doradczej nt. prowadzenia działalności gospodarczej, systemu zwolnień podatkowych itp. Przedsiębiorcy widzą również potrzebę stałej współpracy z władzami lokalnymi, na przykład poprzez uczestnictwo w cyklicznych spotkaniach z Burmistrzem. Otwarcie są także na bliższą współpracę między sobą w ramach mniej lub bardziej sformalizowanych struktur współdziałania, co może być dobrą podstawą do podjęcia działań w zakresie zintegrowania środowiska biznesowego w mieście i gminie Parczew wokół wspólnych celów.

Biorąc obecne uwarunkowania rozwoju instytucji otoczenia biznesu w kraju i województwie lubelskim, wydaje się, iż będzie niezmiernie trudno stworzyć od podstaw instytucję otoczenia biznesu wywodzącą się ze środowiska lokalnego biznesu i działającą na rzecz tego środowiska. Nie ma ku temu ani przesłanek rynkowych, ani też odpowiedniej masy krytycznej ze strony potencjalnych interesariuszy by taką instytucję powołać i rozwijać. Z kolei dostępne instrumenty wsparcia instytucji otoczenia biznesu preferują instytucje już istniejące i są głównie ukierunkowane na podnoszenie jakości oferowanych usług, bez możliwości wsparcia organizacyjnego tych instytucji.

Dlatego też możliwym (i być może jedynym) kierunkiem działania w zakresie poprawy dostępności przedsiębiorców do usług otoczenia biznesu powinno być przede wszystkim usprawnienie istniejącego systemu obsługi biznesu w gminie i jego otwarcie na nowe wyzwania i oczekiwania przedsiębiorców. W tym celu władze gminy powinny doprowadzić do utworzenia stałej platformy współpracy ze środowiskiem biznesu, a także zorganizowania dla przedsiębiorców stałego punktu informacyjno-doradczego, w którym będzie dostępna aktualna informacja nt. różnych form wsparcia przedsiębiorczości ze środków publicznych (krajowych i unijnych). Pracownicy punktu informacyjnego powinni blisko współpracować z innymi działającymi w mieście i powiecie instytucjami obsługującymi pomioty gospodarcze, w tym z Powiatowym Urzędem Pracy, Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego. Punkt informacyjny mógłby również zająć się organizacją cyklicznych spotkań z przedsiębiorcami, zapraszając na spotkania doradców i ekspertów zewnętrznych, którzy w formie wykładów lub warsztatów mogliby uzupełniać bieżącą ofertę informacyjno-doradczą punktu informacyjnego.

Poniżej wskazano możliwe kierunki działań i przedsięwzięć, służące osiągnięciu zakładanego celu operacyjnego.

Lp.	Kierunki działań operacyjnych/kluczowe przedsięwzięcia	Rola i zadania gminy w realizacji zaplanowanych działań	Możliwości finansowania działań ze źródeł zewnętrznych
1.	Utworzenie Rady Biznesu – ciała doradczego funkcjonującego przy Burmistrzu Miasta	Opracowanie formuły i zasad funkcjonowania Rady, organizacja cyklicznych spotkań itp.	Środki własne gminy
2.	Zorganizowanie stałego punktu informacyjno-konsultacyjnego dla przedsiębiorstw, udostępniającego kompleksową informację w zakresie dostępnych środków publicznych na rozwój przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych w gminie	Utworzenie stanowiska/punktu w strukturach organizacyjnych Urzędu Miejskiego we współpracy z instytucjami otoczenia biznesu	Środki własne gminy
3.	Bliska współpraca gminy (punktu informacyjnego) z funkcjonującymi na terenie gminy instytucjami otoczenia biznesu w zakresie poprawy jakości i dostępności oferowanych przez te instytucje usług	Uruchomienie wspólnie z innymi instytucjami corocznego systemu monitorowania potrzeb informacyjnych i szkoleniowo-doradczych przedsiębiorstw w gminie	Środki własne gminy RPO WL, Działanie 3.4. Dostosowanie IOB do potrzeb rynku
4.	Aktywne angażowanie przedsiębiorstw do uczestnictwa w projektach szkoleniowo-doradczych w ramach dostępnego systemu wsparcia rozwoju kompetencji/kwalifikacji pracowników przedsiębiorstw oraz kadr zarządczych zgodnie z ich diagnozowanymi potrzebami	Współdziałanie z lokalnymi instytucjami otoczenia biznesu oraz firmami funkcjonującymi w Rejestrze Usług Rozwojowych (RUR)	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 10. Adaptacyjność przedsiębiorstw oraz pracowników do zmian; PO Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020: Oś Priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji
5.	Promocja szkoleń zawodowych i nabywania umiejętności przez rolników, rybaków oraz właścicieli lasów w zakresie prowadzonej produkcji, ochrony środowiska oraz marketingu swoich produktów i usług	Współpraca z Zespołem Doradztwa Rolniczego w Parczewie w zakresie organizacji wspólnych szkoleń oraz systemu doradztwa	PROW 2014-2020: Działanie. Transfer wiedzy i działalność informacyjna (art. 14); Działanie. Usługi doradcze (art. 15)

6.	Uruchomienie lokalnego inkubatora przedsiębiorczości, oferującego specjalistyczne usługi w zakresie rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej	Bliska współpraca z powiatem parczewskim i szkołami zawodowymi w zakresie uruchomienia takiego przedsięwzięcia	Środki własne gminy RPO WL, Działanie 3.4. Dostosowanie IOB do potrzeb rynku

Większość z proponowanych powyżej działań powinna być zainicjowana przez gminę i prowadzona w bliskiej współpracy z lokalnie działającymi instytucjami otoczenia biznesu. Ich pomyślna realizacja powinna przyczynić się do poprawy dostępu przedsiębiorców aktualnej wiedzy oraz usług doradczo-szkoleniowych, co w dłuższej perspektywie może mieć korzystny wpływ na ich konkurencyjność i zdolność do dalszego rozwoju.

Cel 2.2. Wzmocnienie konkurencyjności działających podmiotów gospodarczych w gminie

Z przeprowadzonych analiz i badań wynika, iż lokalni przedsiębiorcy oraz rolnicy prowadzące gospodarstwa rolne borykają się z szeregiem problemów i barier, które skutecznie ograniczają ich konkurencyjność i perspektywy stabilnego rozwoju. Zdecydowana większość przedsiębiorstw funkcjonuje na rynku lokalnym i działa w branżach o niskim stopniu zaawansowania technologicznego. Najwięcej firm działa w branży usługowej związanej głównie z handlem, transportem, naprawami, budownictwem i rolnictwem. Tylko niewielki odsetek firm działa w branżach zaawansowanych technologii (np. Fabryka Kabli ELPAR) i ma w swojej ofercie produkty, sprzedawane na rynku krajowym czy też międzynarodowym⁴⁹. Pozostałym firmom brakuje takich produktów rynkowych i są z natury rzeczy skazane na konkurowanie na mało rozwojowym rynku lokalnym.

Do innych słabości lokalnych przedsiębiorstw o charakterze strukturalnym należy m.in. zaliczyć: (i) stosunkowo wysoki stopień zużycia (dekapitalizacji) środków produkcji (budynków, maszyn i urządzeń) oraz brak możliwości ich odtworzenia (odnowy) z uzyskiwanych dochodów z bieżącej działalności gospodarczej; (ii) brak wśród przedsiębiorców wizji rozwoju własnej firmy połączony często z niską wiedzą i kwalifikacjami w zakresie zarządzania (przedsiębiorstwem, kadrami, procesami produkcyjnymi, logistyką, sprzedażą itp.); (iii) narastające trudności z zatrudnieniem i utrzymaniem wysoko wykwalifikowanych pracowników; (iv) niezadawalająca jakość oferowanych produktów i usług, co często wiąże się z niską innowacyjnością procesów produkcyjnych, brakiem polityki w zakresie jakości, wzornictwa itp.; (v) utrudniony dostęp do ponadlokalnych rynków zbytu i trudności w poruszaniu się po tych rynkach.

Większość ze wskazanych powyżej barier rozwoju przedsiębiorcy muszą przezwyciężać sami we własnym zakresie lub w bliskiej współpracy z instytucjami otoczenia biznesu. Rola samorządu lokalnego jest w tym zakresie ograniczona. Jedynymi instrumentami oddziaływania władz gminnych na poprawę konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw mogą być działania w zakresie lepszego dostępu przedsiębiorstw do informacji i usług otoczenia biznesu (przewidziane w ramach Celu 2.1.) czy też kreowanie przyjaznej dla lokalnego biznesu polityki podatkowej. Władze gminne mogą również podejmować działania prowadzące do większej integracji lokalnego biznesu, a także dbać o właściwą infrastrukturę do prowadzenia działalności gospodarczej (tereny inwestycyjne, lokale, media, drogi itp.).

⁴⁹ Firmy te działają w oparciu o jasno określoną strategię, zatrudniają wiele osób i zwykle dysponują własnym zapleczem badawczo-rozwojowym do rozwoju nowych produktów i usług. Wydaje się, iż wokół tych flagowych firm należy tworzyć lokalne sieci kooperacji i współpracy, upatrując szans dla nowych przedsiębiorstw i miejsc pracy.

Poniżej zaproponowano możliwe kierunki działań, jakie przedsiębiorcy i rolnicy powinni podjąć by zwiększyć swoją konkurencyjność i zapewnić sobie dalszy rozwój.

Lp.	Kierunki działań operacyjnych/kluczowe przedsięwzięcia	Rola i zadania gminy w realizacji zaplanowanych działań	Możliwości finansowania działań ze źródeł zewnętrznych
1.	Rozwój bazy produkcyjnej i usługowej przedsiębiorstw poprzez ich lepszy dostęp do kapitału inwestycyjnego w postaci instrumentów bezwrotnych (dotacji) i zwrotnych (pożyczek)	Aktywne informowanie i zachęcanie przedsiębiorstw do korzystania z różnych instrumentów finansowania infrastruktury produkcyjnej i usługowej	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw, Działanie 3.7.
2.	Poprawa efektywności energetycznej funkcjonujących przedsiębiorstw (m.in. poprzez modernizację infrastruktury związanej z ogrzewaniem/chłodzeniem budynków, oświetleniem lub wykorzystaniem energii z odnawialnych źródeł energii)	Efektywne informowanie i zachęcanie zainteresowanych podmiotów do korzystania z dostępnych instrumentów finansowania poprawy efektywności energetycznej przedsiębiorstw	RPO WL 2014-2020: Działanie 5.1. (Poprawa efektywności energetycznej przedsiębiorstw) PO Infrastruktura i Środowisko 2014-2020: Działanie Oś Priorytetowa I. Zmniejszenie emisyjności gospodarki
3.	Rozwój rynków zbytu przedsiębiorstw poprzez ich aktywniejszy udział w targach, wystawach i misjach gospodarczych (krajowych i zagranicznych)	Aktywne informowanie i zachęcanie przedsiębiorstw do udziału w wyjazdach zagranicznych, współpraca z instytucjami otoczenia biznesu w zakresie wspólnych wyjazdów	RPO WL 2014-2020: Działanie 3.6. Marketing gospodarczy PO Polska Wschodnia 2014-2020: Działanie 1.2. Internacjonalizacja przedsiębiorstw. PO Inteligentny Rozwój 2014-2020: Działanie 3.3: Wsparcie promocji oraz internacjonalizacji innowacyjnych przedsiębiorstw (Go to brand)
4.	Zwiększenie aktywności innowacyjnej kluczowych przedsiębiorstw w gminie poprzez zachęcanie ich do angażowania się w prace badawczo-rozwojowe w oparciu o własne zaplecze B+R lub korzystanie z zewnętrznych usług (uczelnii wyższych, jednostek naukowych itp.)	Bliska współpraca z IOB w zakresie aktywnego informowania i zachęcania przedsiębiorstw do korzystania z różnych instrumentów finansowania działalności badawczo-rozwojowej	RPO WL 2014-2020: Działanie 1.2. Badania celowe; Działanie 1.3. infrastruktura B+R w przedsiębiorstwach; Działanie 1.5. Bona innowacje PO Polska Wschodnia 2014-2020: Działanie 1.3.1. Wdrażanie innowacji przez MŚP; Działanie 1.4. Wzór na konkurencję
5.	Rozwój współpracy sieciowej przedsiębiorstw w formie branżowych klastrów (np. budownictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i drzewnym) lub wokół flagowych firm (np. Fabryki Kabli ELPAR)	Skuteczne informowanie i zachęcanie przedsiębiorców do uczestniczenia w lokalnych i ponadlokalnych sieciach współpracy, organizowanie spotkań, demonstrowanie dobrych praktyk i korzyści wynikających ze współpracy itp.	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw; PO Polska Wschodnia 2014-2020: Działanie 1.3.2. Tworzenie produktów sieciowych przez MŚP
6.	Zwiększanie wartości ekonomicznej funkcjonujących gospodarstw rolnych	Współpraca z doradcami ODR w zakresie informowania i zachęcania rolników do korzystania z dostępnych źródeł finansowania	PROW 2014-2020: Działania: Modernizacja gospodarstw rolnych; Premie dla młodych rolników; Restrukturyzacja małych gospodarstw; Premie na uruchomienie działalności pozarolniczej
7.	Rozwój współpracy sieciowej producentów rolnych, w tym grup producentów rolnych	Skuteczne informowanie i zachęcanie rolników do uczestniczenia w grupach producenckich, organizowanie spotkań, pokazywanie dobrych praktyk i korzyści wynikających ze współpracy itp.	PROW 2014-2020: Działanie. Tworzenie grup i organizacji producenckich (art. 27)
8.	Przyjazna polityka podatkowa władz gminnych w zakresie udzielania ulg i zwolnień dla lokalnych przedsiębiorstw inwestujących w nowe aktywa produkcyjne i usługowe	Bliska współpraca z przedsiębiorcami w zakresie ustalenia właściwych warunków i progów inwestycyjnych przy udzielaniu ulg i zwolnień podatkowych	Budżet lokalny gminy
9.	Podnoszenie jakości kształcenia zawodowego w powiecie parczewskim i powiatach sąsiednich	Bliska współpraca z samorządami powiatowymi (parczewskim, radzyńskim, białskim, włodawskim oraz lubartowskim) w zakresie kreowania właściwej polityki rozwoju szkół zawodowych i przygotowania	PO Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020: Oś Priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji

	kadr na potrzeby lokalnej gospodarki	

Kluczem do pomyślnej realizacji powyższych działań będzie bliska współpraca gminy z podmiotami gospodarczymi (przedsiębiorstwami, rolnikami), które będą miały pomysł na rozwój swojej firmy lub gospodarstwa i podejmą wysiłek organizacyjny w celu zdobycia środków inwestycyjnych na zaplanowane przedsięwzięcia inwestycyjne.

Cel 2.3. Rozwój nowych firm i inicjatyw biznesowych dzięki lepszemu wykorzystaniu zasobów lokalnej gospodarki

Działania i przedsięwzięcia wskazane w ramach niniejszego celu operacyjnego mają służyć przede wszystkim pobudzeniu lokalnej społeczności do większej aktywności społecznej i gospodarczej. Docelowo mają one doprowadzić do większej liczby przedsiębiorstw działających w gminie, szczególnie w tych obszarach gospodarczych, w których gmina wykazuje duże potencjały rozwoju.

Przy identyfikacji zaproponowanych działań i przedsięwzięć kierowano się m.in. zasadami zrównoważonej gospodarki lokalnej, które m.in. zakładają: (i) ograniczenie niepotrzebnych wycieków z gospodarki lokalnej; (ii) ożywienie wewnętrznych obrotów finansowych w ramach społeczności lokalnej; (iii) podnoszenie wartości produktów lokalnych przed sprzedażem ich na zewnątrz; (iv) tworzenie organizacyjnych powiązań między uczestnikami procesu gospodarczego. Pod uwagę wzięto również inteligentne specjalizacje województwa lubelskiego, szczególnie w zakresie rozwoju na terenie gminy sektora biogospodarki i energetyki odnawialnej, a także ponadlokalne specjalizacje gminy Parczew przewidziane w Regionalnej Polityce Miejskiej Województwa Lubelskiego⁵⁰.

Lp.	Kierunki działań operacyjnych/kluczowe przedsięwzięcia	Rola i zadania gminy w realizacji zaplanowanych działań	Możliwości finansowania działań ze źródeł zewnętrznych
1.	Stworzenie sieci liderów lokalnych odpowiedzialnych za generowanie oddolnych inicjatyw rozwoju ⁵¹	Współpraca gminy z ekspertami zewnętrznymi w zakresie organizacji warsztatów i zapewnienia wstępnego zainteresowania ze strony społeczności lokalnej.	Środki z programu Leader/KSOW/LGD
2.	Rozwój banku pomysłów na uruchomienie własnego biznesu w gminie Parczew ⁵²	Tego rodzaju inicjatywa może być rozwijana jako jeden z efektów działań Rady Biznesu działającej przy Burmistrzu Miasta	Środki własne gminy
3.	Rozwój sektora biogospodarki w gminie poprzez bliską współpracę producentów rolnych z firmami z branży przetwórstwa rolno-spożywczego, wykorzystującego lokalne zasoby produkcji rolnej i leśnej	Aktywne wsparcie potencjalnych rolników i przedsiębiorców poprzez udzielanie odpowiedniej informacji oraz pomocy w procesie inwestycyjnym	PROW 2014-2020: Działanie. Inwestycje w środki trwałe/przetwórstwo i marketing produktów rolnych (art. 17)
4.	Rozwój firm usługowych, działających w otoczeniu leśnictwa, rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	Aktywne wsparcie potencjalnych przedsiębiorców poprzez udzielanie odpowiedniej informacji oraz pomoc w procesie inwestycyjnym	PROW 2014-2020: Działanie. Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej (art. 19)

⁵⁰ W dokumencie tym założono, że gospodarka gminy Parczew będzie rozwijała się w dwóch obszarach funkcjonalnych, tj.: obszarze funkcjonalnym gospodarki hodowlanej (rozwój bazy przemysłu rolno-spożywczego oraz usług obsługi rolnictwa) oraz obszarze funkcjonalnym Polesia ze sferą oddziaływania Kanału Wieprz-Krzna (rozwój bazy usług i produktów turystycznych, rozwój energetyki odnawialnej w oparciu o zasoby biomasy).

⁵¹ Głównym celem warsztatów powinno być przeszkolenie grupy liderów lokalnych, którzy byliby inicjatorami pozytywnych zmian wśród społeczności lokalnej. Zmiany te powinny prowadzić do bardziej aktywnych postaw wśród społeczności lokalnej oraz odchodzenia od myślenia kategoriami potrzeb i własnych słabości na rzecz poszukiwania potencjałów i szans rozwoju w otaczającym środowisku.

⁵² Przykłady pomysłów na biznes lokalny można znaleźć na stronie: <http://pomyslynabiznes.org.pl/pomysly-na-biznes-na-wsi/>

5.	Promocja oraz rozwój sprzedaży bezpośredniej produktów lokalnych wytworzonych przez rolników	Współpraca z odpowiednimi instytucjami i podmiotami w zakresie stworzenia odpowiedniej infrastruktury do sprzedaży produktów (lokalne targowisko, lokalny hub do odbierania produktów przez operatorów logistycznych w ramach handlu elektronicznego itp.)	PROW 2014-2020: Działanie. Inwestycje w środki trwałe/przetwórstwo i marketing produktów rolnych (art. 17) Środki własne gminy
6.	Kompleksowe wsparcie osób planujących rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej. Wsparcie w postaci systemu szkoleń, doradztwa, mentoringu oraz finansowania kosztów prowadzenia działalności w początkowym okresie (w tym ZUS, koszty księgowości, wynajmu pomieszczeń itp.)	Bliska współpraca gminy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz innymi instytucjami w zakresie promocji programów nastawionych na zwiększenie samozatrudnienia mieszkańców	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 9. Rynek pracy (projekty z zakresu aktywizacji zawodowej i rozwoju przedsiębiorczości)
7.	Inkubowanie innowacyjnych pomysłów biznesowych w ramach funkcjonujących platform startowych (od innowacyjnego pomysłu do założenia start up-u)	Bliska współpraca z Lubelskim Parkiem Naukowo-Technologicznym w zakresie udzielenia wsparcia nowym pomysłom biznesowym	PO Polska Wschodnia 2014-2020: Oś Priorytetowa II. Przedsiębiorcza Polska Wschodnia
8.	Rozwój przedsiębiorstw społecznych, obejmujący m.in. fazę przygotowawczą (szkolenia i doradztwo) oraz fazę inkubacji (koszty założenia przedsiębiorstwa, mentoring) oraz fazę rozwoju (finansowanie miejsc pracy)	Współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami otoczenia biznesu w zakresie stworzenia pilotażowego przedsiębiorstwa (spółdzielni socjalnej)	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjność przedsiębiorstw; Oś priorytetowa 11. Włączenie społeczne
9.	Rozwój firm w branży energetyki odnawialnej (firmy produkujące urządzenia do wytwarzania energii z OZE, firmy budowlane zajmujące się instalacjami OZE, firmy produkujące energię z OZE, w tym w ramach mikro-instalacji)	Wspieranie potencjalnych przedsiębiorców w zakresie udzielania odpowiedniej informacji oraz pomoc w procesie inwestycyjnym (w tym wyznaczenie odpowiednich obszarów w miejscowych planie zagospodarowania przestrzennego)	RPO WL 2014-2020: Oś Priorytetowa 4. Energia przyjazna środowisku; PO Infrastruktura i Środowisko: Oś Priorytetowa I. Zmniejszenie emisyjności gospodarki

Katalog zaproponowanych powyżej działań i przedsięwzięć nie jest zamknięty i powinien być uzupełniany i poszerzany o nowe inicjatywy i pomysły w trakcie wdrażania niniejszego Programu.

4.2. Główne źródła finansowania Programu

Opisując w poprzednim rozdziale cele operacyjne, wskazano również na możliwe źródła finansowania przyjętych działań i przedsięwzięć operacyjnych. Zakłada się, że głównym źródłem finansowania Programu będą środki unijne, udostępnione ramach **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014 -2020**. Chociaż stan zakontraktowania środków w ramach tego programu przekroczył już 30%, to jednak istnieje ciągle duża możliwość sfinansowania wybranych przedsięwzięć z tego programu w ramach takich działań jak:

- Działanie 3.1. Tereny inwestycyjne (możliwość sfinansowania projektu w zakresie uzbrojenia terenów inwestycyjnych w gminie);
- Działanie 3.4. Dostosowanie oferty IOB do potrzeb rynku pracy oraz Działanie 3.5. Bon na doradztwo (możliwość zapewnienia lokalnym przedsiębiorcom lepszemu dostępu do usług otoczenia biznesu);
- Działanie 3.6. Marketing gospodarczy (możliwość sfinansowania działań promocyjnych gminy w ramach projektu systemowego wdrażanego przez UMWL);
- Działanie 3.7. Wzrost konkurencyjności MŚP (możliwość uzyskania przez lokalne przedsiębiorstwa dotacji lub preferencyjnej pożyczki na rozwój bazy produkcyjnej lub usługowej);
- Działanie 4.2. Produkcja energii z OZE w przedsiębiorstwach (możliwość sfinansowania budowy biogazowni lub farmy fotowoltaicznej na terenie gminy)

- Działanie 5.1. Poprawa efektywności energetycznej przedsiębiorstw (Możliwość uzyskania dotacji przez lokalne przedsiębiorstwa na poprawę swojej konkurencyjności poprzez obniżenie kosztów zużycia energii);
- Działanie 9.1. i 9.2. Aktywizacja zawodowa oraz Działanie 9.3. Rozwój przedsiębiorczości (możliwość sfinansowania zakładania nowych przedsiębiorstw w gminie i zwiększenie zatrudnienia wśród osób bezrobotnych)
- Działanie 10.1. Usługi rozwojowe (możliwość wsparcia przedsiębiorstw z gminy w zakresie rozwoju kadr, zarządzania przedsiębiorstwem itp.)
- Działanie 11.3. Ekonomia społeczna (możliwość założenia w gminie przedsiębiorstw społecznych).

Oprócz środków z RPO WL 2014-2020, ważnym źródłem finansowania mogą być programy krajowe, finansowane ze środków unijnych, w tym:

- **Program Operacyjny Polska Wschodnia na lata 2014-2020**, w ramach którego na uwagę zasługują takie instrumenty jak: Działanie 1.1. Platformy startowe dla nowych pomysłów (możliwość sfinansowania rozwoju innowacyjnych start-up-ów w gminie); Działanie 1.2. Internacjonalizacja MŚP (możliwość sfinansowania wejścia firm na rynki zagraniczne); Działanie 1.3. Ponadregionalne powiązania kooperacyjne (możliwość sfinansowania innowacyjnych przedsięwzięć firmy we współpracy z innymi firmami); Działanie 1.4. Wzór na konkurencję (możliwość dofinansowania firm ulepszających swoje produkty pod względem wzorniczym).
- **Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020**, w ramach którego do wykorzystania są takie instrumenty jak: Działanie 2.2. Wsparcie na rzecz zarządzania strategicznego przedsiębiorstw oraz budowy przewagi konkurencyjnej na rynku (możliwość poprawy procesów zarządzania w firmie); Działanie 2.19 Usprawnienie procesów inwestycyjno-budowlanych i planowania przestrzennego (możliwość podniesienia jakości planowania przestrzennego w gminie).
- **Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014-2020**, w ramach którego istnieje możliwość poprawy mieszkańców i przedsiębiorców dostępu do szybkiego Internetu (o przepustowości co najmniej 30 Mb/s).
- **Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020**, w ramach którego zaplanowano środki na duże projekty infrastrukturalne, które mogą przyczynić się do poprawy atrakcyjności inwestycyjnej gminy Parczew. Chodzi tu głównie o projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracjach powyżej 10 tys. RLM (Działanie 2.3); poprawy infrastruktury drogowej w ramach sieci TEN-T (Działanie 3.1.) czy też rozwoju energetyki niskoemisyjnej (Działanie 1.2. i 1.4).
- **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020**, w którego znajdują się instrumenty do rozwoju sektora biogospodarki na terenie gminy, w tym działania ukierunkowane na: podniesienie konkurencyjności gospodarstw rolnych (modernizacja gospodarstw rolnych, premie dla młodych rolników, restrukturyzacja małych gospodarstw rolnych, rolnictwo ekologiczne); rozwój przedsiębiorczości na wsi (premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej, rozwój usług rolniczych, przetwórstwo i marketing produktów rolnych); poprawę otoczenia funkcjonowania sektora rolnego w gminie (scalania gruntów, usługi doradcze dla rolników, tworzenie grup i organizacji producentów rolnych, inicjatywy lokalne rozwijane w ramach lokalnych grup działania i finansowane z programu Leader).

Wskazane powyżej programy finansowane są z funduszy obecnej perspektywy finansowej Unii Europejskiej przewidzianej na lata 2014-2020 z możliwością wydatkowania środków do końca 2023 roku. Stan zakontraktowania środków z tych programów wynosi nieco ponad 50%, co oznacza, że jeszcze przez co najmniej 2 lata będą ogłaszane konkursy dla większości ze wskazanych powyżej działań. Zatem podmioty zainteresowane realizacją przedsięwzięć w ramach wskazanych powyżej programów i działań powinny podjąć pilne działania w celu przygotowania odpowiednich wniosków aplikacyjnych oraz zapewnienia odpowiednich zasobów (finansowych, organizacyjnych i ludzkich) aby takie projekty pomyślnie zrealizować w przypadku uzyskania dofinansowania.

Oprócz środków unijnych, ważnym źródłem finansowania Programu powinny być również środki krajowe, udostępniane (głównie w formie pożyczek) za pośrednictwem takich instytucji jak:

- **Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK)**, który pośredniczy w udostępnianiu pożyczek głównie dla przedsiębiorców (np. na założenie przedsiębiorstwa, na zakup nowych maszyn i urządzeń do produkcji, na rozwój infrastruktury i usług turystycznych) oraz samorządów lokalnych (np. w formie poręczeń i gwarancji, emisji obligacji komunalnych, finansowania projektu PPP)⁵³.
- **Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW)**, który z jednej strony jest Instytucją Pośredniczącą we wdrażaniu unijnych programów (PO IŚ, Life), zaś z drugiej wdraża szereg programów krajowych, w tym tych związanych z gospodarką odpadami, gospodarki wodno-ściekowej, jakości powietrza oraz przedsięwzięć innowacyjnych w zakresie ochrony środowiska, energetyki odnawialnej oraz gospodarki w obiegu zamkniętym⁵⁴.
- **Polski Fundusz Rozwoju (PFR)** który oferuje szeroki wachlarz instrumentów wsparcia dla nowo tworzonych innowacyjnych firm (doradztwo, finansowanie, rozwój), sektora małych i średnich przedsiębiorstw (doradztwo, wsparcie kapitałowe, ekspansja na rynki zagraniczne) oraz przedsiębiorstw dużych (restrukturyzacja, rozwój innowacyjności, ekspansja międzynarodowa)⁵⁵.
- **Polska Agencja Inwestycji i Handlu (PAIiH)**, która w swojej ofercie ma szereg instrumentów wsparcia w zakresie przyciągania i obsługi inwestorów zagranicznych w Polsce, a także promowania polskich firm na rynkach zagranicznych⁵⁶.

W miarę możliwości, władze gminne powinny również przewidzieć odpowiednie środki na wdrażanie Programu w ramach swoich corocznych budżetów finansowania działań rozwojowych w gminie. Z uwagi jednak na dość ograniczone możliwości gminy w tym zakresie, należy przede wszystkim przewidzieć środki na zbudowanie odpowiedniego zrozumienia dla idei wdrażania Programu (poprzez sfinansowanie spotkań, warsztatów, aktualizacji strony internetowej, pracy ekspertów zewnętrznych). Dodatkowo środki z budżetu gminy powinny być przeznaczone na wsparcie procesu przygotowania szczegółowych koncepcji (np. w zakresie funkcjonowania terenów inwestycyjnych, rozwoju sieciowych produktów turystycznych itp.), które następnie powinny być wykorzystane do opracowania wniosków aplikacyjnych, składanych do odpowiednich konkursów przez podmioty publiczne i prywatne.

4.3. Etapy i plan wdrażania Programu

Przyjęta poniżej logika wdrażania Programu wynika z jednej strony z niezbędnego procesu zbudowania odpowiedniego zrozumienia i konsensusu wokół realizacji zaplanowanych działań i przedsięwzięć, zaś z drugiej podyktowana jest koniecznością skoncentrowania się na najważniejszych zadaniach, które skuteczne wdrożenie przyczyni się uruchomienia pożądaných procesów w dłuższej perspektywie czasu. Zakłada się, że wdrażanie Programu będzie przebiegało trój etapowo.

W ramach pierwszego etapu (tj. w roku 2018) wśród interesariuszy zostanie zbudowane właściwe zrozumienie (konsensus) dla idei wspólnego wdrażania Programu i osiągnięcia zakładanych celów i efektów. W ramach drugiego etapu, przypadającego na lata 2018-2019, zostaną opracowane

⁵³ Więcej o ofercie BGK można znaleźć na stronie: <https://www.bgk.pl/>

⁵⁴ Więcej o ofercie NFOŚiGW można znaleźć na stronie: <http://nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/srodki-krajowe/>

⁵⁵ Więcej o ofercie PFR można znaleźć na stronie: <https://www.pfr.pl/pl/oferta/>

⁵⁶ Więcej o ofercie PAIiH można znaleźć na stronie: <http://www.paih.gov.pl/pl>

kluczowe koncepcje i projekty, które następnie zostaną złożone do współfinansowania do ogłaszanych konkursów w ramach regionalnego, jak i krajowych programów operacyjnych obecnej perspektywy finansowej UE. W ramach drugiego etapu zostaną również przedyskutowane i zawiązane partnerstwa na rzecz realizacji wspólnych przedsięwzięć. Z kolei trzeci etap obejmie fazę realizacji zaplanowanych do wdrożenia projektów i przedsięwzięć. W połowie tego etapu (tj. na koniec 2020 roku) przewiduje się przeprowadzenie oceny śródkresowej realizacji Programu i dokonanie ewentualnych korekt jeżeli chodzi o jego cele i zakładane efekty.

Zakłada się, że działania i przedsięwzięcia w ramach poszczególnych celów operacyjnych będą wdrażane równolegle z zachowaniem etapowości opisanej powyżej. W pierwszej kolejności należy zadbać o realizację działań i przedsięwzięć, które należą do kompetencji gminy i na które gmina ma istotny wpływ. Równolegle, w ramach współdziałania i konsensusu, należy dążyć do uruchomienia innych działań, w których wiodącą rolę będą odgrywać inne podmioty niż gmina (np. przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu). Poniżej zaprezentowano mini plan działań, jakie powinna podjąć gmina, by skutecznie uruchomić proces realizacji Programu.

Tabela 35. Plan kluczowych działań operacyjnych do zrealizowania przez gminę do roku 2023

Nazwa działania	Lata wdrażania					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Cel 1.1. Rozwój infrastruktury poprawiającej atrakcyjność inwestycyjną gminy						
1.1.1. Zbudowanie konsensusu wokół rozwoju przez gminę wybranych elementów infrastruktury poprawiającej jej atrakcyjność inwestycyjną	x					
1.1.2. Opracowanie dokumentacji technicznej i aplikacyjnej w celu pozyskania środków na uzbrojenie wybranych terenów inwestycyjnych	x					
1.1.3. Realizacja projektu inwestycyjnego w zakresie uzbrojenia terenów w podstawową infrastrukturę (finansowanego z Działania 3.1. RPO WL)		x	x			
1.1.4. Lobbing i bliska współpraca z instytucjami odpowiedzialnymi za rozwój innej infrastruktury (drogowej, kolejowej, energetycznej, internetowej itp.)	x	x	x	x	x	x
1.1.5. Podejmowanie innych działań w zakresie rozwoju infrastruktury poprawiającej atrakcyjność inwestycyjną gminy (parkingi, targowiska, itp.)	x	x	x	x	x	x
Cel 1.2. Współpraca w zakresie rozwoju ponadlokalnych produktów turystycznych						
1.2.2. Zbudowanie wśród interesariuszy konsensusu dla idei rozwoju produktów turystycznych „Polesie Zachodnie” oraz „Jagiellońska Przystań”	x					
1.2.2. Opracowanie koncepcji rozwoju produktów turystycznych oraz wykreowanie koordynatorów do zarządzania tymi produktami sieciowymi	x	x				
1.2.3. Rozwój niezbędnej infrastruktury do świadczenia sieciowych usług turystycznych w ramach zintegrowanych produktów sieciowych		x	x	x	x	x
1.2.4. Systematyczne włączanie do istniejących produktów turystycznych nowych atrakcji i usług (również z terenu innych gmin)			x	x	x	x
1.2.5. Rozwój produktów turystycznych „Polesie Zachodnie” oraz „Jagiellońska Przystań” w wymiarze krajowym i międzynarodowym			x	x	x	x
Cel 1.3. Efektywna promocja w celu przyciągnięcia do gminy inwestorów i turystów						
1.3.1. Zbudowanie spójnego planu działań promocyjnych gminy wraz ze wskazaniem treści, narzędzi, kanałów promocji oraz grup docelowych	x					
1.3.2. Stworzenie skutecznych narzędzi do promocji gminy (w tym portalu gospodarczego, punktu obsługi inwestora, punktu informacji turystycznej itp.)	x	x				
1.3.3. Aktywna promocja gospodarcza i turystyczna gminy (z wykorzystaniem również środków z Działania 3.6. RPO WL)		x	x	x	x	x
1.3.4. Bliska współpraca gminy z organizacjami i instytucjami odpowiedzialnymi za działania promocyjne na poziomie powiatu, województwa i kraju	x	x	x	x	x	x
1.3.5. Bliska współpraca gminy z koordynatorami (operatorami) produktów turystycznych w zakresie prowadzenia skutecznych kampanii promocyjnych		x	x	x	x	x
Cel 2.1. Poprawa dostępu przedsiębiorców do wiedzy i usług otoczenia biznesu						
2.1.1. Powołanie Rady Biznesu (ciała doradczego Burmistrza Miasta) oraz ustalenie zakresu, formy i tematyki cyklicznych spotkań Rady z władzami gminy	x					

2.1.2. Zorganizowanie stałego punktu informacyjno-konsultacyjnego dla przedsiębiorców oraz ustalenie formuły i zakresu jego działania	x					
2.1.3. Uruchomienie corocznego systemu monitorowania potrzeb informacyjnych i szkoleniowo-doradczych przedsiębiorstw w gminie w ramach stałego punktu	x	x				
2.1.4. Bliska współpraca stałego punktu informacyjnego z instytucjami otoczenia biznesu w zakresie poprawy jakości i dostępności oferowanych przez IOB usług.	x	x	x	x	x	x
2.1.5. Aktywna promocja wśród przedsiębiorców i rolników dostępnych usług doradczo-szkoleniowych oraz instrumentów wsparcia finansowego	x	x	x	x	x	x
Cel 2.2. Wzmocnienie konkurencyjności działających podmiotów gospodarczych w gminie						
2.2.1. Zwiększenie wśród przedsiębiorców i rolników świadomości nt. konieczności poprawy swojej konkurencyjności w oparciu o dostępne instrumenty	x					
2.2.2. Aktywne angażowanie przedsiębiorstw i rolników w projekty i inicjatywy podnoszące ich konkurencyjność na rynku krajowym i zagranicznym	x	x	x	x	x	x
2.2.3. Prowadzenie przez gminę przyjaznej polityki podatkowej wobec przedsiębiorstw inwestujących w nowe aktywa produkcyjne i usługowe	x	x	x	x	x	x
2.2.4. Prowadzenie przyjaznej dla przedsiębiorców polityki zagospodarowania przestrzennego oraz polityki udostępniania lokali na cele gospodarcze	x	x	x	x	x	x
2.2.5. Bliska współpraca gminy ze szkołami zawodowymi oraz instytucjami rynku pracy w zakresie zapewnienia odpowiednich kadr dla lokalnych firm	x	x	x	x	x	x
Cel 2.3. Rozwój nowych firm i inicjatyw biznesowych dzięki lepszemu wykorzystaniu zasobów lokalnej gospodarki						
2.3.1. Zwiększenie wśród społeczności lokalnej świadomości w zakresie zrównoważonej gospodarki lokalnej rozwijanej w oparciu o własne zasoby	x	x				
2.3.2. Rozwój sieci lokalnych liderów odpowiedzialnych za generowanie oddolnych inicjatyw rozwoju lepiej wykorzystujących lokalne zasoby gminy	x	x				
2.3.3. Wsparcie powstawania nowych firm w sektorze biogospodarki, energetyki odnawialnej, ekonomii społecznej oraz usługach senioralnych		x	x	x	x	x
2.3.4. Rozwój systemu sprzedaży bezpośredniej produktów lokalnych z wykorzystaniem najnowszych narzędzi ICT i rozwiązań logistycznych		x	x	x	x	x
2.3.5. Stworzenie i rozwój banku pomysłów na uruchomienie własnego biznesu w gminie Parczew		x	x	x	x	x

Źródło: Opracowanie własne

Zarysowany powyżej plan wdrażania działań operacyjnych koncentruje się na najważniejszych zadaniach jakie należy podjąć by skutecznie zrealizować cele Programu. Nie wyczerpuje on wszystkich inicjatyw i możliwości, jakie z pewnością będą pojawiać w trakcie realizacji Programu i rozszerzania go na nowe obszary wdrażania z udziałem nowych instytucji i podmiotów.

Punktem wyjścia do wdrożenia zaplanowanych powyżej działań i przedsięwzięć powinno być zorganizowanie pierwszego spotkania roboczego z udziałem zainteresowanych interesariuszy, w trakcie którego byłaby możliwość poinformowania o przyjętym przez Radę Miejską Programie i jego głównych założeniach, a także zastanowienia się które z zaplanowanych działań powinny być realizowane w pierwszej kolejności. W trakcie spotkania przedsiębiorcy powinni mieć również możliwość zgłoszenia swoich zamierzeń biznesowych wpisujących się realizację przyjętego Programu i służących rozwojowi gospodarczemu gminy. Być może warto rozważyć organizację takiego spotkania w ramach powołanej i działającej przy Burmistrzu Radzie Biznesu.

5. System monitorowania realizacji Programu

System monitorowania jest ważnym instrumentem w procesie wdrażania Programu Rozwoju Przedsiębiorczości. Pozyskane do monitorowania dane posłużą do oceny skuteczności realizowanych działań i pozwolą nas bardziej efektywnie wydatkowanie zaangażowanych środków. Proces monitorowania umożliwi również ocenę postępów we wdrażaniu Programu, a także zmobilizuje władze i społeczność lokalną do większej aktywności na rzecz realizacji Programu. Przyjęto, że głównymi elementami systemu monitoringu będą:

- instytucje odpowiedzialne za proces monitorowania wdrażania Programu,
- przyjęty system raportowania z procesu monitorowania Programu,
- zestaw wskaźników służących do oceny postępów we wdrażaniu Programu.

Instytucją odpowiedzialną za koordynację procesu monitorowania realizacji Programu będzie Burmistrz Parczewa wraz z podlegającym mu Urzędem Miejskim. Za proces monitorowania i raportowania będzie odpowiedzialny właściwy referat ds. promocji i rozwoju gospodarczego. Ocena postępów we wdrażaniu Programu będzie dokonywana w cyklu trzyletnim, na podstawie opracowanego raportu monitorującego obejmującego analizę zebranych danych na bazie przyjętych wskaźników monitoringowych⁵⁷. Przy czym pierwszy raport z procesu monitorowania wdrażanego Programu obejmie lata 2018-2020 i zostanie przygotowany do połowy 2021 roku. Opracowany raport będzie zawierał jednocześnie cechy raportu ewaluacyjnego, oceniającego również trafność zaproponowanych celów i działań je realizujących. Burmistrz i Rada Miejska, na podstawie przedstawionego raportu i zawartych w nim wniosków i rekomendacji, dokonają śródkresowej oceny stanu wdrażania Programu i zaproponują ewentualne zmiany skorygowania jego treści.

Przyjęty zestaw wskaźników zakłada monitorowanie Programu na dwóch poziomach, tj. **strategicznym** – odnoszącym się do priorytetowych obszarów rozwoju przedsiębiorczości – oraz **operacyjnym**, pozwalającym na ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych celów operacyjnych Programu. Przy konstruowaniu systemu wskaźników starano się ograniczyć ich liczbę do minimum, a także wykorzystać przede wszystkim te, których wartości dostępne są w oficjalnej statystyce Głównego Urzędu Statystycznego. Dla każdego ze wskaźników podano wartość bazową oraz oczekiwaną wartość docelową na koniec 2023, a także wskazano możliwe źródła pozyskiwania informacji o wartościach monitorowanych wskaźników.

5.1. Wskaźniki monitorowania celów strategicznych

Poniżej zaproponowano kluczowe wskaźniki do monitorowania Programu na poziomie strategicznym. Wartości docelowe wskaźników zostały obliczone na podstawie dotychczas obserwowanych trendów i pokazują w jakim pozytywnym kierunku może zmienić się sytuacja ekonomiczna gminy w przypadku pomyślnego wdrożenia założeń Programu.

Tabela 36. Wskaźniki do monitorowania celów strategicznych Programu

1. Gmina atrakcyjna dla inwestorów i turystów					
Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa (rok 2016)	Wartość docelowa (rok 2023)	Źródło danych
1.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto osiągnięte w gospodarce gminy ^(a)	zł	3 352,33	4 000 (wzrost o 20%)	GUS: BDL
2.	Udział dochodów własnych gminy w dochodach ogółem ^(b)	%	39,5	43	GUS: BDL WPF
3.	Korzystający z noclegów turyści	osoby	300	3 000	GUS: BDL
2. Gmina przedsiębiorcza optymalnie wykorzystująca swoje potencjały					
4.	Liczba zarejestrowanych podmiotów w systemie REGON na 1 tys. mieszkańców	szt.	87	94	GUS: BDL

⁵⁷ Zakłada się, iż niezależnie od przyjętego trzyletniego cyklu monitorowania i ewaluacji Programu, Rada Miejska będzie na bieżąco informowana o podejmowanych działaniach na rzecz realizacji Programu. Informacje będą przedstawiane Radzie w formie krótkich corocznych sprawozdań.

5.	Pracujący na 1000 ludności ^(a)	osoby	227	250	GUS: BDL
6.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	%	9,1	8,0	GUS: BDL
<i>(a) – dotyczy podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.</i>					
<i>(b) – dochody własne obejmują wpływy z podatku PIT i CIT oraz podatków i opłat lokalnych oraz dochody majątkowe.</i>					

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

5.2. Wskaźniki monitorowania celów operacyjnych

Zaproponowane poniżej wskaźniki do monitorowania celów operacyjnych wynikają bezpośrednio z kierunków działań i przedsięwzięć zaplanowanych do realizacji do roku 2023. Wartości docelowe wskaźników zostały określone na podstawie tendencji, które zwykle mają miejsce po zrealizowaniu określonych przedsięwzięć inwestycyjnych lub organizacyjnych.

Tabela 37. Wskaźniki do monitorowania celów operacyjnych Programu

1. Gmina atrakcyjna dla inwestorów i turystów					
<i>Cel 1.1. Rozwój infrastruktury poprawiającej atrakcyjność inwestycyjną gminy</i>					
Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa (rok 2016)	Wartość docelowa (rok 2023)	Źródło danych
1.	Średni czas dojazdu samochodem osobowym z Lublina do Parczewa	min.	60	50	mapy komunikacyjne (Google, Targeo)
2.	Średni czas dojazdu samochodem osobowym z Białej Podlaskiej do Parczewa	min.	60	55	mapy komunikacyjne (Google, Targeo)
3.	Średni czas podróży koleją z Lublina do Parczewa (TLK PKP Inter City)	min.	40	33	PKP Polskie Linie Kolejowe SA
4.	Długość przebudowanych dróg wojewódzkich poprawiających dostępność zewnętrzną gminy	km.	0	35 ^(a)	Zarząd Dróg Wojewódzkich
5.	Długość przebudowanych linii kolejowych na trasie Lublin – Parczew	km.	0	25 ^(b)	PKP Polskie Linie Kolejowe SA
6.	Powierzchnia gminy, na terenie której nasycenie usługami dostępu do Internetu o przepustowości 2Mb/s przekracza 50%	%	12,3	20	Urząd Komunikacji Elektronicznej
7.	Powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych udostępnionych inwestorom	ha	0	16	Urząd Miejski
8.	Powierzchnia terenów inwestycyjnych włączona do systemu specjalnych stref ekonomicznych	ha	0	7	Urząd Miejski
<i>Cel 1.2. Współpraca w zakresie rozwoju ponadlokalnych produktów turystycznych</i>					
9.	Liczba całorocznych miejsc noclegowych w gminie	szt.	160	250	GUS: BDL
10.	Liczba sieciowych produktów turystycznych funkcjonujących na terenie gminy	szt.	0	2	Urząd Miejski
11.	Liczba przedsiębiorstw z branży turystycznej zaangażowana w świadczenie usług w ramach zintegrowanego produktu turystycznego	szt.	0	5	Urząd Miejski
<i>Cel 1.3. Efektywna promocja w celu przyciągnięcia do gminy inwestorów i turystów</i>					
12.	Liczba inwestorów zewnętrznych, którzy zainwestowali na terenie gminy	szt.	0	5	Urząd Miejski
13.	Liczba turystów korzystających z usług sieciowych produktów turystycznych	osoba	0	7 000	Operatorzy produktów turystycznych
14.	Korzystający z noclegów turyści zagraniczni w ciągu roku	osoba	b.d.	300	GUS: BDL
2. Gmina przedsiębiorcza optymalnie wykorzystująca swoje potencjały					
<i>Cel 2.1. Poprawa dostępu przedsiębiorców do wiedzy i usług otoczenia biznesu</i>					

15.	Odsetek przedsiębiorstw objętych wspólnym systemem informacyjno-konsultacyjnym	%	0	40%	Urząd Miejski
16.	Odsetek przedsiębiorstw zadowolonych z jakości oferowanych usług instytucji otoczenia w gminie	%	13	45	Badanie ankietowe
Cel 2.2. Wzmocnienie konkurencyjności działających podmiotów gospodarczych w gminie					
	Łączna wartość środków unijnych pozyskanych z programów perspektywy finansowej UE 2014-2020 na rozwój przedsiębiorczości w gminie	mln PLN	0	14	System LSI 2014-2020
17.	Wielkość środków pozyskanych przez rolników na modernizację swoich gospodarstw rolnych	mln PLN	0	15	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
18.	Liczba przedsiębiorstw korzystających z systemu zwolnień podatkowych oferowanych przez gminę	szt.	1	12	Urząd Miejski
Cel 2.3. Rozwój nowych firm i inicjatyw biznesowych dzięki lepszemu wykorzystaniu zasobów lokalnej gospodarki					
19.	Liczba lokalnych liderów odpowiedzialnych za generowanie oddolnych inicjatyw rozwoju w oparciu o lokalne zasoby gminy	osoba	0	10	Urząd Miejski
20.	Liczba nowych podmiotów utworzonych w perspektywnych branżach rozwoju gminy	szt.	0	12	GUS: BDL
21.	Liczba grup producentów rolnych działających na terenie gminy	szt.	2	4	Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego
^(a) – wartość wzięta z listy projektów inwestycyjnych zatwierdzonych do realizacji w ramach RPO WL 2014-2020 i dotyczy przebudowy drogi wojewódzkiej nr 815 Wisznice – Parczew – Siemień – Lubartów o długości 34,9 km ^(b) – wartość wzięta z listy projektów inwestycyjnych zatwierdzonych do realizacji w ramach RPO WL 2014-2020 i dotyczy rewitalizacji linii kolejowej nr 30 na odcinku Lubartów – Parczew					

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL oraz badań ankietowych

Wartości docelowych wskaźników będą weryfikowane głównie w oparciu o dane pozyskane od instytucji publicznych (GUS, Urząd Miasta, ARiMR, UMWL). Niektóre dane trzeba będzie jednak pozyskać poprzez przeprowadzenie wśród przedsiębiorców krótkich badań ankietowych.

6. Informacja nt. strategicznej oceny oddziaływania Programu na środowisko

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2008 Nr 199 poz. 1227 ze zm.) projekty dokumentów o charakterze strategicznym powinny być poddane procedurze uzgodnień z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w celu ustalenia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W związku z powyższym projekt niniejszego dokumentu został przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w sprawie uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W piśmie otrzymanym od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie Wydział Spraw Terenowych I w Białej Podlaskiej z dnia 23 listopada 2017 r. (znak: WST I.410.82.2017.WD) stwierdzono, że **projekt Programu Rozwoju Przedsiębiorczości w Gminie Parczew na lata 2017-2023 nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.**

W uzasadnieniu wskazano, iż jest to dokument o charakterze strategicznym, który nie może być zaliczony do dokumentów wyszczególnionych w art. 46 pkt 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 353). Jednocześnie w myśl art. 46 pkt 2 i 3 ww. ustawy nie jest to również dokument, który wyznacza ramy

dla realizacji przyszłych przedsięwzięć inwestycyjnych mogących znacząco oddziaływać na środowisko naturalne lub też na obszary Natura 2000.

Program Rozwoju Przedsiębiorczości swoim zakresem obejmuje działania zmierzające do polepszenia funkcjonowania lokalnej gospodarki, m.in. dzięki lepszemu wykorzystaniu lokalnych zasobów, wzmocnieniu lokalnej przedsiębiorczości, a także rozwojowi sektora usług w turystyce i instytucjach otoczenia biznesu. Proponowane kierunki działań i przedsięwzięcia mają na celu osiągnięcie zakładanych celów i efektów Programu w sposób zrównoważony i z poszanowaniem zasad ochrony środowiska. Ich realizacja przyczyni się w dłuższej perspektywie do polepszenia warunków życia społeczności lokalnej, m.in. poprzez zwiększenie zatrudnienia oraz wzrost aktywności gospodarczej i społecznej mieszkańców, czego skutkiem będzie większa liczba działających przedsiębiorstw i organizacji społecznych. Przewidziane do realizacji działania będą miały zasięg głównie lokalny (w granicach administracyjnych gminy), a ich rodzaj, skala i usytuowanie – i tym samym wpływ na środowisko, będzie oceniany na etapie realizacji konkretnych inwestycji.

Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie pismem z dnia 30 listopada 2017 r. (znak: DNS-NZ.7016.7016.321.2017.AS) uznał, iż Program Rozwoju Przedsiębiorczości w Gminie Parczew to dokument, który nie jest wymieniony w art. 46 ww. ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.). Zgodnie z art. 47 przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest wymagane także w przypadku projektów dokumentów innych niż wymienione w art. 46, jednak wymagają one uzgodnienia wyłącznie z organem określonym w art. 57, tj. z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Lublinie.

7. Spisy

7.1. Wykaz rycin

Ryc. 1. Układ komunikacyjny gminy Parczew	4
Ryc. 2. Linia kolejowa nr 30 (Lublin – Lubartów – Parczew - Łuków) i etapy jej modernizacji.....	5
Ryc. 3. Planowany przebieg drogi ekspresowej Via Carpatia.....	6
Ryc. 4. Ranking miast woj. lubelskiego pod względem potencjału ekonomicznego w 2010 r.....	7
Ryc. 5. Atrakcyjność inwestycyjna województw w 2016 r.....	8
Ryc. 6. Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna gmin woj. lubelskiego wg SGH	10
Ryc. 7. Powiaty z największą liczbą udzielonych noclegów	14
Ryc. 8. Elementy turystyki przyrodniczej służące do zbudowania oferty turystycznej w gminie	16
Ryc. 9. Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wg gmin województwa lubelskiego	17
Ryc. 10. Nadleśnictwo Parczew na tle innych nadleśnictw w woj. lubelskim.....	23
Ryc. 11. Potencjał wodny i rybacki Lokalnej Grupy Rybackiej „W dolinie Tyśmienicy i Wieprza” .	25
Ryc. 12. Otoczenie działania biznesu (bliższe i dalsze).....	36
Ryc. 13. Produkcja prawa w Polsce na przestrzeni ostatnich 29 lat.....	38
Ryc. 14. Przestrzenne rozmieszczenie IOB w województwie lubelskim.....	39
Ryc. 15. Lokalizacja terenów inwestycyjnych w gminie Parczew.....	43
Ryc. 16. Tereny inwestycyjne zlokalizowane przy ul. Polnej.....	44
Ryc. 17. Lokalizacja podstref SSE w woj. lubelskim	45
Ryc. 18. Aktywa (kapitały) lokalnej gospodarki.....	62
Ryc. 20. Przeciwdziałanie wyciekom dzięki stosowaniu zasad zrównoważonej gospodarki lokalnej .	64
Ryc. 21. Produkt lokalny Jagiellońska Przystań na tle Jagiellońskiego Szlaku	68

7.2. Wykaz tabel

Tabela 1. Ranking atrakcyjności inwestycyjnej woj. lubelskiego i podregionu bialskiego	9
Tabela 2. Liczba przedsiębiorstw w gminie Parczew w podziale na główne działy gospodarki	11
Tabela 3. Liczba pracujących na 1 tys. ludności w gminie Parczew w latach 2010-2016.....	12
Tabela 4. Przedsiębiorstwa z największą liczbą zatrudnionych	12
Tabela 5. Infrastruktura noclegowa w gminie Parczew	13
Tabela 6. Wybrane wskaźniki bazy noclegowej i jej wykorzystania na tle województw w 2016 r.	14
Tabela 7. Wybrane podmioty infrastruktury gastronomicznej w gminie Parczew	15
Tabela 8. Struktura użytkowa gruntów w gminie Parczew wg stanu na 31.12.2016 r.....	17
Tabela 9. Statystyka sektora rolnego gminy Parczew na tle powiatu i woj. Lubelskiego.....	18
Tabela 10. Schematy wsparcia z PROW 2014-2020 w celu zwiększenia WEG.....	20
Tabela 11. Kluczowe przedsiębiorstwa w sektorze rolno-spożywczym w gminie Parczew.....	21
Tabela 12. Lesistość gminy Parczew (stan na koniec 2016 r.).....	22
Tabela 13. Wybrane dane z monitoringu gospodarki leśnej w Nadleśnictwie Parczew w 2016 r.	24
Tabela 14. Stawy rybne na terenie gminy Parczew.....	24
Tabela 15. Liczba nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych firm w gminie w latach 2010-2016...	27
Tabela 16. Wskaźnik przedsiębiorczości w gminie Parczew na tle innych jednostek	27
Tabela 17. Zmiana struktury wielkości podmiotów gospodarczych w gminie w ostatnich latach	29
Tabela 18. Przedsiębiorstwa ze względu na formę własności i formę prawną w gminie Parczew	29
Tabela 19. Wykaz najważniejszych szkół zawodowych w gminie i powiecie parczewskim.....	31
Tabela 20. Dochody gminy Parczew w przeliczeniu na 1 mieszkańca na tle innych JST	32
Tabela 21. Wydatki majątkowe inwestycyjne Gminy Parczew na 1 mieszkańca na tle innych JST	33
Tabela 22. Firmy najbardziej aktywne w pozyskiwaniu środków unijnych w latach 2007-2015.....	35
Tabela 23. Pozycja Polski w rankingu BŚ w zakresie warunków prowadzenia biznesu	37
Tabela 24. Typologia instytucji otoczenia biznesu wg SOOIP	39
Tabela 25. Firmy ubezpieczeniowe i rachunkowe na terenie gminy Parczew	40
Tabela 26. Sieć doradców rolnych na terenie powiatu parczewskiego	41
Tabela 27. Warunki uzyskania zwolnienia podatkowego w ramach pomocy publicznej	42

Tabela 28. Tereny inwestycyjne wyznaczone w mpzp w gminie Parczew	43
Tabela 29. Działalność podstref ekonomicznych na terenie woj. lubelskiego	46
Tabela 30. Analiza wybranych narzędzi promocji gminy Parczew w Internecie.....	47
Tabela 31. Uchwały dotyczące obowiązujących MPZP w gminie Parczew	49
Tabela 32. Znajomość i korzystanie z usług IOB przez badane przedsiębiorstwa.....	51
Tabela 33. Ocena warunków prowadzenia działalności gospodarczej w gminie.....	52
Tabela 34. Formy wsparcia, z których chcieliby skorzystać przedsiębiorcy	52
Tabela 35. Plan kluczowych działań operacyjnych do zrealizowania przez gminę do roku 2023	80
Tabela 36. Wskaźniki do monitorowania celów strategicznych Programu.....	82
Tabela 37. Wskaźniki do monitorowania celów operacyjnych Programu	83

7.3. Wykaz wykresów

Wykres 1. Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Parczew w ostatnich latach.....	26
Wykres 2. Wskaźnik przedsiębiorczości w gminie Parczew na tle innych gmin.....	28
Wykres 3. Struktura zarejestrowanych podmiotów gospodarczych pod względem zatrudnienia.....	28
Wykres 4. Poziom wykształcenia w gminie Parczew wg NSP 2011	30
Wykres 5. Niedobór pracowników jako bariera w działalności gospodarczej (w %)	31
Wykres 6. Dochody gminy Parczew na przestrzeni ostatnich 7 lat.....	32
Wykres 7. Wydatki majątkowe inwestycyjne w gminie na tle wydatków ogółem	33
Wykres 8. Główne źródła finansowania projektów z UE w gminie Parczew w latach 2007-2015	34
Wykres 9. Wartość zrealizowanych projektów z UE z podziałem na różnych beneficjentów	34